

אשית עצות בנפשי

שיחות זמנים

ממדינו ראש

הישיבה שליט"א

ראש השנה

אומאן תשפ"ג-ד

בלתי מוגה

אקח כל יום את הדף גמרא, ואגיד את המילים, עוד דף ועוד דף, ומתקרבים בזה להשי"ת, אני לא יודע מי נתן כאן את השם 'גן עדן התחתון', אבל ככה אמר הרה"ק השר שלום מבעלזא, דף גמרא בימות החול לפני התפילה זה גן עדן התחתון, ודף גמרא בשבת לפני התפילה זה גן עדן העליון, ניקח גמרא כל בוקר, ונרגיש את המתיקות של הקב"ה, זה טעם גן עדן ממש. [נאמרו בסיום מסכת גיטין].

– פנימי –

יוצא לאור על ידי תלמידי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: USHISEB@GMAIL.COM

שיעורי גן עדן התחתון בימי הקיץ תשפ"ג

לאחר שיעור דף גמרא בקרית ברסלב ליברטי נ.י.
מגיטין דף מ' – עד סוף המסכת

גיטין דף מ'

שמע מזה הוא רקד כל הלילה שמחר הוא הולך סוף סוף להניח תפילין לראשונה בחיים, מצוה כזו גדולה.

ולכן צריך כל כך להקפיד לקחת סופר ירא שמים, אבל רק תזכרו שעבד שהניח תפילין יצא לחירות, אנחנו גם נוהגם לרקוד אחרי התפילה, כי כל מי שיעשה מיליון דולר ירקוד אחרי זה, והוא לא יחשוב מה תגיד אשתו והילדים, וזה שאני יהודי ואני זוכה להניח תפילין לא פחות חשוב, ולכן אנחנו רוקדים.

גם כתוב היום בגמרא, שאם העבד קרא שלשה פסוקים לפני רבו יצא לחירות, מה הוא כבר למד, 3 פסוקים סך הכל, אבל הוא יצא לחירות, ד' יעזור שנוכל להחיות את נפשינו עם המצוות.

• אנחנו יכולים ללמוד מהשיעור היום, דבר כזה חשוב, היום למדנו שעבד כנעני שלובש תפילין יוצא לחרות, והרי אנחנו כמו שאנחנו, אבל כשמגיעים לבית מדרש ומניחים תפילין, מזה לבד אפשר לצאת לחירות, המסר הזה צריך מאוד להחיות את הנפש שלנו.

• היה פעם סיפור עם בחור כאן בישיבה, הוא כבר היה בן 18, היום הוא כבר חתן, והלך לבדוק את התפילין ונודע לו שמאז הבר מצוה שלו התפילין פסולות, והוא היה מאוד מבולבל, סיפרתי לו את הסיפור ששמעתי ממוהרא"ש, שבדקו תפילין של מישהו מאוד מבוגר, וראו שחסר שם תיבה שלימה וזה פסול לגמרי ומעולם לא היה כשר, ופחדו לספר לו כדי שלא יקבל התקף לב, וכשהוא

גיטין דף מ"א

לפעמים בחור שהוא בבחינת עבד כנעני, והוא גם ימצא שידוך כדמותו, אבל לפעמים יש בחור שהוא חציו עבד וחציו בן חורין, יום ככה ויום ככה, ולא הולך לו עם שידוך,

• אמרנו פעם פשוט בסוגיא הזאת של חציו עבד וחציו בן חורין, לפעמים רואים בחור שהוא בן חורין, יש לו את הציצית מצמר וכל החן על פניו, ובוודאי יהיה לו שידוך טוב, ויש

שבחוץ יש קצת חוס ולחות, אבל כאן בין העצים לא מרגישים את זה, הקב"ה הטביע בעצים שיוציאו אויר טוב.

היה לנו בדרך הקודם דבר מאוד יפה, שמישהו היה לו שותפות עם מישהו אחר על עבד, ואחד מהשותפים שחרר את העבד, והשותף השני הבין שעוד מעט בית דין יכופו אותו לשחרר גם את העבד, ולכן הוא הקנה את החלק שלו לבן שלו, כי הוא יודע שאי אפשר לכפות את הקטן, אבל חכמים שראו שהוא הלך ככה בערמימות, לכן הם הוציאו את זה ממנו בערמימות, ולשון הגמרא הוא: אנן קים לו בינוקא דמקרבא דעתיה לגבי זווי, אנחנו יודעים שילדים אוהבים כסף.

זה חיזוק גדול למלמדים, לשחד את הילד, להביא לו מתנות וממתקים כדי שיעשה את רצון ד', הילדים הקטנים שלי בורחים מסעודת שבת, הולכים לשחק, וכשאני צועק אייסעס [ארטיק] כולם רצים בחזרה לשולחן, ונותנים להם קצת מהאייסעס, ומספרים סיפור ושרים איתם קצת.

אפשר עם קצת ממתקים לשחרר מהם את העבד, את כל הדבר הלא טוב שיש בהם, ולקרב אותם לדרך ד'.

כי לישא בן חורין אי אפשר שהרי חציו עבד, האבא שיש לו בת טובה, יגיד שהוא לא רוצה אותו כי הוא חציו עבד ופעם הוא קם מאוחר וכו', ולישא שפחה אינו יכול שהוא חציו עבד והוא רוצה להיות טוב, והעצה היא כופין את רבו שיעשה אותו בן חורין, מבקשים מהקב"ה שהוא אדון העולם שיעזור לו להיות בן חורין ויחתן אותו.

אבל אנחנו רואים ממשנה זו מה העיקר, העיקר הוא שהוא ימצא שידוך, הרי עבד זו שהוא חציו עבד וחציו בן חורין, יש עליו הרבה שאלות בהלכה, מה יעשה עם הנחת תפילין, ומה יעשה עם שאר מצוות עשה שהזמן גרמא, ועל זה לא מדברים בכלל, כל המשא ומתן בין בית שמאי ובית הלל, זה על הנישואין שלו, כי זה העיקר, לא תהו בראה אלא לשבת יצרה.

ד' יעזור שנוכל לעזור לאחרים, כל מי שיש לו איזה רעיון לעזור לשידוכים שיעשה, אין משהו יותר חשוב מזה.

צריך להביא כאן אנשים שיוודעים לשאול שאלות כמו ר' אהרן.

אני כל השנה מחכה ללימוד תורה כאן בין העצים, עם צפצופי הציפורים, זה מעניין

גיטין דף מ"ב

שיש כאן אתם יכולים להכניס בהם אמונה, כשאתם יוצאים עם הילדים ושומעים ציפורים מצפצפים, תגידו להם שהציפורים שרים אל הקב"ה, ואתם רואים עצים, תגידו להם שאת כל העצים הרבים האלו ברא הקב"ה, ותלמדו אותם לדבר אל הקב"ה, ותגידו להם שאם יתנהגו טוב אתה תראה להם דבר עתיק של כמעט 6 אלף שנה, ותוציא אבן מהרצפה ותראה להם שזה ברא כאן הקב"ה בעת בריאת העולם, אף אחד לא נגע באבנים האלו מאז, יש כאן בקריה הרבה דברים עתיקים, כל אבן שווה מיליון דולר, זה עתיקות.

כל השנה אני מחכה לבוא לכאן בקיץ ללמוד תחת העצים, זה ממש גן עדן, מה זה גן עדן? לילדים אומרים שבגן עדן יוכלו לקחת סוכריות מהעצים, וכשמתבגרים קצת אומרים שבגן עדן אפשר להוריד כסף מהעצים, וכשמתבגרים עוד אומרים שיהיה לך רכב מהעצים, אבל מה יש באמת בגן עדן? בגן עדן יושבים תחת צילו של הקב"ה ולומדים גמרא ומשניות וכמה פסוקים מהתורה, זה גן עדן.

המלמדים צריכים להכניס את זה בנפשות הילדים, שידעו מה זה גן עדן, מכל דבר

- ואז אפשר להיכנס איתם לשיחה, שהאפיקורסים אומרים שהאבנים האלו הם מלפני מליוני שנים, ותדגישו להם שזה שקר, כי יש לנו את המסורה המדוייקת מתי נברא העולם, תכניסו בהם הרבה אמונה, זה גן

עדן ממש.

שנה שעברה היו כאן אברכים ששאלו שאלות, והשנה יש כאן רק שומעים ולא שואלים, האברכים מבארא פארק יודעים לשאול טוב.

גיטין דף מ"ג

ורק להעיר, אתה צריך לדבר עם הילד גם המון דברים שמעניינים אותו, ורק אז תוכל להשחיל דברי חינוך, רק אם יש לך קשר עם הילד תוכל להעיר.

לא יכול להיות שהקשר בין מלמד לילד מסויים, יהיה רק שהמלמד כל הזמן מעיר לו, חייבים שיהיה ביניהם קשר בדברים נוספים, לא רק הערות וביקורת.

אתה שואל על ילד שמרטיב באמצע היום והוא עושה את זה דווקא כדי לעצבן, צריך לתת לו מכה קטנה על היד, אבל לא כשזה מגיע ח"ו מילד שהוא חולם או באמצע הלילה, רק ילד שעושה דוקא כדי לעצבן את אמא וכדומה.

שמתי לב על ילד אחד דבר מעניין, שבשבת בבוקר הוא יושב בתפילה ומתפלל הכל מהתחלה עד הסוף ולא צריך להעיר לו כלום, ובליל שבת הוא לא מסוגל להתפלל דקה ברצף, והבנתי שזה נובע מזה שאצלנו יושנים בשישי אחה"צ, והוא מתעורר בצורה אחרת, ולכן אני לא אומר לו כלום, אולי יש לו עייפות וכדומה, הוא לא מפריע כלום, רק הוא לא מתפלל וחולם.

אתה שואל אם להכריח ילדים לאכול את האוכל, אם מדובר בתלמוד תורה, התשובה היא לבדוק שהוא אוכל קצת, ולא להכריח שיאכל הכל.

אני זוכר שהייתי ילד היה לי מדריך שאני לא יכול לשכוח איך שהוא התעלל בי, הוא לא היה נותן לי לצאת מהכתה בצעריים עד שאכלתי את הכל, ואני לא הכרתי את כל

מה אפשר להוציא מהדף היום, שאי אפשר לקדש חצי אשה, אם קידשת והתחתנת, אתה צריך להיות מסור ונאמן עד הסוף, אי אפשר להיות נשוי לחצאים.

ר' יואל אתה רוצה לראיין אותי כאן? תשאל שאלות טובות, בדרך כלל אני רוצה לדבר עם המלמדים, אבל יש כאן ציבור גדול וחלק מהם לא מלמדים, איפה ר' אהרן, הוא לא יכול לבוא לכאן לשאול קצת שאלות? מוישי יש לך כבר ילד הגיע הזמן שתשאל שאלות בחינוך, האמת היא שחינוך מתחילים עוד לפני החתונה, חתן אולי תשאל אתה משהו על החיים שאחרי החתונה, או שאחד המלמדים כאן ישאל משהו.

אחד מהמלמדים החשובים שואל כאן שאלה מאוד חשובה, מה הגדר האמצעי, מתי צריך לחנך את הילד ומתי להעלים עין ממה שהילד עושה, והתשובה היא, שאין גדר כזה ואין קו כזה, ירחם השם אם עובדים לפי ספר, כמו כל אלו שמוכרים קורסים וכו'.

אני יכול לתת לך דוגמא, אני לא ידבר מהילדים שלך, אני יגיד את זה על הילדים שלי, מגיע ילד שלי ואומר לי, אבא ההוא הרביץ לי, מה אני עושה, פעם אחת אני אומר לו, תקרא לו, ואני שואל אותו למה הרבצת לו, ופעם אחרת אני אומר לו, הוא הרביץ לך? טוב, לך לשחק ואני יטפל בזה, ופעם אחרת אגיד לו בצורה אחרת, אין בזה הלכות שעושים רק כך וכך, כל פעם לפי הענין והמצב.

אבל אין כזה דבר להפסיק להגיד או להפסיק לחנך, לילדים צריך להגיד אלף פעם שחייבים לקרוא קר"ש בזמנו, אבל אסור רק להגיד

יסכימו לזה, לא רק מלמדים כי יש לי ב"ה מלמדים טובים, אבל כל מה שאפשר לעזור למוסדות...

אתה שואל מה לעשות עם ילד, שתמיד נהיה רעב רק כשמסיימים לאכול, בזמן ההפסקה הוא לא אכל כלום. צריך להגיד לילד שעכשיו לא נותנים אוכל, אבל אחרי כמה דקות תתן לו, כי הוא רעב, אבל הוא צריך לקבל את המסר שעכשיו לא אוכלים, ואחרי כמה דקות תקרא לו בצד ותתן לו.

מלמדים יקרים תרוצו לחדר, ד' יעזור שיהיה לכם הרבה הצלחה.

- המאכלים שהביאו בקעמפ כל מיני מרקים ופודינג, אמא שלי היתה נותנת לנו לחם עם חמאה, ולא כל הדברים המוזרים האלו, ולכן הוא קנס אותי כל יום, ואחרי שבוע החלטתי אני לא ישב בכיתה כל היום, שפכתי את הכל מתחת לשולחן ואף אחד לא ראה, ואני יצאתי ראשון מהכיתה.
- בבית זה כבר משהו אחר, צריך לראות שהילדים אוכלים טוב.
- אני רוצה שתדעו את הדבר העיקרי, כל אחד עובד קשה, אין מי שלא עובד קשה, אבל מי שזוכה ועובד עם ילדים, זה דבר שישאר לדורות עולם, הלוואי שכל אנשי שלומינו

גיטין דף מ"ד

שלמה עומדת ושואלים אותו, מה, כאן זה הקריה? הם קוראים מכתבים ושומעים דרשות על הקריה, ולא מאמינים שהם באמת שם, אבל האמת היא שהקריה זה המשניות, גם קיבלתי מכתב מאחת שכותבת לי שסיימה תהלים בפעם המאה, זה הקריה, משפחה חשובה ופשוטה, זה הקריה.

היה לי כזה נחת מהסיום אתמול, אתה ביקשת לתת שיעור אתמול, אבל זה מאוד קשה לתת שיעור בבית כנסת כשיש שם מנחה מעריב, מקוה שהיום או מחר יסיימו את היכל ראזנבערג ויהיה אפשר להיכנס שם, עוד יהיה הרבה דרשות יפות בקיץ הזה.

אתם יודעים מה עוד יש בקריה, הכולל. ראיתם את הכולל? איך שהאברכים יושבים ולומדים, ראיתם פעם כזה כולל? אני הרבה פעמים ניגש למחיצה ומסתכל בתוך החור, ואני חושב אולי משהו יוציא שניה את העינים מהספר ויראה שהראש ישיבה עומד במחיצה ומסתכל עליו, הוא בטח יהנה, אבל אני יכול לעמוד שם כל היום ואף אחד לא מסתכל על כיווני, העיניים שלהם רק בשולחן ערוך לא מעניין אותם שום דבר.

- מנשה מה אתה אומר על הקריה? אתמול הייתי באמת בקריה, אברך כאן מהקהילה הזמין אותי אליו הביתה הוא עשה סיום משניות בפעם המאה ואחד, עכשיו מצאתי את הקריה, כי לליבערטי יש 80 רגל מרובע, ובכל האזור יש מאות רגל מלא בעצים ובתים, אני אומר לבחורים אתם עוברים ורואים איזה בית יפה ואומרים שכזה אתם רוצים, אין בזה חשש לא תחמוד בית רעך, זה רק דמיון אחד גדול, וכל זה מה שרואים זה לא באמת הקריה, ואיפה זה באמת הקריה שלנו, הקריה הוא אצל האברך שיושב בבית ומסיים משניות בפעם המאה ואחד.
- לא מדברים באברך שהוא ראש ישיבה, דיין, או רב, מדובר באברך שעובד קשה עם בגדי עבודה, ולומד כל יום ח"י פרקים, ב"ה מצאתי את הקריה, בווייליאמסבורג אנשים אומרים לי, שמעתי שיש לכם כבר סופרמרקט, שמעתי שלכל אברך יש שטח גדול לבית שלו, אני שומע שיש כסף אצלכם, ואני אומר ב"ה על הכל, אבל כל זה לא הקריה, הקריה זה סיום משניות בבתי ישראל, עוד סיום ועוד סיום.
- מנחם סיפר לי שכשהלך ליד הגשר לשים שם קרטונים לפני שבת, הוא רואה שם משפחה

מדבר מהלוטו, רבינו אומר שהיצר הרע רוצה לבלבל אנשים בעניני כסף ולכן הוא עושה שאחד יהיה עשיר גדול ואז הוא יוכל לבלבל עם זה את כל העולם, והכוונה ללוטו, יש מישהו אחד שזכה בכסף וכולם הולכים ומגרדים כמו כבשים.

במה אנחנו חסידי ברסלב, לצחוק מאחרים זה לא נחשב לחסיד ברסלב, חסיד ברסלב צריך ללמוד את דברי רבינו ולציית.

אתה רוצה להיות עשיר? תעשה את הסגולות שמוהרא"ש כותב, תתפלל במנין, ותשאיר את הטלפון ברכב כשאתה מתפלל, תברך מתוך ברכת המזון, תכבד את אשתך – זה דבר מאוד קשה, תהיה שמח בשבת, ואז אתה תהיה העשיר הכי גדול כאן.

אמרתי אתמול לסבא ר' דניאל, מי יותר עשיר ממך? יש לך דור שלם שיושבים עם משניות ולומדים, הרי מה זה עשירות אם לא נחת מהילדים, וכי אני אוכל מאכלים פחות חשובים מהעשיר, וכי העשיר אוכל קניידלך של זהב, שנינו אוכלים מרק ושנינו שבעים אותו דבר.

וכי העשיר יושן יותר טוב ממני? מביטיח לך שלא, גם אם יש לו מיטה הכי יקרה, יש לי מיטה צרה, ואני יושן מאוד טוב, אני מברך את כולם שישנו כל כך טוב כמוני, יש לי את הברכה שר' נתן קיבל מרבינו, הוא ביקש פעם מרבינו ברכה שברגע שהוא יכנס למיטה שירדם מיד כדי לא לבטל סתם זמן במיטה, ורבינו בירך אותו, ומאז קרא קר"ש נכנס למיטה ונרדם, גם לי יש את הברכה הזאת, כי אני נכנס כבר למיטה כשאני מאוד עייף... אני מוכן למצוא את הקריה בעוד מקומות, אתמול מצאתי חלק מהקריה, ואני שואף למצוא עוד מקומות.

באמצע החורף ריק כאן, ויש בבית מדרש בעיקר אברכי הכולל, והגיע לכאן יהודי מויליאמסבורג והסתובב כמה שעות בבית כנסת, וחזר אלי שהוא מאוד נעלב, שעתיים הוא בבית כנסת ואף אחד לא ניגש אליו, מאוד נהנית, כי האברכים עסוקים לסיים את הטו"ז ולא רואים כלום מסביב, זה הקריה.

תשאלו שאלות, הציבור מגיע כאן לדף גמרא רק כדי לשמוע את השאלות, מחכים רק לזה, כמו בליל הסדר שמחכים שיסיימו כבר את ההגדה ושיכניסו את הסעודה.

אתה שואל אם להיות עצמאי, יש שיחה מרבינו על הנושא הזה, תבדוק בשיחות הר"ן, רבינו העדיף שיהיו עצמאיים ולא שכירים, רבינו אמר את זה למלמדים, כי אין לך אדם שאין לו שעה, וצריך שיהיה כלי מוכן לכך, ולכן אם יגיע יום המזל למלמד, מה הוא כבר ירויח, שהאמא של הילד תשלח לו איזה חלה או קוגל, אבל מי שיש לו עסק עצמאי יכול ליפול לו איזה דיל, אבל כמובן אם הוא מצא עבודה רק להיות שכיר, אז זה מה יש, וצריך להביא פרנסה, ולא להגיד אני מחכה להיות עצמאי.

ואל תגידו שיקנו את הלוטו ויצליחו ביום המזל, כי על זה צריך צדיק ומורה דרך ולהקשיב בקולו, כי כשהולכים במוח העצמאי חושבים שיקנו לוטו ואז אם יהיה יום המזל שלך תרויח את הלוטו, אבל צריך להקשיב לקול הצדיק שאומר לא לקנות לוטו.

זה מאוד קל להיות חסיד ברסלב, עוברים על שיחות הר"ן ושכחי הר"ן וחיי מוהר"ן, ובפרט שלנו יש את מוהרא"ש שלימד אותנו איך להבין את השיחות, אז זה ממש קל, ואם מוהרא"ש אומר שאסור לקנות לוטו אז לא מגרדים לוטו, זה שיחה של רבינו, רבינו

גיטין דף מ"ה

כמה חכמים הקפידו על תיקון העולם, שיוכלו

מהדף היום אפשר לדבר ולדבר, קודם רואים

הרבים שהוא עובר, ורק אומר תודה ותודה על הכל, וזהו היונה של עם ישראל.

והייתם לחזור על זה הרבה, בעיקר בשנות הילדות והבחרות, כי כשכבר עובר על האברך דברים קשה להגיד לו שיש הקב"ה בעולם, אתמול הייתי בבית חולים לבקר איזה אברך, וכשמגיעים שם אי אפשר להגיד לחולה שיזכור שיש הקב"ה בעולם, כי זה לא נכנס אז לאזניים, אבל מי שהחדיר את זה בעצמו כשהיה צעיר, יש לו את הכוחות להתמודד כשיעבור עליו משהו.

מאוד קשה להגיד לחולה דברי אמונה, צריך להגיד את זה בחכמה יתירה, אחד אמר לי שם שהוא לא יודע מה הרופאים רוצים ממנו, מורידים אותו ושוקלים אותו וזורקים אותו חזרה וכו', אמרתי לו שגם בשמים עכשיו שוקלים אותו, את המצוות את הפיאות והציצית, הדיבורים האלו החיו אותו.

גם אם נראה שהילדים לא מבינים כלום, תגידו להם ותכניסו בהם אמונה, אברך שואל אותי מה זה המעשיות של תפילה שהראש ישיבה מתפאר בזה, מה יש בזה כבר, זה דברים קטנוניים, אבל אצלי יש לזה חשיבות יתירה, כל מילה שמחדירים בהם, זה נשאר לנצח נצחים.

סיפר לי מלמד מיבנאל שמוהרא"ש אמר לו שפעם ביומיים שלשה, יצא עם הילדים שם ליער, וילמד אותם לעשות התבודדות, ואחרי חודש הוא כותב למוהרא"ש שהוא יוצא איתם אבל הם עסוקים שם לצוד חיות וכדומה, מוהרא"ש כותב לו בחזרה שלא יהיה אויבער חכם, ושיצא איתם התבודדות, ולא יחפש דוקא מי שתופס חיות, כי בעת צרה הם יזכרו שיש הקב"ה בעולם ויש עם מי לדבר.

שלום עליכם ר' אהרן, מחכים כבר שבוע שלם לשאלות שלך, אם קשה לך להגיע, האברכים יארגנו לך רכב לכבוד השאלות שלך, עכשיו מאוחר כבר, אבל תשאל שאלה אחת.

אתה שואל מה זה ביטול לצדיק. בנסיעה לפולין דיברנו מזה, זה הדבר הכי קשה, כי הבן אדם בראש שלו מביין שהוא כבר לא

לחיות ושלא יהיה דוחקא דציבורא, ואחרי זה רואים שלא צריך להיבהל מכל מי שעושה קצת דברים מעניינים, כמו מי שמכניס את הידיים לאש, ובעיקר שכנסת ישראל נמשלה ליונה, וזה הדבר הכי גדול של היהודי, שלא משנה מה שרק יעבור עליו, הקשיים הכי גדולים, גם אם ירגיש שהוא כבר לא יכול, אבל מהקב"ה לא מתנתקים.

• וזה מדריגת הצדיקים, שמה שרק יעבור עליהם נשארים דבוקים להקב"ה, וצדיק זה לא מי שיש לו בקבוק יין מכסף או בשמים מזהב, הייתי בשבת בבארא פארק וראיתי שיש היום עדכון חדש, הגבירים מסתובבים עם קופסת טבק, הרי יש להם כבר הכל, והתחילו לבנות ארון קודש שלם לטבק, הרי אין להם סבלנות להתפלל, אז מסתובבים עם הטבק.

• אצלינו כברסלב הרי לא מריחים טבק, אבל אני עושה להם טובה ועושה כאילו אני מריח, אי אפשר לראות אם הרחתי או לא, אני מניח את האף ליד הקופסה ואומר לו שזה ממש מיוחד, מאיפה הוא קנה את זה, וזהו, הוא קיבל את התשומת לב שלו, העשירים הם מסכנים גדולים, שידע כאן כל מי ששואף להיות עשיר שהכוונה זה להיות מסכן גדול, כי הוא צריך כסף, ואחרי שיש לו כסף כבר לא מעניין כסף הוא צריך תשומת לב, ויעשה כל כך הרבה שטויות לזכות לתשומת הלב.

• הגמרא שואלת למה יש לגמל זנב קטן ולפרה זנב גדול, והגמרא עונה כי הגמל מסתובב בין הקוצים, ולכן עשה כך הקב"ה שלא יתפס הזנב בין הקוצים, והפרה מסתובבת באחו ויש שם הרבה זבובים ועם הזנב היא מעיפה את הזבובים, רבינו בליקוטי מוהר"ן כותב שיש בזה סודות התורה, יש את הצדיק הגדול, צדיק פשוט כגמל, גמול עלי אמו, יש לו זנב קטן בפשטות, ויש צדיק כמו פרה עם זנב גדול, תסתכלו בדבריו, והאמת היא שצדיק זה לא מי שיש מאחוריו זנב גדול של רכבים שנוסעים אחריו, אלא צדיק הוא מי שאין לו קושיות על הקב"ה על אף הקשיים

ועד היום הוא נופל בפגם הברית בגללם, הקושי כאן במכתבים האלו שאני צריך לקרוע את זה ואני לא יכול להראות את זה לאבא שלו, כי אבא שלו מלא בטענות שהבן שלו למד פעם בישיבה טובה, ואני אשם במצב של הבן שלו, כי אני לא ממש כמו מוהרא"ש...

הגעתי אתמול מאוד מאוחר בלילה, ואשתי אומרת לי שאלך לישון כבר, אמרתי לה שאני לא יכול ללכת לישון, כי קיבלתי מכתב מאוד מפחיד ואני חייב דחוף לענות תשובה, זה לא יכול להמתין למחר, כי אברך כתב לי שהוא רוצה להתאבד, הוא כותב לי שהוא אברך יקר ועדיין, והוא לא יודע מה עבר עליו, הוא הלך לעשות עבירה עם גויה, והוא לא מסוגל להסתכל על עצמו ורוצה לקחת את החיים של עצמו, הוא מתחנן ראש ישיבה תציל אותי, הוא לא כתב את המכתב עם שם, זה יכול להיות אחד שיושב כאן בשולחן, ויכול להיות מישהו מאוד רחוק, יש אנשים שחושבים שאם הולכים עם חליפה סגורה זה סימן לאברך חשוב, ומי שהולך לבוש קצת אחרת כנראה שיש לו הרבה נסיונות, וראיתי שהאברך הזה הוא לא מופקר ומבין את חומרת המעשה, וזה כל כך כואב לו, אז עניתי לו מה שרבינו אומר, שאפשר תמיד לחזור בתשובה, ושיבוא לציון של רבינו שיתקן אותו, רבינו יתן לו נפש רוח ונשמה חדשה.

העיקר זה הביטול לצדיק, רבינו אומר להגיד ח"י פרקים, אז אני יגיד, הוא אומר להגיע לאומן אז אני ירוץ, וכי אני יסתכל על זה שאחרים יצחקו עלי, כבר מאוחר, אתם צריכים להיות כבר בעבודה, אשתדל לבוא מוקדם, אבל ב-9 צריך לסיים.

יהיה צדיק, ושהקב"ה לא אוהב אותו, ומה יש לו ללכת להתפלל, ומה יש לו לנסות להסתדר עם אשתו, אבל ביטול לצדיק אומר, שאם הצדיק אומר לך תגיד משניות להיות ירא השם, אתה הולך ועושה את זה, הצדיק אומר לך, תדבר אל ד' וזה יעזור לך, הצדיק אומר לך תגיד י' מזמורי תהלים וזה יתקן אותך, ואנחנו עם המח המזוהם שלנו לא מבינים איך יכול להיות שהמזמורים האלו יתקנו אותנו, אבל אנחנו מבטלים את עצמינו לצדיק, ואם הצדיק אמר שזה מה שזה יעזור לנו, זה מה שנעשה, ואם הצדיק אומר שצריך להגיע לציון שלו, אז נגיע.

מוהרא"ש היה אומר שאם רבינו לא היה אומר לבוא לציון, אז הוא היה הראשון שלא היה נוסע, ואני אומר שאני הייתי השני, כי זה כל כך קשה הנסיעות המפרכות האלו, קשה לי מנשוא, אתמול נסעתי לחתונה שעתיים הלוך ושעתיים חזור, אני לא רוצה לעשות נדר ח"ו אבל בלבי אמרתי שאני לא יודע אם לנסוע עוד לחתונות, אבל אם רבינו אומר לבוא אליו והוא יתקן אותי אני הראשון שאסע, וזה נקרא ביטול לצדיק.

אני ראיתי אברכים חסידי ברסלב שנסעו לאומן עם חמצן על האף, זה נקרא ביטול לצדיק, הבחורים אוהבים את הנסיעה ואת הבילוי, אבל לנו זה קשה, ועושים את רצון הצדיק.

נגעת כאן בנקודה מאוד רגישה, ביטול לצדיק, אני יכול לדבר על זה שעות, חשבתי שתשאל משהו על חינוך, היום בבוקר קיבלתי מכתב מבחור שאומר שהיום כאן בישיבה הוא ב"ה שמור מחברים רעים, אבל היה לו הרבה חברים רעים לפני שהוא הגיע כאן לישיבה,

גימין מ"ו

בחור מבוגר קצת, אז לא היה כל כך בחורים צעירים שירקדו ויקפצו, בדרך הביתה מספר לי מישהו ברכב, ששאלו אותו בחתונה למה

מה אפשר להוציא מהדף היום? למדנו הרבה על גירושין, היום מצב הגירושין נורא ואיום, בקלי קלות, היה חתונה השבוע,

כי הם יכולים לעשות חיים ולבלות ולטייל בכל העולם, ואנחנו הנשואים סובלים עם האשה והילדים, ואז אחרי כמה שנים תראו איך שהם כולם מתבגרים ונופלים לדכאון ומסיימים את חייהם בבדידות, והכל כי לא עשו את רצון ד'.

צריך מאוד להיזהר מכל אלו שאומרים • תתגרש ותתחיל לחיות וכו', הרי אחרי זה אף אחד לא מסתכל על הגרוש/ה, תחזיק את הבית שלך הכי חזק שאתה יכול גם אם אתה רואה שאין לך כלום מזה, גם אם היא לא מבשלת, ולא מכבסת, ולא מנקה, ולא שומרת עליך מעבירות, אתה תמשיך לשמור על הבית שלך, כדי לקיים רצון ד', וכל מה שהיא כן עושה זה כולו ריווח.

שני אנשים שקרובים אחד לשני, מרגישים • מיד כל אחד את הרגשות של השני, כל אשה יודעת להגייד כמה בעלה מעריך אותה, וכשהיא תרגיש את זה, היא תעשה את רצונך, אבל אם תזלזל בה ותרצה רק את טובתך היא תרגיש את זה ותתנהג בהתאם.

רקדתם, הרי אתם לא בחורים צעירים ואתם מבינים שהוא נכנס לחיי סבל בזה שהוא מתחתן, אז למה שמחתם ורקדתם, אמרתי לו שהשאלה ממש צודקת, כי הסיבה שרוקדים הוא, כי מתחתנים משום שהקב"ה אמר, אין שום הגיון אחרת למה להתחתן, מתחתנים רק כי הקב"ה ציוה לנו, ולכן רוקדים ושמחים, שזוכים לקיים רצון השם.

• זה בדיוק כמו שצריך לרקוד שנוטלים לולב ואתרוג, שזוכים לעשות רצון ד', היה פעם יהודי שראה מישהו עושה עבירות, אז הוא אומר לו, תדע אני גם רוצה לעשות בדיוק מה שאתה עושה, אבל אני מפחד מהקב"ה, יש לכולנו את אותם רצונות, אבל אנחנו יודעים שיש הקב"ה בעולם, ולכן מתחתנים, ולא מקשיבים לקולם של החכמים שאומרים שלא שווה להתחתן, כי נהיים משועבדים לאשה וילידים וכו', אנחנו גם מבינים את כל מה שההוא אמר, אבל אנחנו רוצים לקיים את רצון ד'.

• יש אנשים שהם שמחים בזה שהם לא נשואים

גימין דף מ"ז

לגופו של ענין.

אברך מיבנאל כותב לי השבוע שביום חמישי הוא חושב לעצמו שהוא לא שמע אף פעם ממני את הסיפור של ריב"ל בקידושין שסיפרנו בליל שישי שהוא הלך עם הבן שלו לתלמוד תורה כשהיה עם לבוש לא מסודר על הראש, ופתאום הוא מתקשר יום שישי ושומע את זה בשיעור של ליל שישי.

רק כאן בקריה צריכים חיזוק על זה, כי בעיר • אם ילד קם מאוחר אז הוא יגיע באיזה דרך לחדר, אבל כאן בקריה הילד תלוי באבא שלו, ואם אבא שלו לא יקח אותו הוא לא יגיע עכשיו, ויש הורים שאומרים לילד שקם מאוחר שיבוא איתו כעת וישב בצד, כי בינתיים הוא צריך ללכת למקוה ולהתפלל, ואחרי זה יקח אותו, אבל האמת היא שלא

• ד' יעזור שנוכל ללמוד כל יום גמרא, כי כולנו בסכנה גדולה, גם אם הולכים עם כובע וחליפה, יש יצר גדול שבוער, ורק עם התורה הקדושה אפשר ללחום עם היצר, ורק על ידי התורה הקדושה אפשר לקום בחזרה אם נופלים, ורק אם לומדים את התורה הקדושה אפשר להיות דבוק אל הקב"ה, ועכשיו אפשר לשאול שאלות.

• אתה שואל מאיזה גיל יש לקחת ילדים להתפלל בבית כנסת בשבת. תדעו שחינוך הילדים זה לא משהו שקוראים בספר, שכתוב ככה וככה ועושים ככה וככה, יש ילד שאפשר לקחתו בגיל שנתיים וחצי, ויש ילד שאפשר רק בגיל 5, יש ילד שאפשר לקחתו רק בלילה, ויש ילד שאפשר לקחתו רק בבוקר, זה לא משהו שכתוב בספר, אצל כל ילד יש לשקול

היה פעם אצל הרה"ק מסאטמאר שנעמדה אשה מבוגרת בדלת לראות את ההקפות בשמחת תורה, וניגשו להגיד לרבי שיעיף אותה, היא אמרה שהיא לא הולכת, כי היא זוכרת שהיתה ילדה, הם עמדו כולן אצל הרה"ק משינאווא זי"ע לראות את ההקפות מהדלת, ולא אמרו להם כלום.

אתה שואל מה עושים כשלוקחים אוכל מאמא או שמבקשים ממנה שהיא תתפור את הכפתור וזה מפריע לאשה שהיא לא יכולה לעשות את זה. צריך לכסות את זה עם הרבה מילים טובות, ולהגיד לה כמה מעריכים אותה, והיא לא נהיית פחות טובה מזה שהיא לא יודעת לעשות את זה, לא כל אחד יודע לעשות הכל, ולכבד אותה ביותר הכבוד, בזוה"ק כתוב איך אדם הראשון דיבר עם אשתו חוה, בהמון כבוד והערכה, ככה צריך לדבר לאשה, בצורה יפה ומכבדת, לא קרה כלום שהכרוב של האמא יותר טעים, כשתגיד לה מילים יפות ותכבד אותה אני לא חושב שיפריע לה אם תיקח דגים מאמא שלך, ואם תראה שאחרי הכל עדיין זה מציק לה, אז אל תיקח, האם אתה רוצה כרוב או אשה? מה שווה כל החג כשאשתך יושבת בברוגז, נשאת עם כרוב ואין לך אשה, אין לזה שום טעם של יו"ט.

ומשתמשים בזה גם עם הילדים, יש ילד שיודע לשיר יפה ויש ילד שיודע לנקות טוב, ולהסביר להם שגם אנחנו ההורים לא יכולים לעשות הכל, לכל אחד יש את הדברים שהוא מוכשר בו, ולא נהיים יותר חשובים בזה שיש את כל הכשרונות.

כשיושבים כאן הכל נשמע כזה פשוט, ופתאום מגיעים הביתה ורואים שזה לא עובד כל מה שדיברו, זה פתאום הרבה יותר קשה ממה ששמעו מהשיעור, תדעו שבסוף יש רק עצה אחת, להתפלל על זה, לבקש על זה מהקב"ה, כל הפרשיות האלו מלאות בזה, משה התפלל אל הקב"ה והקב"ה מחל, ושוב משה התפלל וכו'.

בית כנסת צריך להתנהל כמו בית כנסת, גם

- הולכים למקוה ולתפילה לפני שהילד הגיע לחדר.
- בנוגע לחינוך הבנים, תיזכר איך היית כשאתה היית ילד, תיזכר מה היה לך הכי קשה, ואיך אתה יכול להקל על הילדים היום, אני לא ידעתי בכלל שיש כזה דבר שמשחקים בחוץ, ולכן לא היה לי קשה להישאר בפנים כל התפילה, אבל צריך להיזכר איזה דבר היה לנו קשה, ואיך אנחנו יכולים לעזור לילדים שלנו שזה לא יהיה להם קשה, ושיהנו בתפילה.
- כשלומדים את החומש בשבועות האלו, כל אחד מלא פליאות מה הסיפור עם בני ישראל, למה כל הזמן הם מתלוננים, אבל צדיקים מסבירים שאף פעם אי אפשר להיכנס לראש של אחרים, אבל את הקשיים של עצמינו אנחנו מבינים טוב טוב, ולכן תחשבו מה היה לכם קשה כשהייתם ילדים.
- אסור להביא ילדים לבית כנסת רק כדי שישחקו, הבית כנסת הוא לא משחקיה, אבל אם הוא כבר יכול להגיד משהו, אז הוא יכול לשחק קצת ולהיכנס קצת, כל עוד שהוא נכנס לקדושה לכתר וכו' כל ילד כפי מה שמתאים לו, אז אפשר להביא אותו, אבל לא מביאים ילד ומשאירים אותו בחוץ כל התפילה שישחק, גם אם זה פה בקריה, אני לא יודע איפה כאן הקריה, ואיפה יבנאל, אני גר ביבנאל, ילד צריך שמירה כל הזמן, אי אפשר לשחרר את הילד 8 בבוקר שיתפלל, ולחפש אותו בשעה 1 איפה הוא, כמובן שלא צריך לעמוד לו על הראש כל הזמן, אבל לבדוק מדי פעם איפה הוא, ומי החברים שלו, ומה הוא עושה, ואחרי הכל תפילות ותפילות, רק לבקש מהקב"ה כל הזמן.
- אתה שואל אם להכניס ילדות מאוד קטנות. תלוי בגבאי של הבית כנסת, זה נכון שאני הגבאי כאן, אבל אני לא יכול לעשות על זה תקנה, כי מה יעשה אברך שלאשתו יש 40 מעלות חום, והוא היה חייב להביא את התינוקת בת השנה לבית כנסת, וכי אני יכול לזרוק אותו עכשיו מהבית כנסת, וכי אני יהרוג אותו, אני לא מדבר ח"ו על ילדים גדולים.

יודע לשון קודש וקורא שם מילים גבוהות ולא מביין כלום, זה אמת שיש ספרים עם שפה קלה יותר, כמו באר מים חיים, מאור ושמשי, ותפארת שלמה, אבל המשגיחים מחייבים אותו ללמוד מאור עינים, הרי המשגיח לא יודע להסביר קטע אחת, הוא לא יודע מה זה חכמה ומה זה מלכות ומה זה ניצוצות והאותיות, והבחור לא יודע מה רוצים ממנו, במקום זה יש להגיד לו שיש הקב"ה בעולם, ולדבר אליו, והרי זה קטנוני מדי לעובדים האלו.

• ד' יעזור שנהיה שמח בשבת, איך הדירה שלך בקאנטרי, יותר קטן או יותר גדול? אם זה יותר קטן זה ממש חויה, חיים באחדות יחד, זה ממש א מחיה, ואיך אצלך? יותר גדול? אז זה גם מחיה נפשות, שיש רחבות.

לי היה את הסיפור הזה בויליאמסבורג, הם נכנסו לבית כנסת בהושענא רבה שהם רוצים להגיד מאמר מהרבי, אמרתי להם שאני יגיד את זה, הם אמרו שזה לוקח רק חמש דקות, אמרתי להם שאני גם יודע להגיד את זה, זה מאוד יפה להיכנס לבתי כנסת שאף אחד שם לא מדבר מהקב"ה, ולכן הם הולכים להזכיר להם שיש הקב"ה, אבל אצלינו ב"ה מדברים מהקב"ה ודיבורי אמונה, אני לא מדבר ענינים גבוהים, ושכל שבכל דבר וכו', אני מדבר הכי פשוט, להוריד את הקב"ה בשפה שאנחנו נבין את זה ונרגיש את זה.

• מישוהו כאן סיפור מה שעושים בישיבות אחרות, שמחייבים את הבחורים ללמוד ספרי חסידות, אף אחד לא מביין כלום, לא המגי"ש ולא הבחורים ולא המשגיח, הבחור בקושי

גימין דף מ"ח

דיברנו על זקן ופאות, אצלינו רואים משהו נדיר, כי גם אם האברכים הולכים לעבודה ומורידים חליפה ולובשים בגדי העבודה, עדיין לא נוגעים בזקן, לצערינו במקומות אחרים מי שלובש את כל הבגדים האלו כבר מתחיל לשפץ אוטומטי את הזקן וכל היראת שמים' בסכנה, כאן תמצא הרבה חולצות כחולות אבל כולם עם זקנים מהודרים.

• שומושמים איך הזמרים נראים היום, והם המנהיגים של כלל ישראל, יש להם כל היום מסרים מה למסור לעם ישראל.

• אם לומדים כל יום דף גמרא, יש משהו מהיום הזה, אחרת דוחים את זה למחר ולמחרתיים ונשארים בלי כלום, מתחילים עכשיו שלשת השבועות, ואחרי זה שבעה דנחמתא, ונגמרה השנה, ומי שלא למד, מוצא שעברה עוד שנה בלי תורה.

• נכנסתי אתמול בשבת אחה"צ לבית הכנסת היה לי כזה תענוג רוחני, לראות את כל אחד עם הלימודים שלו והאוצרות שלו.

• הייתם אתמול במלוה מלכה? אני לא יכול לדבר כל כך הרבה במלוה מלכה, זה כבר אחרי שבת שלמה, דיברתי בערך חצי שעה,

גימין דף מ"ט

מהבעל, טב למיתב טן דו וכו' וכל אלו ששואלים קושיות ושאלות על זה שלא רואים שהן רוצות, תדעו שכל זה הוא כשהבעל מדבר אליה כמו שפחה, והוא מרגיש שהיא

• למדנו דברים יפים היום, קודם ראינו שחכמים עשו כל מיני פעולות וטריקים שלא יתגרשו, כי זה דרך התורה הקדושה.

• גם מצאנו שלעולם אשה רוצה יותר להתחתן

כשמספרים סיפור והילדים רוצים לשאול באמצע ולהגיד משהו. זה תלוי, אם זה בחדר צריך להגיד לילדים שאחרי שנסיים לספר את הסיפור יוכל כל אחד להגיד מה שרוצה, אבל בשולחן שבת עדיף שהילדים ישתפו פעולה, וכל ילד יגיד מה שהוא רוצה, כי המטרה זה לא הסיפור, אלא לדבר יחד ולהיות יחד עם הילדים, מישהו אמר לי שאפשר לעשות חוברת שלימה מאיזה סיפור שהתחלתי לספר בליל שבת, והסיפור מתחיל להיכנס לעוד סיפור ועוד סיפור, והסיפור העיקרי אפילו לא מסיימים, כי ככה עושים לילדים מעניין, כשכל אחד שואל את השאלות שלו.

כשהייתי מלמד וראיתי בזמנים מסויימים שאי אפשר ללמוד גמרא, אז סיפרתי להם סיפורי צדיקים, והם תמיד אהבו לשאול באמצע הלימוד משהו שיסובב את הענין לסיפור, אני עשיתי את עצמי כאילו שאני לא קולט, כי אהבתי לספר להם מצדיקים, ידוע שהדברי חיים זי"ע שאל את המלמד של הילדים שלו, אם הוא לומד מוסר איתם, וענו שכן ופירטו כל מיני ספרים, הוא אמר להם התכוונתי לשאול אם אתם מספרים להם סיפורי צדיקים, זה המוסר שצריך לתת להם, זה מלהיב את הלב לעבודת השם.

תספרו לילדים מהרבי ר' אלימלך והרבי ר' זושא, לא צריך הרבה סיפורים, אני מספר לבחורים כבר 15 שנה אותם עשר סיפורים על הצדיקים, זה מלהיב את הלב שלהם.

כשהייתי מלמד הייתי חייב ללמד שיעור במוסר, כי ככה מחייבים את הילדים, שיסחבו הרבה ספרים, היה ספר עבודת פנים, מאחד מהצדיקים מסלאנים, ואחרי הבר מצוה הילדים רק רצו לקנות את הספר הזה בכספי בר מצוה, כי זכרו שלימדתי את זה והיה שם סיפורים מעניינים, הם ניגשים אלי ושואלים אותי איפה כתוב כל הדברים האלו שסיפרתי, איפה כתוב כל הדיבורים האלו שאמרתי להם, עניתי לו שכל מה שאמרתי זה מהבעל שם טוב, הוא חזר למג"ש שלו ושאל אותו איפה יש ספר טוב של הבעל שם טוב, הוא

רק עושה לו חור בראש, והוא לא חושב בכלל שהוא צריך אותה, ורק כשזה מגיע לדברים שלו הוא משתמש בה, ואחרי זה הוא מגיע ושואל איך יכול להיות שכתוב בגמרא שאשה רוצה להיות נשואה, הרי אשתי לא רוצה, כי היא רואה שהיא לא מעניינת אותך, ורק החברים מעניינים אותך, והחדשות מעניינים אותך, ומי מדבר אם יש לך ח"ו סמארטפון, אני פעם אחת אראה לך איך זה נראה, אתה תדבר איתי ואני בינתיים אהיה עסוק לקרוא איזה ספר, וכל כמה דקות אגיד לך פססס באמת? וכו', ואתה תשאל שאלה ואני אגיד לך: באמת? בדיוק ככה זה נראה, ומי שיש לו שכל ושם את אשתו במקום הראשון, לפני החברים ולפני החדשות ולפני הרבי והפראנצ'עס, יהיה לו טוב.

והדבר השלישי שלמדנו היום שאבא רוצה רק את טובת ילדיו, וזה הדבר הכי חשוב שצריך להיות בעיני ההורים, ולדאבוננו זה לא בדיוק ככה אצלינו, כי כשזה מגיע לקנות רכב לא מסתכלים כמה שזה עולה, וכשמגיע ללכת לחופש אתה אומר לסוכן שיוריד מהכרטיס אשראי כמה שיעלה, וככה זה גם כשאתה הולך למסעדה ואתה אוכל שם אוכל לא מבושל, ואחרי זה מקיא את זה בחוץ ואתה אומר לכולם שהיה טעים, ובכל המקומות האלו לא אכפת לך כמה זה עולה, אבל ברגע שזה מגיע לשכר לימוד, אתה מלא בטענות על המוסדות.

הוא שואל מה עושים שביום הראשון שהוא מגיע להיות מלמד בחדר, אחד הילדים אומר הרבי הוא שכן שלי, והשני אומר הוא בן דוד שלי, והוא שואל מה עושים. תסלח לי שאני לא מבין את השאלה, אדרבה ואדרבה, ואל תחכה שהילדים יעשו את זה, תעשה את זה אתה, תחפש קשר עם כל ילד, כשאני נהייתי מלמד, ביום הראשון נראה לי שלא למדנו בכלל, שאלתי כל ילד מי הוא, ואיפה אבא שלו מתפלל, ואם אני מכיר את סבא שלו ואת השכן שלו.

עכשיו אתה כבר שואל שאלה, מה עושים

אחרי ההסתלקות, עד ביאת המשיח זה ישאר, כל הדברים שהצדיקים עשו, כל האורות שהשפיעו לדור שלהם, הכל עלה למעלה ונעלם, אני רק מקוה שעכשיו לא תכעס גם על רבינו שאמר ככה, כמו שכעסת על הרב מסאטמאר.

אתה צריך לראות שלכל ילד יהיה הזדמנות להשמיע משהו, כשאתה רואה ילד לא כזה חכם סוף סוף שאל משהו, תעשה מזה מצב, תחדד את השאלה תעשה מזה משהו חכם, העיקר זה לבנות את נפש הילדים.

ענה לו שאין כלום.

- הרי הבעל שם טוב זרק את כל כתביו בים, אולי גם הספרים האלו נפלו שם, בעולם החסידות מאוד כעסו על דברי הרה"ק מסטמאר שאמר: נשתכחה תורת הבעל שם טוב, הוא אמר שנשאר רק דבר אחד מהבעש"ט, הודו בליל שבת, ואחרי זה הוסיף שנשאר גם המאכל פערפיל, והאמת היא שזה כתוב בחיי מוהר"ן, למדנו את זה בליל שבת, רבינו אומר שכל מה שהבעל שם טוב עשה בעולם הזה, כבר עלה למעלה ולא נשאר כלום, ורבינו אמר לר' נתן אני אעשה משהו שישאר לתמיד, גם

גימין דף נ'

וקורח וכו' הכל קרה כי לא הקשיבו לצדיק, תקחו סיפורים מעצתו אמונה, אפשר לקחת משם את הציור והילדים יציירו את זה.

האמת היא שכל אבא הוא מלמד, הוא מלמד את הילדים, וצריך לספר להם סיפורים, גם אני לא יכול להחזיק את הילדים שלי בשולחן, רק עם סיפורים אני מחזיק אותם, זה מעניין שתמיד כשמגיע אלי אורחים ילדים, הם יושבים מתחילה ועד סוף, הילדים שלי הולכים לשחק, וכשאני מספר סיפור כולם חוזרים.

במוסדות המודרניים אסור ללמד את עקידת יצחק, זה יכול להכניס טראומה לילד, שרצו לשחוט בן, וגם את פרשת השבוע פנחס לא רוצים ללמד, אנחנו חייבים ללמד את הילדים, ולהגיד להם את הסיפור בפשטות, שהגיע נשיא מישראל והתחתן עם גויה, ופנחס הרג אותם, אין מה להסביר יותר מדי, זה היה הסיפור, נשיא עשה חילול השם נוראי, הם עשו חופה והעמידו חתן וכלה, נשיא וגויה, ופנחס הביא סכין ודקר את החתן והכלה וקידש שם השם ברבים, ומכניסים מושגים שלא להתערב עם הגוי, ולדבר איתם על פת עכו"ם שגזרו, שאפילו שזה כשר לגמרי, זה רק מים וקמח, בכל זאת גזרו לא לאכול פת

- כל השיעור שלמדנו יש לו טעם רק למי שמוכן לקבל את דרך הלימוד, את המתנה של רבינו, כי אם צריך להבין, אפשר להתחיל לחקור אם זה נקרא להבין, וכי באמת הבנו עד הסוף, אפשר ללמוד דף אחד שבוע שלם, אבל אנחנו הולכים בדרך רבינו ולומדים בצורה כזאת, והתורה תידבק בנו.

- מלמדים יקרים אם תספרו סיפור לילדים הם יקשיבו לכם, תכינו לעצמכם איזה סיפור מהבעל שם טוב ושאר צדיקים, ובאמצע הסיפור תשחילו להם קצת מה זה כח של צדיק, ומושגים של אמונה, של תפילה, רבינו אמר שכשהיה ילד לבו התלהב להקב"ה, רק בזכות סיפורי צדיקים, לפעמים נראה שזה לא משפיע עליהם, תדעו שהסיפורים נכנסים ללבבות הילדים, ולאט לאט הם יגדלו צדיקים גדולים.

- לסיפור יש כח רב, תתחיל ללמוד משניות ותראה שמיד במשנה הראשונה יש סיפור, מעשה ובאו בניו מבית המשתה, עוברים עוד כמה משניות שוב מעשה בר' טרפון, שוב מעשה בעבדו של רבן גמליאל, התורה הולכת יחד עם סיפורי צדיקים, תשרישו בילדים מה זה צדיק, תדברו איתם על כל מה שהיה בשבועות האלו בפרשה, המרגלים

נתנו שם על פרשה על שמו של גוי, פרשת 'בלק', זה הזדמנות להגיד להם מה שהרבי ר' אלימלך אמר על זה, שהאמת היא שכל גוי שונא את היהודי, אבל לא כולם מספרים את האמת, הם מחייכים אלינו ואנחנו לא יודעים להישמר, אבל בלק היה גוי כשר כי הוא גילה את האמת בפומבי, אני רוצה להרוג את היהודים, וכיון שאמר את האמת הוא קיבל שם על פרשת בתורה.

עכו"ם, כי חכמים חששו שמא יתחברו איתם, אותו דבר זה עם חלב עכו"ם, אם יהודי לא עמד שם אסור לשתות את זה, אפילו שהכל כשר, כי מה שהגוי נוגע סותם את המוח והלב.

- צריך להכניס להם את המושגים האלו כדי שלא ירצו להיות כמו הגויים, ללכת כמותם ולהתנהג כמותם, אומרים להם כמה הגויים באמת שונאים אותנו, הילדים שואלים איך

גיטין נ"א

מלמד אחד שאל אותי שלפני יומיים הוא הלך עם התלמידים לבריכת שחיה, וילד אחד הכניס כסא לתוך הבריכה, והמלמד אמר לו להוציא והילד לא התייחס, ואמר לו לצאת והוא לא התייחס, אחרי כמה פעמים שהילד לא הקשיב לקח המלמד את הבגדים של הילד וזרק לתוך הבריכה, אמרתי למלמד שיסלח לי אבל הוא ממש מטורף ומשוגע, מה הסיפור איתו, לזרוק בגדים לבריכה? אתה במלחמה עם הילד? אברך בן 30 עם ילד בן 10, בודקים מי יותר חזק, אבל המעלה של המלמד הזה, שהוא מגיע ומספר את השגעונות שלו ושואל אם זה היה טוב מה שעשה, אמרתי לו שלא, שהוא משוגע אם הוא עושה ככה, במקומות אחרים המלמדים יעשו ולא ישאלו ולא יספרו.

צריך ללמד את הילדים יראת שמים, ומידות טובות, לראות שלא יפגעו בילדים אחרים, יש לי כעת צרה כאן, משהו שלא היה לי אי פעם, הכנסתי כאן למוסדות ילדים של משפחה חשובה, אבל מה לעשות שהם באים ממוסד אחר ששם לא חינכו את הילדים, אחד מהילדים נכנס קצת שובב בימים הראשונים, קצת דחף וקצת הרביץ, וכל הילדים התכנסו יחד והחליטו שלא מדברים עם הילד, עשו עליו חרם, אני ממש מרגיש חוסר אונים, אני בחוסר אונים והמנהלת בחוסר אונים והמורה בחוסר אונים והמפקחת בחוסר אונים, ההורים התכנסו יחד והם מתריסים את הילדים שלהם

- למדנו היום על מודה במקצת וכופר הכל, צדיקים אמרו שאין כזה דבר יהודי כופר הכל, אף אחד לא כופר לגמרי בהקב"ה, אבל יש מודה במקצת, הוא מודה שיש הקב"ה בעולם, אבל היהודי חושב שגם הוא עצמו עשה משהו, ולכן אומרים לו להישבע, שבועה הוא בתורה ותפילין, וכשבן אדם לוקח את התורה ואת התפילין שלו, הוא זוכה לחזור לגמרי להקב"ה, התורה תאיר לו את הנשמה, והתפילין תקרב אותו להקב"ה, והוא יבין שהוא לא עושה כלום, והכל עושה רק הקב"ה.
- אני רוצה להבהיר שוב, שכל השיעור כאן בנוי על דרך הלימוד של רבינו, רק בגלל שרבינו אמר שאפשר ללמוד באמירה בלי להבין, אפשר לשכנע את עצמנו בדמיון כאילו הבנו משהו שכתוב כאן, אבל אם באמת צריך להבין, מה שלמדנו לא נחשב לימוד, לא נחשב שהבנו משהו, כי לא הבנו מספיק עמוק כל דבר.
- הייתי רגיל לדבר בבוקר למלמדים, אבל אני רואה כעת שיש בעיקר אברכים שהם לא מלמדים, אז צריך להעביר להם, המלמדים צריכים לדעת שכשהם מגיעים לחדר, שלא מגיעים לריב עם הילדים, שלא יעשה מערכות עם הילד, תזכרו כל הזמן שאתה מבוגר והוא הילד, תחנך אותו, אבל אל תיכנס למלחמה אישית.

ואני יכול לפעול את זה אצלם, אבל ההורים מסיתים את הילדים, ואין לי מה לעשות, אני מתחנן אליכם, אל תבקשו מאף אחד להגיע לכאן לגור, שאף אחד לא יבוא לכאן ויחנך אותי מה לעשות, אני לא ביקשתי מאף אחד לבוא לכאן, היה לי יו"ט כשאמרו לי שמשפחה הוציאה את הילדים מכאן, משפחה שכל היום רק אמרה לי מה לעשות, רקדתי משמחה, חסדי ד' כי לא תמנו, לא ביקשתי מאף אחד לבוא לכאן.

שומו שמים מה שקורה כאן, נכנסים לחדר אוכל, כל הכתה יושבת בצד אחד, ואת הילדה הזאת משאירים בפניה האחרת, אני לא יושן מזה בלילות, הדם שלי בוער בקרבי איך יכול להיות דבר כזה, שילדים יעשו חרם על ילד, ניסינו כל כך הרבה תחכומים ורעיונות, אבל ההורים עומדים ומסיתים את הילדים, אני אומר את זה כשזה משודר כי אנשים כותבים לי שרוצים לבוא ממרחקים לגור כאן בקריה, אל תבואו לכאן, אני לא צריך שאף אחד יבוא ויתבע אותי למה הכנסתי ילד מסויים למוסד, אני לא מכריח אף אחד להגיע לכאן.

שיחרימו את הילד המסכן הזה, זה צרה גדולה, אם הייתי עכשיו בויליאמסבורג הייתי סוגר את הכיתה, וכל אחד ילך ללמוד למוסד אחר, אבל כאן בקריה אין עוד מוסד, אני ממש בחוסר אונים, כמה שהמורה ניסתה לעזור לה, היא לא מצליחה, היא נתנה לילדה לחלק ממתקים ואף אחד מחברי הכיתה לא רצו לקחת ממנה, כתה שלמה, שומו שמים!!! זה צרה גדולה.

- הורים עוד כותבים לי מכתבים ושואלים היתכן שהכנסתי את הילד הזה למוסד, ההורים מלמדים אותי מה לעשות, צרה גדולה יש לי, הסיפור הזה התחיל בתחילת הקיץ, ואני ידעתי שבאמצע הקיץ אגיע לכאן עם משפחתי, והבת שלי נכנסה לכתה זו, אז כבר כמה שבועות שאני ואשתי דיברנו איתה כל יום על זה, שהיא תיזהר לא לשפוך דם, אסור להכאיב לחברות, מה שקרה עכשיו שגם הבת שלי נכנסה לרשימה השחורה, כי היא מדברת עם אותה ילדה, אני נמצא בכזה חוסר אונים שלא הייתי בזה אף פעם, אולי גם הבת שלך תסכים לשבת איתה, האמת היא שהילדים מאוד ממושמצים וצייתנים,

גימין דף נ"ב

איתם דברי חיזוק והוציא את השטן מהבית, מוהרא"ש היה מדבר הרבה מהגמרא הזאת, שערב שבת הוא זמן שהשטן מגיע הרבה לבתי ישראל, ומסכסך.

היום היה לי שיחה עם אברך, ואומר לי שבשיעור לפני שבועיים לנשים, היא חזרה ואמרה שהיא עוד לא במדריגה של הדברים שדיברנו, זה היה לי פלא גדול כי הם מהמשפחות החשובות כאן, ואז הוא ממשיך להגיד שהיא אומרת שהראש ישיבה דיבר על זה, שזה ראוי שהאשה תכניס את הצלחות לשולחן שבת, ושהיא תוציא את זה, והאבא ישב בראש השולחן ויספר סיפורים וישיר ויגיד דברי תורה, וזה מאוד קשה לה, אני

- למדנו שהאפטורופוס שמח שבית דין נותנים לו אימון, אני גם כל הזמן מבקש מהשי"ת שהאנשים סביבי יהיו אנשים נאמנים וכשרים, כשאני ממנה מישהו לעזור לי לנהל את המוסדות, אני מאוד מפחד שלא ילך לפגוע באנשים, ויחשוב שמותר לו כבר הכל, אני מבקש כל הזמן מהשי"ת שלא יסתובבו סביבי חיות טרף, אני תמיד חושב את מי לקחת לנהג, שלא יגידו הוא הנהג של הראש ישיבה ואפשר לסמוך עליו בעינים עצומות, שלא יגנוב מישהו.

- והעיקר מה שלמדנו היום זה הסיפור עם ר' מאיר שהגיע להוציא את השטן שהתיישב כל ערב שבת לתוך משפחה, ור' מאיר דיבר

אני אומר את זה גם לילדים שלי, יש מספיק זמן מתי ללכת הפצה, אבל יום שישי אחה"צ צריך להתכונן שיהיה מנוחת הנפש בשבת.

אני לא מבין, אתם לא יושנים ביום שישי אחה"צ? וכי אתם רוצים לעשות בית מודרני, שהבעל ילך לעבוד והאשה תלך ללמוד בכולל, והיא תגיד דברי תורה בשולחן שבת, אברך כאן סיפר לי שחמותו אומרת דברי תורה וחמיו יושב שם כמו סמרטוט, אסור לו לאכול מהמרק כל עוד שאשתו מדברת דברי תורה.

תיזהרו לישון ביום שישי, הרי אני צריך להשתדך איתכם, אני לא צוחק, כשאני התקרבותי לברסלב אמרו לי שאני לא אוכל למצוא שידוכים מספיק מכובדים... וכי אני צריך את השידוכים המכובדים האלו, אני צריך שידוכים מבתים שחיים עם השי"ת, ולא עם המשפחות האלו שמסתכלים כל הזמן מה השכן עושה, ועושים רק מה שהשכן עושה, אנשים אמרו לי אז בתחילת ההתקרבות שאני מאבד עצמי לדעת אני לא אמצא עם מי להשתדך, זה היה מאוד מפחיד, הלכתי לבכות אצל השי"ת, וזה לא בסגנון שרק אומרים בכיתי להשי"ת... אלא באמת בכיתי, בדמעות שלי, רבש"ע אני רוצה להיות ירא השם, ומצאתי כאן רבי שעושה אותי ירא השם, וכי זה נכון שאני אלך עכשיו מהרבי הזה, רק כי עוד חמש שנים לא אמצא שידוכים לילדים שלי, רבש"ע תדריך אותי מה לעשות, התפללתי הרבה על זה, אני צריך גם היום להתפלל על זה, לפעמים אני חושב שיש כבר קהילה כאן ויש כבר עם מי לשדך, צריך באמת להמשיך להתפלל על זה.

ראיתי מישהו חצי שעה לפני שבת שואל למי יש חבילת בשר, הייתי בטוח שהוא כבר מכין את סעודת שבת של שבוע הבא.

בהלכה כתוב שמיום רביעי מתחיל להגיע נפש רוח נשמה של שבת, ולכן נוהגים לקנות כבר צרכי שבת ביום רביעי, מוהרא"ש היה אומר שמומלץ לקנות את הקניה השבועית לכבוד שבת, ומה שנשאר ישאר לשאר ימי

- שואל את האברך, מה הסיפור איתך, אני עוד מתכנן יום אחד להשתדך איתך, אם לא בילדיי, אולי בנכדיי, איך יכול להיות שזה לא מקובל עליכם הדבר הזה, הוא מתחיל להסביר לי שיום שישי זה יום כל כך קשה אצלם בבית, מגיעים להדלקת הנרות עם הנשמה בידיים, והיא לא יכולה לזוז מהכסא כשנכנס שבת, אמרתי לו, שזה לא יכול להיות, יש כאן בטח משהו טעות, משהו שהוא לא עושה נכון, הרי אין הרבה מה לעשות ביום שישי, אתה לא שם לב שהס"מ אצלך בבית, כניסת השבת הוא 8 בערב איך אפשר להגיע מותש לשבת, אני יודע שביום שישי אחה"צ יש כל כך הרבה שעות לישון, ואין מה לעשות עם יום כזה ארוך, איך אתה אומר שאין זמן לנשום, למה היא לא יושנת שעתיים שלש אחה"צ, שהיא כן תוכל להכניס את הדברים לסעודה, אני לא מדבר במקרה שהיא לא מרגישה טוב, ועובר עליה משהו, אלא באופן כללי, וכי אפשר לכתחילה לתכנן בית בצורה כזאת הפוכה, בחלום לא חשבתי שיכול להיות שדבר כזה קורה אצל יראי השם.
- אין ספק שאם היא לא מרגישה טוב, או שעובר עליה תקופה קשה, אז הבעל צריך לקום ולעזור, אבל בשולחן שבת באופן כללי מגיע שהאבא יושב ושר ומדבר, ואם יש כבר ילדים גדולים הם עוזרים לאמא להכניס.
- יסוד היסודות של בית של יראי השם, הולכים לישון ביום שישי אחרי הצהרים, כדי להתכונן טוב לשבת קודש, הרב ממונקאטש זי"ע, בעל המנחת אלעזר, איש קדוש, אין לנו השגה בכלל מי הוא היה, אין לנו שום השגה בצדיקי מעלה שרפי קודש, הוא מביא בספר הקדוש דברי תורה, בשם הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע, שהוא לא מבין למה הקב"ה לא ציוה בעשרת הדיברות לישון ביום שישי אחה"צ, מוהרא"ש היה אומר את זה הרבה, הרה"ק ממונקאטש כותב שם, שזה כן כתוב בעשרת הדיברות, כי כתוב: זכור את יום השבת לקדשו, אי אפשר לקדש כראוי את השבת אם לא יושנים קצת לפני שבת.

הנרות, וזה שעה לפני שמתפללים בסאטמאר. מוהרא"ש אף פעם לא התפלל בזמן מדוייק, הוא היה יכול להתחיל גם 10 דקות לפני הזמן, אי אפשר היה לדעת אף פעם מראש מתי מתחילים, פעם היית נכנס והוא כבר באמצע לכו נרננה, ופעם היית מחכה עד שהתחילו... נראה לי שהוא לא רצה שאנשים ירגישו בבית כנסת בנוחות כזו כמו בבית, שיבינו שזה בית כנסת.

אני לא מביין את הטענה הזאת, שלא נותנים לילדים ללכת לישון אחה"צ, כדי שיוכלו להירדם בלילה, מי צריך שירדמו מהר בלילה, שישארו ערים, תעשה איתם סעודה יפה, תשבו איתם, וילכו לישון מאוחר בלילה.

התחיל לרדת גשם כאן, כי מרמזים משמים שצריך להפסיק את השיחה הזאת, להפסיק את השאלות שאתם שואלים, כי היכל הקודש זה לא הפרטים האלו, מתי להדליק נרות ומתי להתפלל מעריב, היכל הקודש הכוונה הוא לדבר עם הקב"ה ולהתגעגע אליו, יש גשמי ברכה, א מחיה א מחיה.

השבוע, וככה מקבלים את הכל בחזרה, הוצאת שבת ויו"ט, ולכן ביום רביעי קונים קניה שבועית לכבוד שבת, אם חסר באמצע שבוע איזה לחם וחלב אפשר להשלים, אבל הקניה הגדולה עושים לכבוד שבת.

אני לא אומר שתעשה בדיוק מה שאני עושה, אל תחקה אותי, זה לא חסידות כאן, אני רק אומר לך מה אני עושה, כדי שתוכל להפעיל את הראש מה אתה יכול לעשות כדי להיכנס לשבת קודש רגוע, אצלינו מתחילים כבר לבשל ברביעי, וממשיכים בחמישי, ביום שישי לא מבשלים אלא רק מחכים לשבת קודש שיגיע.

מוהרא"ש לא היה חסיד לקבל שבת מוקדם, לא כי אסור, הרי בבית רבינו הדליקו נרות מוקדם, רק מוהרא"ש ראה שכל אלו שהם חסידים לקבל שבת מוקדם, זה פשוט אנשים שמאוד לחוצים ורוצים לקבל שבת מוקדם, ולכן הם גם מוציאים את השבת מוקדם, וזה מה שמוהרא"ש לא רצה, כי מי שמוציא את השבת לפני רבינו תם איבד את כל השבת, ומוהרא"ש עצמו התפלל מנחה בזמן הדלקת

גימין דף נ"ג

זה ואת זה, ובבוקר אספר את הסיפור ההוא, ואני משנן את זה לעצמי בראש ומנסה להציג את זה בצורה מעניינת, בדיוק כמו בן אדם שמדבר באירוע, והוא מתחיל להגיד שהוא לא הכין כלום אבל כיבדו אותו ואין מסרבין לגדול אז הוא חשב... אתם באמת חושבים שהוא חשב עכשיו, הוא יצא לאירוע רק אחרי שהכין מה להגיד, כל השבוע אני חושב מסעודת שבת, איפה ישבו כולם, ואיך נסדר את השולחן בצורה יפה יותר.

כבר עכשיו מוכן לי מה אני הולך לספר היום בלילה, צריך הכל לתכנן מראש, מתי אגיע הביתה, ומה אני אשיר, זה לא סתם סעודה, זה סעודת שבת, אתמול כבר דיברתי מהטיפשות של האנשים שלא משכיבים את הילדים ביום

אתמול היה שבעה עשר בתמוז ולא היה שיעור ליל שישי, אני לא יודע איך אברכים יכולים להיכנס לשבת בלי קצת חיזוק, צריכים לדעת שסעודות שבת אינן דבר פשוט, אי אפשר להגיע מהעבודה הביתה בערב שבת בהדלקת הנרות, ולעשות איזה טובה, לשבת בראש השולחן ולהירדם בדגים, הרי יש כאן ילדים בבית, וצריך לשבת איתם בצורה יפה, לדבר איתם ולשיר איתם, ולהכין איזה סיפור לספר להם, כבר עכשיו תחשוב איזה סיפור אתה תספר להם, מגיעים אלי בחורים לאכול ואחרי זה אומרים שסיפרתי את זה ואת זה, הם באמת חושבים שבאמצע הדגים נזכרתי באיזה סיפור וסיפרתי את זה, אני כבר כמה ימים לפני זה חשבתי, בליל שבת אספר את

בגודל המשפחה, תשב איתם בנעימות, תספר להם סיפור, תספר להם חדשות, מה היה חדש השבוע? היה שריפה? אז תספר להם מה שריפה ותסתכל בספר המידות מה רבינו כותב על שריפה, שאם מדברים על צדיקים יש שריפה וכו', יש שם הרבה דברים, אתה יכול להשתמש בספר המידות לכל דבר, אם נחש נשך מישהו או כלב נשך, או העננים שמגיעים מקנדה, תסתכל מה רבינו כותב על ענן המכסה את הקב"ה מאיתנו, ואף עצם השיחה עם הילדים זה דבר כל כך בריא ונחוץ ויפה מאוד, סתם לשוחח עם הילדים.

יש כאלו שאין להם סבלנות לילדים, בשבת הוא עסוק רק עם עצמו והמאכלים שלו, איזה הערינג הוא יאכל ואיזה טשולנט הוא יאכל ושאר מאכלים כבדים, זה כל השבת שלו, אוכל, הילדים מעצבנים אותו, הוא היה שמח אם היה אפשר לחלק אותם למשפחות, הרי אין באמת משהו יותר נחמד מסעודת שבת עם הילדים, לא מבין למה זה מעצבן, מה רע בקצת חלה עם רוטב דגים והילדים מסביב, למה מחפשים כל מיני שבתונים וארגונים שמצילים את עם ישראל עם המסרים החשובים שיש להם, תעשו שבתון בבית, למה שבתון בבית לא מעניין, כי בבית יש לו רק את אשתו, ובבית צריך לזכור מהקב"ה, למה יש לו התעוררות רק במלון, תעשה התעוררות בבית.

ובכלל בברסלב סעודת שבת יותר נחמד, כי הורידו חצי מהזמירות לפני קידוש, אתקינו סעודתא רבינו אמר רק אחרי נטילת ידים והמוציא, בברסלב האמיתי אוכלים כזית ושרים אזמר בשבחין, אבל אצלינו בברסלב המזויף הנהיג מוהרא"ש שישיירו אחרי הדגים והסלטים, מוהרא"ש היה מאוד פרקטי, אחרי שכבר אכלת ואתה שבע, תשיר לרבש"ע, רק צריך לזכור מתי לעצור ולשיר, כי חלה עם סלטים אפשר לאכול שעות וזה לא נגמר, אצלינו נהוג שאחרי הדגים יוצאים ונוטלים ידים, אז יש עצירה קטנה ואז שרים אזמר בשבחין, אחרי זה אפשר להמשיך

שישי בצהרים, כדי שילכו לישון מוקדם בליל שבת, רבוננו של עולם, למה אתה צריך ילדים, למה אתה צריך בית ואוכל, צריך כדי לגדל אותם להקב"ה.

- כמו שלפני חתונה הולכים להשכיב את הילדים לפני זה, אצלינו כאן בהיכל הקודש כבר לא הולכים לישון לפני חתונה כי מסיימים את החתונות מאוד מוקדם, אצלינו כשיש חתונה כבר לילה לפני זה, יושנים פחות, כי יודעים שמחר אחרי החתונה ילכו לישון מוקדם, בכל לילה הולכים לישון מאוחר, אבל כשיש חתונה שמסתיים מוקדם הולכים לישון מיד אחרי החתונה... אבל האנשים האלו שעוד נמצאים בלהלהלנד ועושים חתונות עד 4 בבוקר, משכיבים את הילדים אחה"צ שיהיו עם כוחות בלילה, כי זה חתונה, שבת הוא חתונה, תשכיבו אותם שיהיה להם כח בלילה, ממה אתם מפחדים, אולי הם ירקדו על הכורסה, למה אתה צריך כורסה למה אתה צריך בית, למה אתה עושה להם טרור, תן להם לרקוד על הכורסה, הכורסה חשובה לך יותר מהילדים? אל תכה אותם על זה.

- אבל זה לא אומר שהבית שלך תהיה בהפקרות ושתתן לילדים לעשות מה שבא להם, כאן בהיכל הקודש היו הרבה אנשים שחשבו שבאמת אסור להגיד כלום לילדים, אני מדבר על המשפחות האלו שאומרים שהראש ישיבה הוא לא מוהרא"ש, ומוהרא"ש לא הרשה להגיד כלום לילדים, בבתים האלו הילדים עושים באמת מה שבא להם, שופכים את המרק באמצע הסלון ומורחים קטשופ על הקירות והתקרה, וההורים לא אומרים כלום כי מוהרא"ש לא הרשה להגיד, ירחם השם על האנשים האלו, כי מוהרא"ש לא הרשה לילדים להשתולל, אני לא מדבר על להשתולל, אלא שאם הילד ירקד קצת על הספה לא יקרה כלום, וכי בגלל זה תשכיב את הילדים מוקדם שלא יהיו ערים בליל שבת, למה אתה צריך בית בכלל.

- ואל תעשו סעודות ארוכות, זה לא אמור לקחת שלש שעות, שעה, שעה וחצי, תלוי

לא מוכן האם מותר לשיר אתקינו סעודתא לפני קידוש. האמת שכל הענין מתי לשיר אתקינו סעודתא זה לא הלכה, אבל אתה יכול גם לעזור להכין את השולחן, אני לא מתחיל שלום עליכם כשאני נכנס הביתה, אני בודק מה המצב בבית, האם יש סיכוי שיהיה כאן סעודה בעוד 5 דקות, כי לפני הסעודה אני יכול להיות במטבח ולעזור להכין ולחתוך ירקות וכו', אבל כשהסעודה התחילה צריך לשבת במקום, אני עושה את המירב שאפשר, שאשתי לא תצטרך להיות במטבח כל הסעודה, מכינים עוד לפני הסעודה את כל הדגים בצלחות, עד המרק הכל מוכן, ולא צריך לצאת, שולחים את הילדים שרק יכניסו את הצלחות, יש כאלו שאחרי קידוש מתחילים לחפש את תבנית הדגים וכו'.

אמרתי אתמול למרדכי שאולי אני מדבר לאחרונה יותר מדי פרטי דברים, ואני כבר לא מדבר מעיקרי היכל הקודש, אולי צריך לדבר רק מלדבר אל הקב"ה.

אתה שואל למה לא מתפללים ביום שישי מוקדם, כי מוהרא"ש לא הרשה, הוא אמר שתבדוק ותראה כל אלו שמקבלים שבת מוקדם ומתפללים מבעוד יום, הם עלולים לחלל שבת, פוק חזי מאי עמא דבר, אל תקבל מוקדם, ותשמור רבינו תם, אני לא מדבר על זה שתדליק נרות מוקדם לעצמך, אבל ללכת לבית כנסת וכו' הרי אצל רבינו בבית הדליקו נרות שבת שעתיים לפני הזמן, לא אמרתי לפני הפלג, לפני הזמן, לא ידעו פעם מהשמות האלו 'פלג', כל השיטות התחילו אחרי תקופת רבינו, זה מגיע מהבעל שם טוב מה שהדליקו נרות מוקדם, כך כתב מוהרא"ש.

באכילת הסלטים, ואפשר כבר לרמז להכין מרק... יש אנשים שקולטים אחרי הסעודה שעוד לא שרו אזמר בשבחין, כי נגורו אחרי האוכל, למי יש שאלות?

- אתה שואל על הילדים שבורחים מהשולחן, מה הבעיה בזה, עוד מעט הוא יחזור, תעשה מעניין, תעשה דברים מצחיקים לילדים, הוא שוב יברח, ושוב תכניס איזה ממתק והוא יחזור, סעודת שבת זה לא כלא שאסור לזוז.

- זה עבודת החינוך, כי האנשים הולכים בקיצוניות, או שהילדים בכלא, ואוי ואבוי למי שיזוז, ומי שזז מקבל מכות, או שהוא נותן להם לעשות מה שבא להם, אבל עבודת החינוך הוא לחשוב כל הזמן מתי כן להגיד ומתי לא להגיד, לא צריך שישבו קפואים בשולחן ואז יזכרו כל החיים שלהם שסעודת שבת זה דבר מוזר, והאמת היא שקודם מוטל עלינו ליהנות משולחן שבת, ורק אחרי זה אפשר לקוות שגם הילדים יהנו, אם האבא סובל בשולחן שבת מה הוא כבר יכול לצפות מהילדים שלו.

- אתה שואל אם יש ענין לברך את הילדים כליל שבת. מוהרא"ש כותב ככה, ואני לא יודע למה אני לא נוהג ככה, מוהרא"ש כותב בזמירות שנוהגים לברך את הילדים, כי כל השבוע צעקו ופגעו בילדים, ומגיע ליל שבת הוא מפיס אותם ומברך אותם, אחד אומר הלי שהוא זוכר שאני אמרתי פעם שלכן אני לא מברך אותם כליל שבת, כי לא פגעתי בהם באמצע השבוע, יכול להיות, אני לא יודע למה אני לא נוהג ככה, אבל אני נותן לכל ילד מילה טובה בשבת, תמיד מזדמן שאתה פתאום עם אשתך וילד אחד במטבח, תנצל את הדקה הזאת ותגיד לה, אמא, אנחנו צריכים להודות להקב"ה על הילד הזה, האם זה לא ברכה? רק אם לוחצים על הראש זה ברכה? ואז אתה שוב ליד ילד אחר ואתה אומר כמה הרבי דיבר עליו, אבל הקהילה כאן לא שלי, ואם מוהרא"ש אמר לברך את הילדים, צריך כל אחד כאן לברך את הילדים.
- אתה שואל אם אתה רואה לפני קידוש שעוד

גימין דף נ"ד

הרבי הכי גדול, כי האמת היא שכשמתקרבים לצדיק אמת נופל על האדם שפלות, אני רק אומר שהרבי שלי יכול לעזור לך, חס וחלילה להגיד שרק החסידות שלי והרבי שלי וכו', אבל אני אומר את כל זה להגיד לך שאם אתה במרה שחורה אתה אשם בעצמך, כי אתה יכול לפתוח את הספרים של רבינו וללמוד, ואם פתחת את הספר שלשום זה לא מספיק, כי עובר על הבן אדם מה שעובר.

מתי למדתם ספרי רבינו? אתה אומר שאתה שומע דרשות של הראש ישיבה, זה גם טוב כי הוא מדבר מרבינו, וזה לא מספיק שאתם לומדים שפתי תפתח, אתם צריכים להפיץ את זה, כשבער בכ הפצה עניתי לך תשובות, אבל בשנה האחרונה אתה יושן ואתה לא הולך הפצה, אז אני לא עונה, כי אין לי הרבה זמן, אלפי איש שואלים, אבל כשמפיץ שואל אני חייב לענות, ואין לך במה להתבייש אם תלך הפצה תביא כסף הביתה.

אמרתי כאן בדרשה שילכו לאסוף כסף לאומן לא צריך להתבייש, יש כאן מלמד במוסד שביקש מהשי"ת שרוצה לעשות את זה, ואכן הלך לאסוף כסף לכרטיס לאומן, הוא נעמד ליד החנות ואמר שאוסף כסף לכרטיס לאומן, אחד חייך ונתן לו עשרים דולר, ואחד צעק עליו משוגע, בדיוק מה שאמרו בדרשה שיהיה, בדיוק כך היה, ואז מגיע מישהו ורושם לו צ'ק אלפיים דולר ושאל לאיזה חברה לרשום את זה, וככה יש הרבה סיפורים, יש כאן בחור שמישהו משלם לו את הכרטיס עם המיטה.

אין מה להתבייש עם רבינו, כמו שאחרים לא מתביישים עם רבותיהם, הרי יש לנו רבי שנותן לנו חיים, הדרשה היתה ביום רביעי, עברו יומיים וכבר שמעתי משתי כרטיסים, אני מאמין שיש עוד שקיבלו, רק עוד לא סיפרו לי.

אם מישהו צועק עליך, כבר הרווחת, כי

- כל הדף גמרא שלמדנו עכשיו זה מבוסס על סדר דרך הלימוד, כי אם היה צריך להבין באמת, אי אפשר ללמוד בצורה כזאת, רבינו לימד אותנו שגם זה נחשב ללימוד.

- נכנסנו עכשיו לשלשת השבועות, ויש אנשים שטועים וחושבים שזה זמן לאבילות ומרה שחורה, והאמת שאף באמצע ימי השבוע זה לא זמן לעצבות ומרה שחורה, אבל בטח שלא בשבת.

- ר' נתן מביא בליקוטי הלכות, ששלשת השבועות הם נגד ג' רגלים, פסח שבועות סוכות, זה נכון שמביאים את זה גם אחריו אבל המקור הוא מר' נתן, מה אתה כל כך מתרגש שזה מגיע מר' נתן, כל החיזוק שיש היום בכל העולם, הכל מגיע מר' נתן, איפה שיש יהודי בעולם שמתחזק זה מגיע מר' נתן, כל הדרשנים שמדברים וכותבים חיזוק הכל הוא מר' נתן, או שהם בעצמם לומדים את הספרים והקונטרסים ולא אומרים בשם ר' נתן כי מפחדים שלא ישמעו אותם ולא יקחו את הגליונות שלהם, או שהם שמעו ממישהו אחר ששמע מר' נתן, הרי אין מקורות אחרים לחיזוק.

- כל אלו ששואלים אותי וכי אתה חושב שרק בברסלב יש חיזוק, התשובה היא, אני לא חושב, אני יודע, רק בברסלב יש חיזוק, ואם הרבי שלך מחזק אותך זה סימן שהוא לומד בקונטרסים של מוהרא"ש, או שהוא מסתכל בספר שלקח את הדברים של מוהרא"ש, ומוהרא"ש לקח את הכל מליקוטי הלכות, ומאיפה ר' נתן לקח את הכל, מרבינו.

- עכשיו מישהו שאל אותי מי היה הרבי של רבינו, הרבי של רבינו היה הסיפור של הבעש"ט ששמע כשהיה ילד, הוא שמע שאפשר לדבר אל הקב"ה בפשטות, והלך ועשה את זה וגדל למה שגדל.
- מה שאני אומר כאן, אני לא מתכוין להגיד כמו שאומרים במקומות אחרים, שהרבי שלי הוא

בכמה כסף מדובר? מה זה שבע אלף דולר, הרי אתה מגיע עם 3 נפשות, רק הכרטיסים זה שבע וחצי אלף דולר, והמיטות עוד 3 אלף דולר, ופדיון נפש, ומקום בבית מדרש, ושאטל, ושאר הוצאות, ומה תעשה עם הצ'ק יגיע אחרי יו"ט, ומה עם שאר הוצאות יו"ט וד' מינים וסוכה ושלאק, זה הכל חכמות, אל תחכה לצ'ק, תלך הפצה ותעשה מיד ליד.

תספר להם מה שקורה בשפתי תפתח, סיפור עם צפרדע, שיכול לעשות אותך יהודי ירא שמים, רבינו מסביר את הסיפור עם הצפרדע בכבא בתרא, רבינו לוקח את הצפרדע וגורם לנו בזה להרהורי תשובה, גוט שבת גוט שבת.

רבינו כותב בסי' ע"ז, דע שכל אחד בישראל אפילו צדיק גדול צריך שיהיה לו בכל יום איזה צער, ומי שיותר גדול צריך צער יותר גדול, ואם קיבלת את הצער מאנשים בבית מדרש, לא קיבלת את הצער מאשתך בבית, מישהו צעק לך ברסלבר משוגע, כבר הרווחת שהילדים שלך יקשיבו לך היום ולא יצערו, אבל כשאתם הולכים לאסוף כסף במקומות אחרים, תנקו את הנעליים כי יש כאן הרבה בוץ והם לא יודעים מזה, ויראו שאתה הולך עם נעליים מלוכלכות, זה מבזה את ברסלבר.

אתה שואל אם לחכות עם הזמנת כרטיסים לאומן עד שתקבל צ'ק שאתה מחכה לו,

גימין נ"ה

לשישי ולשבת, וצריך המון יראת שמים שזה באמת יהיה כך, אנשים לא יודעים שבשבת אחה"צ זה כבר לא לכתחילה, כי כתוב בשו"ע שלכתחילה אסור לאכול את הסעודה בשבת בבוקר לפני שעברו על הפרשה שמו"ת, וכשהטשולנט נכנס לאף, אף אחד לא עובר על הפרשה, ואחא"צ זה כבר בדיעבד, אני זוכר כשהייתי בחור ראיתי בבית כנסת אצל סבא שלי, מישהו עובר על כל התורה שמו"ת בליל הושענא רבה, כי הרי יש שיטה בשו"ע שעד אז אפשר לעבור על הסדרה, ראיתי הוא היה באמצע חומש שמות.

מה למדנו מהגמרא היום? תקנת השבים, חכמים רוצים להקל ליהודים לחזור בתשובה, גנבת משהו, אתה לא חייב לסתור את כל הבנין, אתה יכול לעשות תשובה בקלות, הקב"ה מחכה לך שתחזור אליו.

השבוע יש לנו שני סדרות, מטות ופסוקי חמשה, ואם יש לנו שכל מתחילים כבר היום, ביום ראשון, לעבור על הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, ונוכל לשמוח בשבת כשנגיד חזק חזק ונתחזק, זה שמחה גדולה שלומדים קצת חומש.

אנשים מאוד מזלזלים במצוה זו של לעבור על הפרשה, והרבה נכשלים בזה, דוחים את זה

גימין נ"ו

שאינן הכוונה שהוא נידון למעלה בזה, אלא כאן המוח שלו מלא בזוהמא וטינוף, כשרואים מישהו צוחק על צדיקים שמגלים את הקב"ה בעולם יודעים מה יש להם בראש שלהם, טינוף וזוהמא.

היה לו אתמול נס גדול, תאונת דרכים קשה

מה לומדים מהגמרא היום? אין מה להוסיף לגמרא הכל כך יפה שהיה לנו היום, כל חורבן הבית, וחומרת ליצנות על צדיקים, וגם רואים את הכח של הבן אדם שלא עונה, מי כמוך באלים, רבינו אומר על דברי הגמרא כאן, הלועג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת,

להביע את הציונות ושאר המפלגות, אני גם אגלה לך את האמת, כל השיעור שאני נותן בדף, זה שיהיה לי במה להגיד אחרי זה: לך להגיד משניות.

אברכים ובחורים יקרים, תאמינו לי, אם תנסו תראו את זה בעצמכם, תקחו משניות ותהיו צדיקים ויראי השם, אין היום שום דרך אחרת איך להיות צדיק, לא צריך היום ללכת רחוק כדי לחטוא, אפשר לשבת בשולחן ולראות עבירות כל הלילה, וכשמסתכלים ניאוף, הבן אדם נהיה ממורמר ורע, ויש כאן עצה מרבינו, קח משניות ותתחיל להגיד ותהיה ירא השם.

בליל שבת אני יושב עם הבחורים ושר איתם זמירות, ובחור אחד עושה שם קידוש ואני מחלק לכולם קידוש, ואחרי זה אני עולה הביתה ומתחיל זמירות מהתחלה ועושה קידוש בבית, כל כך כאב לי בליל שבת, כשחילקתי את היין שאלתי כל בחור, האם למדת היום ח"י פרקים, ואחד אחרי השני אומרים לי שלא למדו, היה לי כזה עוגמת נפש, מה עושים ביום שישי ארוך, משתגעים מהיום הארוך ולא הספיקו ללמוד ח"י פרקים, הבחורים צריכים לדעת שזה הדבר הראשון שעושים בבוקר, אברכים צריכים לעבוד קודם, אני כבר מפחד לתת לכם יותר מדי מוסר, אבל כשתקחו משניות תגדלו צדיקים. אין לי דרך להוציא את הסמארטפון מהידים שלך, אבל המשניות יכול לעשות את זה, תנסה ותראה.

ויצא עם החיים שלו, תספר את הנס שלך לרבים, וצריך להתעורר מהשינה, לקחת את המשניות, אני יכול לספר ברבים מה שאמרתי לך? אספר ברשותך, אני שאלתי אותו אם יש לו שיעור במשניות, הוא ענה שיש לו שיעור עם אבא שלו והוא לומד איתו כל יום גמרא, אמרתי לו שזה מאוד חשוב אבל אני רוצה שיהיה יהודי, אני מבקש שיגרוס משניות, זה מזכך ומטהר את הנפש.

ראית את הספר שהוציא המגיד שיעור בבארא פארק? יש לו דף שלם נגדי, הוא כותב בשלמא המוהרא"ש אמר שרק מי שלא יודע ללמוד שלפחות יגיד, וכאן מגיע ראש ישיבה ואומר שמי שרוצה להישאר יהודי חייב להגיד ולגרוס, זה כבר נורא, ואני אגיד את זה שוב, אם תיקח משניות ותתחיל לגרוס, תהיה צדיק גדול, זה חשוב מאוד שיהיה לך שיעור בגמרא.

אני בעצמי נותן כאן שיעור, אבל כל השיעור שאני נותן כאן, הוא כדי שאוכל לזרוק לך פה ושם מילה על משניות, כפי שאמר הרה"ק ר' בן ציון מבאבוב הי"ד, שהוא לא נתן ללמוד דף היומי, כי הוא הביין שכל המצב שעושים ללמוד את הדף, זה לא בגלל הדף אלא שיהיה להם אפשרות לדבר אחרי זה ציונות, הוא אומר שזה כמו מישהו שמוכר הערינג מקולקל ועוטף בעיתון יפה, הוא רואה עיתון יפה ולא יודע שבפנים הכל מקולקל, וזה היה המטרה של הדף היומי שיהיה להם פלטפורמה איפה

גיטין דף נ"ז

חדשה שצעקו בקולי קולות שמע ישראל, אי אפשר לקחת את הקב"ה מהיהודים.

רבינו אומר בספר המידות שכשיש לאדם אמונה, הקב"ה יסלח לו על כל עונותיו, וכמובן כל אלו שמתו מתוך שמע ישראל הכל נמחק להם.

מלמדים יקרים, תכניסו אצל הילדים אמונה,

למדנו כאן את הסיפור על חנה ושבעה בניה, המסירות נפש, אם הבנים שמחה, היה לי סבתא שעברה את השואה, האמא של אמי, היא החביאה את עצמה בין המתים, היא תמיד היתה אומרת לי, אני מחזיקה מהיהודים, כי הקולות של שמע ישראל ששמעתי מתאי הגזים מצלצל לי באוזן עד היום, היא הסתתרה שם המון זמן, וכל כמה דקות שמעו קבוצה

להם באוהעל, שבאמריקה יש דבר כזה שלוחצים על כפתור והאוכל מתבשל, תנור, והם לא הבינו איך יכול להיות דבר כזה, היו צריכים להביא עצים לחמם את התנור וכו', ואנחנו לא יודעים להודות להקב"ה איך יש לנו הכל, וכשמהו חסר לנו אנחנו הופכים את העולם.

ברוב הימים אני אוכל פריכיות אורז, אל תדאג, אשתי יודעת טוב לבשל, אבל בשבילי יותר נח לי ככה, הבעיה כאן בקהילה שהנשים מקשיבות לדרשות שאני נותן לכם, ואז שומעים שהראש ישיבה אומר שזה לא נורא לאכול פריכיות אורז, ולכן מכינים את זה לכתחילה לארוחת ערב, ואומרים הרי גם ראש הישיבה אוכל את זה, ואז אני צריך לתת להם שיעורים בנפרד, ולהגיד להם שאני לא אוכל פריכיות אורז, ואוכל מרק טעים עם קניידלך, אני עוד מהדור הישן שאוכל קניידלך, אתם אוכלים כדורי קמח מצה...

אתרנגול ואתרנגולתא חרב טור מלכא, היה להם מנהג קדוש שהם נטעו עץ וכו', והיו מוכנים לשרוף את הכל העיקר להמשיך בעקשות במנהג, אותו דבר היום, ממנהג אפשר להחריב בית שלם, לא יקרה כלום אם תעשה מנהג אחר, העיקר זה ללמוד ולהתפלל.

זה המטרה של החדר, אבל אי אפשר לדבר רק מאמונה אז באמצע מכניסים כמה דברים, כמו ארוחת בוקר ותפילה וכו', אבל הכל הוא כדי שיכנס להם לראש שיש הקב"ה בעולם, והוא עושה הכל, והכל הוא לטובה, זה הנקודה של החדר, כל מצוותיך אמונה, ולא תהיה מהמלמדים הליברלים שלא נותנים לספר לילדים סיפורים של מסירות נפש, אדרבה תספר להם, ותעלה את הילדים למדרגות גדולות, שידעו שיש עוד עולם, וזה עולם יותר יפה.

למדנו היום על התרנגול והתרנגולת שבגללם נחרב טור מלכא, אני כבר ראיתי את זה בפועל, כל בית של יהודי נקרא הר המלך, ובגלל תרנגול נחרב בית, כי הוא לא קיבל עוף לארוחת ערב, מה הסיפור איתך, וכי בגלל ארוחת ערב אתה מוכן להפסיד את אשתך והבית? וכי בגלל שנשרף הטשולנט אתה תחריב את כל השבת?

תלמדו להודות להקב"ה על מה שיש, ואם אין ארוחת ערב תודה להקב"ה על המציות שיש, ואם יש פריכיות אורז אז בכלל טוב, ואם יש לך בנוסף לזה גם טונה זה כבר סעודה עשירה ביותר, ואם יש לך בנוסף לזה כמה ירקות אין מאושר ממך.

סבתא שלי אמרה לי, שכשהיתה ילדה אמרו

גימין דף נ"ח

זוכר, זה אולי לא מתאים לרבנים לדבר מזה שלא יראו סרטים בבית, אבל לצערי זה מה שקורה, חברא חברא אית ליה, אחד אמר לשני שזה מאוד נורמלי שהבעל והאשה יצפו יחד בסרטים, זה כזה מגעיל להסתכל על גויים.

רבינו אומר שבמקרים כאלו הילדים ישמדו רח"ל, אם מסתכלים וחושבים על גויים, זה נראה שהאנשים כאן חושבים שאני מדבר מתוך חוס, צריך לבקש מהקב"ה בימים אלו: עיני עיני ירדה מים כי רחק ממני מנחם משיב נפשי, איך אפשר לזכות לעינים בטרהרה, על

מה אנחנו רואים בגמרא היום? שצריך לעשות תשובה, ואם נעשה תשובה לא יהיה צרות, והקב"ה יגאלנו והוא ימחל לנו, מה שלמדנו בגמרא יש גם היום, צריך לשמור לא להכניס לבית סרטים לצפיה, כמו שהם לקחו ילדים יהודים לחדרי השנה, כדי להוליד ילדים כאלו, אותו דבר שקושרים טלפון למיטה ורואים שם דברים של גויים רח"ל איזה ילדים כבר יכולים להביא, ומעניין שאף אחד לא מדבר מזה, נגע רע ששולטת, מדברים רק מתאות אכילה ושאר דברים שאני אפילו לא

אברכים שאמרו לי שהפסיקו לעבוד אצל אנשים שמכירים, כי לא רוצים להסתכסך איתם, יש לאנשים תירוצים למה לא לשלם את הלחם של הפועל, יש כאלו שאומרים שלא הרמת לי את הטלפון מיד כשהתקשרתי אז אני לא צריך לשלם, זה לאו מפורש בתורה, לא תלין פעולת שכיר, הוא עשה לך עבודה ואסור לך ללכת לישון, איך אפשר לשחק עם הכסף של השני, עם הדם של השני, ויש לבן אדם את הכסף בבנק אבל לא מוכן להוציא.

אני אומר את זה למלמדים שיראו כמה אחרים עובדים קשה אבל לא נשאר להם כלום מזה לעתיד, היה לי כמה פעמים שהגיעו שני בני משפחה שכל אחד מתלונן הפוך, אספר לכם מה היה אתמול, עוד לא סיפרתי את זה, הוא מלמד חשוב וכותב לי מכתב, למה אני צריך את זה, למה אני לא יכול להיות כמו גיסי שעובד אצל... הוא מסודר, מגיע לבית מדרש, עובד, לומד, יושב כמה שעות במשרד, ומקבל את הכסף שלו, וגיסו כותב לי השבוע מכתב, למה אני לא יכול להיות כמו גיסי המלמד, יושב עם ילדי צאן קדשים, וכל היום מדבר מהקב"ה.

אבל אני יכול להגיד לכם שאני מאוד מרוצה במה שאני עושה, אני לא מקנא באף אחד מבני המשפחה, אני מבקש מהקב"ה שיעזור לי להמשיך בעבודה הקשה שיש לי, ואני מאוד מרוצה.

היה לי לפני כמה שנים סיפור כזה, ר' מרדכי ניגש אלי ואומר לי, אני לא מועיל כלום בעבודה שלי, הילדים בין כה לא שומעים לאף מילה שאני מדבר אליהם, אני אומר מילה לילד, הוא מסתכל עלי והולך הלאה, ואח שלי עובד בעבודה שלו, מסודר כלכלית, ולפני פסח הוא עוד מקבל בונוס, אמרתי לו שבדיוק אתמול פגשתי את אחיו, זה לא היה סתם סיפור, סיפור אמיתי שהקב"ה הזמין את שני האחים להתלונן יום אחרי יום, ואח שלו אומר לי, מה אני מחפש כאן בעולם הזה, אני עובד בבניה, ולא מועיל כלום בעבודת השם, אח שלי עובד עם הילדים, מכניס בהם יראת

ידי התבודדות, ועל ידי גדרים וסייגים, ולא להיות אויבער-חכם ולהגיד לי מותר, כי זה אסור לכולם, אל תגיד לא יקרה לי כלום, כי כן יקרה לך, הצדיקים אומרים שיקרה לך, צריך להתנהג בעדינות ובצניעות, צריך להציב בית על יסודי הצניעות, ד' יעזור שנזכה להקשיב לצדיקים.

- אתה עובד קשה עם הילדים? תדע שכל אחד עובד קשה, אמרתי את זה למלמדים, תסתכלו החוצה מה קורה, אראה לכם מה עובר על האנשים, כולם עובדים קשה ורצים, מלאים בפנטזיות כמה כסף הם הולכים לעשות, ורצים אחרי הבהמות, והוא רב עם חצי עולם, ואחרי זה עובר עשרים שנה והוא מסתכל אחורה מה הוא עשה, לא עשה כלום, אבל המלמדים נשארו עם עבודה לדורות עולם.

- בזמנים הקשים ביותר שהיה לי עם הישיבה וכו', אני אף פעם לא התלוננתי למוהרא"ש שקשה לי, אבל ברוח הקודש הוא היה מתקשר כל פעם שהיה לי קשה, פעם אחת מוהרא"ש מתקשר אלי ומתחיל להגיד לי: אתה שבור? כשתעלה לשמים ישאלו אותך מה עשית שבעים שנה? ואתה תענה שעבדת ברוט-

- הלבשה, אגב אין להם שום קשר משפחה אלי, והוא ממשיך שבשמים ישאלו אותי, מה? שבעים שנה עמדת וחתכת חתיכות בד ועשית בגדים? זה מה שעשית? ועכשיו כשכל כך קשה לך בישיבה אתה תוכל לענות שישבת עם נשמות ישראל, ניסית ללמד אותם שוב ושוב, שצריך ליטול נטילת ידים, שצריך לקרוא קר"ש וצריך להתפלל במנין, וצריך לשמור על הזקן והפאות, ולשמור על העינים.

- תשאלו כאן אברכים שעובדים כל כך קשה, יכולים לעבוד יום שלם בעבודת חשמל או אינסטלציה, קורעים את הנשמה, מגיע סוף יום העבודה הם מבקשים שישלמו להם כי צריכים להביא הביתה אוכל לילדים, הם עוברים שבעים מדורי גיהנום עד שנותנים להם מה שמגיע להם בזכות, מתחילים להגיד להם שלא סיימו את העבודה עד הסוף ולא משלמים, וחסר עוד זה ועוד זה, יש כאן

יש לו את הקב"ה, כל מי שעוזר למוסדות, לא רק מלמד ממש, כל מי שעוזר ומסייע לילדי ישראל, אם זה לגייס כסף למלמדים, אם זה האוטובוסים ותוכניות הלימודים או שאר צרכים של המוסדות, זה עבודה לחיי נצח.

שמים, כל היום מדבר שיש הקב"ה בעולם, ואמרתי לאחיו שבאמת יש לו טענה נכונה.

- אבל אי אפשר שכולם יהיו מלמדים, מה שכן צריך, שהמוח יהיה עסוק כל הזמן עם דברים שקשורים לחיי נצח, משה אריה לא מקנא בבני המשפחה שלו, כי הוא עשיר ויש לו הכל,

גימין דף נ"ט

יש לו פה ויכול לדבר, תגיד להקב"ה: אני לא בסדר, עזור לי, הדם רותח בי, אני לא יודע מה לעשות, תספר מה היה לך היום ומה היה לך אתמול, איתו אני לא מדבר כי פעם עשה לי ככה ואיתו כי פעם עשה לי משהו אחר.

מזל טוב להולדת הילד, ד' יעזור שתוכל לגדל לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ב"ה יש כאן שמחות בשפע רב, רק מהשבועיים האחרונים אפשר לפתוח כתה שלמה בעוד שלש שנים כשיכנסו למוסדות.

ילדים זה ברכה, מישהו שאל השבוע בעצתו אמונה אם אפשר לגדל ילדים כשהמצב הכלכלי לא מזהיר, תסתכלו בפנים, צריך לקרוא את זה, ואחרי זה ללמוד את זה, ולהכניס בעצמות, יש שם דברים מאוד יפים, הכל ממוהרא"ש, ובעצתו אמונה פוסקים שאם אין כח לאשה במוח או בנפש, אפשר ללכת לרב וללבן את זה, אבל אם הנושא הוא כסף, הרי אדרבה ואדרבה, ילדים מביאים כסף לעולם, ילדים מביאים שפע, כל אלו שאומרים על חשבון מי אפשר להביא ילדים כשאינן לך כסף, אתה מביא ילדים על חשבון כלל ישראל שיגדל אותם? זה דברי הבל וניבול, מי ביקש ממך שתעזור, הרי חז"ל אומרים בא תינוק וככר בידו, וצדיקים הסבירו שהדבר כפשוטו, כל ילד מביא ככר, ילדים מביאים שפע כלכלי.

אותו דבר יש עם אלו שמשלמים מיסים גבוהים, וטוענים שאברכי הכולל חיים מהממשלה במיסים שלהם, ולמה לא אומרים לאברכי הכולל שיצאו לעבוד, אמרתי להם

- למדנו היום שחכמים עשו הכל כדי שיהיה שלום, ולכן תיקנו עליות כהן לוי ישראל, כדי שלא יריבו, כפי שרש"י כותב בפרשת בחוקותי, ונתתי שלום בארץ, אם אין שלום אין כלום, שהשלום שקול נגד הכל, יש אנשים שיש להם עשירות מופלגת ולא חסר לו כלום, אבל אם אין לו שלום בית, החיים שלו מאוסים ואין לו כלום, ואותו דבר הפוך, אם יש לך שלום בית יש לך הכל, שלמה המלך אומר במשלי, שגם אם יש לך קצת ירקות וגם אם אתה גר בפינת גג, זה יותר טוב מארמון עם אשת מדנים ומריבות.

- ואפשר לזכות לשלום רק על ידי התבודדות, לצעוק להקב"ה תוציא ממני את הדם הרע, הרי עוד כמה שנים אני כבר הולך מהעולם, ולמה אני כל כך מתעקש כל הזמן וחושב שרק אני נמצא בעולם, אני אני ואני, אני יראה לך... אלי לא מדברים ככה... הרי מדובר בכמה שנים בודדות, ומי שלא עובד על המידות שלו בשנים האלו, הוא מסכן גדול.

- המעלה הגדולה אצל רבינו, שמותר לתת לי שיחת מוסר, כי בכל מקרה ומצב יש לכם דרך לצאת מזה על ידי תפילות, כי אם אני יצעק שמי שיש לו מידות גרועות אין לו חיים, וחייבים לעבוד על המידות, אז אתם תענו לי, נכון, מה לעשות יש לי מידות רעות, לא תיקנתי אותם בצעירותי ומה אתה צועק עלינו, אין לנו דרך לתקן אותם, אבל רבינו נתן לנו דרך, הוא נותן לנו סולם לכל מדרגה, לך ותצעק את זה להקב"ה, אף אחד לא יכול להגיד אני לא יכול לעשות את זה, כי כל אחד

אם אגיע לשם לשבת, זה כבר יעלה לי כמה מאות/אלפי דולרים לקידוש, המשפחה תחזיק אותי בכח והראש ישיבה לא שם ולא יהיה לי תירוץ, אז אתן את השם כאן ביום חמישי בקריה, ונגמר הסיפור, איזה אברך חכם, מביא עוגה ולחיים ונגמר הסיפור, ד' יעזור שיהיה שלום ויהיה לנו הכל.

שלא ידאגו, כי את המסים שלהם שולחים לפקיסטאן, הכסף שלו לא מגיע לאברכי כולל, בכסף שלו הממשלה תבדוק במחקר, אם איזה ענתיקה בפינלנד כבר מעל 5 מיליון שנה או לא.

• ר' משה הוא אברך חכם, נולד לו בת, והוא צריך לנסוע למונטריאול לשבת, אשתו שמה אצל אמא שלה, והוא עושה חשבון פשוט,

גיטין דף ס'

לעשות הכל כי לחמיו יש הרבה כסף, אם הוא היה אומר יש לי יצר הרע גדול ואני לא מצליח להתאפק, הוא יכול לחזור בתשובה, ולכל הפחות לא מסכן אחרים, אבל ברגע שהוא מתחכם ואומר שזה רק דרבנן זה אפיקורסות וזה מסוכן.

חכמים רק רצו שיהיה שלום בינינו, כמו בבית כנסת, כך בבית, ואני מבקש מאוד מהאברכים כאן, כשאתם הולכים לעבוד, תשאלו את הבעל הבית שיגידו לכם בדיוק מה השעות שלכם בעבודה, ובשעות האלו אל תעשו עבודה משלכם, אם בשעות העבודה אתם עושים דברים משלכם, אתם צריכים לשאול דיין אם מותר לכם לקחת את המשכורת, זה שאלה של גניבה, אני לא מדבר על אחד שרק מחכה שלקוח יכנס, וזה העבודה שלו, ובין לבין מותר לו לעשות דברים של עצמו, זה משהו אחר, אבל שאר העובדים חייבים להיות מסורים לעבודה, כתוב בשו"ע שאסור אפילו להגיד ברכת המזון ולהתפלל בזמן העבודה, אבל הכי חשוב שתדעו שברגע שסיימתם לעבוד את השעות שלכם, סיימתם, לא עובדים עשרים וארבע שעות בעבודה, אין דבר כזה, תהיו ברורים מה השעות שלכם, גם מלמד ברגע שסיים בחמש לעבוד, הוא סיים, הלב והמוח נשאר עם הילדים, אבל סיים לעבוד, ואז הוא חייב להיות עבור הבית והילדים.

• אני לא צריך קהילה של היספנים שעובדים 24

• צדיק יסוד עולם, למדנו היום שהוא נקרא כך, כי צדיק הוא מי שדואג לאנשים שלא יפלו בחובות.

• למדנו היום הרבה מתקנת החכמים ורואים כמה רצו את טובתינו, והליברלים אנשי שמאל טוענים שהחכמים סתם מוסיפים דברים שאסור, הרי מה החכמים רוצים, שתוכל לחיות, מהאנשים האלו צריך הכי הרבה להישמר, כי אם מישהו אומר יש לי יצר הרע מה אני יעשה, אני בשרי ויש לי גלידה חלבית, הוא חייב לחזור בתשובה אבל הוא לא כזה סכנה לסוכביו, אבל כשמגיע מישהו ומתחיל להסביר, הרי כל הטעם שצריך להמתין זה רק גזירה דגזירה וכו', האנשים האלו מסוכנים ביותר.

• לא יוצא לי מהראש מה שראיתי פעם בשבת התוועדות, מילא זה שאכל בשבת בבוקר עוגת גבינה אולי אפשר עוד להמליץ עליו שהיה מאוד רעב, אבל היה שם איזה דיין, מסכן, והוא אוכל טועמיה בערב שבת טשולנט בשרי, יחד איתי באותו שולחן, ואני רואה אותו אחרי חמש דקות עם קפה, ולא רציתי להגיד כלום בפני כולם, היה שם גם אנשים שהם לא מבני קהילתינו בשבת הזאת, ואני שואל שם מישהו שהוא חבר שלו, מה הסיפור איתו, הוא אכל לפני חמש דקות טשולנט בשרי, הוא אומר לי תדבר איתו תראה שזה בסדר כי זה רק מדרבנן וכו', אמרתי אני לא מדבר איתו כי זה אפיקורסות ממש, ומותר לו

דקות לפני חמש, שנכנס ראש הקהל הנדיב הפלוני לחנות, ואומרים לך שהוא הראש הקהל והוא תרם את הבנין ההוא לקהילה, הכל טוב ויפה, בשעה 5 אתה מתלבש ויוצא מהחנות, אתה גם ראש הקהל, אצלך בבית, אם יכפילו לך את המשכורת בגלל השעה שאתה משרת את הראש הקהל אולי צריך לחשוב על זה, אתה מוכר נעליים וראש העיר נכנס בשעה 5 או שהגרף פוטוצקי נכנס, אתה יוצא לאשתך ולילדים.

זה אחד מהדברים שלמדתי בוויצען, אני הייתי אברך צעיר ורתח בי הדם לכל עניני החדר, ומשהו נשבר בישיבה, ואני מנהל את הישיבה, ואני רץ למשרד ואומר לראש הקהל שישב שם, זה ממש חירום וכו', הוא עונה לי: ראביי רוטה, לחירום מתקשרים למוקד החירום 911, ולמדתי מזה שאף שאני מנהל הישיבה ונשבר משהו חירום, זה לא חירום ויטפלו בזה היום או מחר או מחרתיים.

שעות, מי שעובד אצלי שיבוא לשאול אותי מה השעות שלו, וברגע שמסיים את העבודה, יתקלח ויתלבש בבגדים נורמלים, וילך לשבת עם אשתו והילדים, ואם מישהו מגיע שהוא חייב משהו דחוף, תקשיב לו ותרשום את זה, ומחר תעשה את זה, אם צריך לעשות בית החלמה, לא יקרה כלום אם זה יהיה מוכן רק בעוד שלשה שבועות, אני לא מדבר כשצריך חירום, לסיים את המקוה למחר בבוקר, אבל ביום יום אין חירום, אם אתה מסוגל בזמן שאתה מטייל עם ילדיך בגינה להרים טלפון לצורך, תוך כדי שהם משחקים במשחקים זה בסדר, אבל העבודה שאני דורש ממך זה שני עבודות, א' העבודה שאתה עובד אצלי, ועוד עבודה שאני דורש ממך, זה שתעזור לאשתך ולילדיך, האם אתה מסכים להיות המנהל בבית? מי שרוצה לעזור לי שישאל אותי מה השעות שלו.

• אתה עובד בחנות בגדים, ואתה רואה בחמש

גיטין דף ס"א

מותר להגיד איזה מילה, ובעיקר מה הוא הזמן שחובה להיות בבית, אני עובד 24 שעות, אבל קיבלתי שכל ממוהרא"ש, שלמדתי מזה לדעת בדיוק מתי יש זמנים שאסור לי לעשות כלום ואני חייב להיות בבית לתמוך בה, כדי שאוכל לעבוד אחרי זה עוד 20 שעות ברצף.

אשה עובדת קשה כל היום עם הבית והילדים, וכשמגיע שעות הערב וכולם צריכים לישון זה שעות לחץ, וכשהבעל בבית ומנסה להגיד לכל אחד מילה, ומשרה אורה טובה, ועוזר מה שצריך, זה מאוד חכם.

לא צריך לנסוע למסעדה הכי יקרה עם האשה, מספיק ללכת איתה כמה דקות מסביב לבית כל יום, ולהקשיב לה, אבל אם אתה עסוק כל היום עם החדשות לדעת האם מעשירים אורניום באירן, ואתה לא מקשיב לה כשהיא מדברת אליך, אז אתה תצטרך באמת להשקיע המון כדי לבנות את האימון מחדש,

• מה לומדים מהגמרא היום? כמו עד עכשיו, חכמים עושים הכל שיהיה שלום, ולא שפתחו איזה ארגון שלום מחוץ לבית, ובבית רבים, אלא שלום הכוונה שיהיה שלום בתוך הבית, וצריך לעשות הכל שזה יהיה, זה מגיע עם המון תפילות והמון עבודת המידות, וזה תלוי אחד בשני.

• כי לעבוד על המידות אפשר רק בעצה אחת, בתפילה, אין דרך אחרת לשבור את המידה, כי העולם אומר, שכששוכרים מידה רעה בסוף נשבר ונהיה 2 חלקים של מידה רעה, למשל מישהו הוא כעסן, והוא מנסה לעבוד על עצמו ולא הולך לו והוא שוב מנסה, בסוף הוא גם כעסן וגם ממורמר על עצמו שהוא לא מצליח כלום ועל זה שהוא כעסן, אבל אפשר להתפלל על זה, רבש"ע תעזור לי להיות בן אדם רגוע שלא יציק לי דברים אחרים.

• בבית צריך להיות מאוד זהיר ולקלוט מתי

סבלנות לכל טלפון שלה, אף פעם היא לא תדבר יותר מהר כשאתה תגיד: תדברי מהר, אין לי זמן, מה את רוצה שוב, אבל זה יעזור לך הרבה יותר, אם תרים את הטלפון יפה, ותגיד: מה שלומך איך היום שלך, אני בדיוק באמצע פגישה אחזור אלייך מאוחר יותר.

הבעל שם הקדוש זי"ע סיפר שהיה פעם מלך שהיה לו מישהו שידע מאוד יפה לנגן בכינור, והמלך מאוד אהב איזה שיר, ותמיד ביקש ממנו שישיר לו את השיר, והמלך הרגיש שנפשו יוצאת מהשיר הזה שנכנס לו לכל עצמותיו, וביקש ממנו לשיר שוב ושוב, והמלך ראה שכשהוא שר כל כך הרבה, הוא כבר לא עושה את זה כל כך יפה, לכן החליט המלך שהוא הולך להביא עוד אנשים לשמוע את השיר, וכך הוא ישקיע יותר למען האנשים האחרים, והוא באמת השקיע הרבה יותר, ואז החליט המלך וכי אני יביא כל יום המון אנשים, אני פשוט יוציא לו את העינים, ואספר לו כל יום סיפורים כמה אנשים הגיעו לשמוע אותו, היום הגיעו ממדינה פלוניית והיום ממדינה אלמונית, והוא ניגן מאוד יפה כל פעם בהתחדשות יתירה.

ובדיוק כמו הסיפור הזה עושים איתי, מצייבים מצלמה מולי ומנסים לעבוד עלי כאילו מישהו רואה את השיעורים, וככה יש לי חשק כל יום ללמד עוד דף גמרא ועוד דף גמרא, וד' יודע אם מישהו מסתכל בשיעור, ד' יעזור שיהיה לכם הרבה הצלחה, ותעשו שבת נעימה בבית, רב לך שבת בעמק הבכא.

אבל ביומימי זה עבודה די קלה, להיות שם כשצריך.

אני רוצה לשאול כאן את רבני הכולל, הגיע אלי שאלה קשה, הן אומרות שאני אומר לבעלים לא להכניס את הטלפון הביתה, ולכן הם משאירים את זה ברכב, מה שקורה שהבעל נשאר ברכב להתעדכן בחדשות, והן אומרות תיכנס כבר הביתה יחד עם הטלפון רק תבוא הביתה, שתהיה בבית, כי נהיה יותר גרוע, לא רק שהוא נשאר כל היום עם הטלפון הוא אפילו לא נכנס הביתה, אני לא יודע פתרון לזה, צריך הרבה לבקש מהקב"ה על זה.

הגיע אלי בחור ואומר שהוא ראה דבר נורא, יוצא אברך חסידי מהבית וניגש לתיבת הדואר, פותח עם המפתח ומוציא משם סמארטפון והולך הלאה, אמרתי לו שכנראה הוא עשה גדר שהוא לא מכניס את הטלפון הביתה, וזה מצויין, אבל יש אברכים שיוורדים כל כמה דקות מהבית כדי לפתוח שוב את התיבת דואר לראות את הטלפון, פתאום יש לו וואך נאכט ממישהו שהוא לא היה הולך בחיים.

רכינו אומר שיש מישהו שרוצה למחוא כף באמצע התפילה לצרכי כבוד, ובדיוק יצא במקום שבאמת צריך למחוא כף, ככה עם האברך שבדיוק יש לו וואך נאכט, כי הוא צריך לבדוק חדשות.

צריך לבקש על זה מהשי"ת, שנוכל להיות בבית, ושהמוח יהיה בבית, ושיהיה לנו

גיטין דף ס"ב

עם האנשים האלו ששואלים מה אתה נוסע לאומן וכו', הרי אנחנו נוסעים לגבל שיתקן אותנו ולכן אין לחשוש לכלום.

למה אתם לא שואלים כלום, הרי כל השיעור אתם רק מחכים שהשיעור יסתיים ויהיה כאן איזה שיחה.

למדנו היום שהגמרא שואלת למה לא חוששים שהעם הארץ יטמא את החלה, הגמרא עונה שאם הוא יגע בזה, זה יחזור להיות טבל, ולמה לא חוששים שהוא לא מפחד מטבל, עונה הגמרא כי הרי הע"ה הגיע לגבל' שיווריד לו חלה, אז אנחנו רואים שזה רצונו והוא לא רוצה טבל, אותו דבר זה

ברכה, ככה לא הולכים למסיבות ונשארים בבית לעזור לאשה ולילדים.

לקחת טרמפ לאנשים זה מצוה גדולה, כי היום קשה לקיים הכנסת אורחים, קשה להכניס אנשים בבית, אבל אתה רואה בן אדם עומד ברחוב ונשרף מהשמש או נרטב מהגשמים, תעשה מצוה ותכניס אותו, אתה בין כה נוסע בכיוון, ואתה יכול בדרך לזכות אותו קצת עם איזה שיעור יפה, אפשר לזרוק לו איזה גיליון או ספר, לפעמים דף אחד מרבינו יכול לשנות את כל המחשבה של האדם ולשנות לו את חייו לטובה.

הוא אומר שגיסו היה אצלו בשבת, ושאלו אותם איך הילדים שלו מצייתים ומקשיבים, הוא ענה שזה לא קשור לילדים, זה קשור להורים, ההורים צריכים לדעת להיות חזק ולחנך את הילדים הקטנים לדרך ארץ והקשבה.

- אנחנו כבר נוסעים לאומן עוד 8 שבתות ונוסעים, כל חתן סופר את הימים עד החתונה, אנחנו גם סופרים את הימים עד ראש השנה.
- אל תחכה שהחבר שלך יעשה ליצנות מאומן, תשאל אותו למה הוא לא מגיע, אין קשר בין אומן לברסלב, כמו שהוא נוסע לקרעסטיר ולוילעדניק, תגיד לו שאומן זה מקום מצויין לברוח שם מהאשה, איפה שהוא שמע איזה חצי סגולה הוא כבר נמצא שם, ולא מחכה לאישור סופי שזה אמיתי, אבל כשמגיע לאומן יש לו מליון שאלות, אולי רבינו רק רצה בחיים חיותו, וזה לא רבינו זה רק ר' נתן, והאם בטוח שרבינו שם, זה מעניין מאוד, כי הוא נוסע למלא מקומות שלא יודעים בכלל שיש שם קבר, ורק לאומן שרבינו הבטיח שיתקן את מי שמגיע אליו, שם יש לו שאלות.
- גשמי ברכה מה שיש כאן, כשיש גשמים בקאנטרי מחמישי בערב עד יום ראשון זה

גימין דף ס"ג

את זה באותו רגע, כי אז זה מגיע מתוך כעס פנימי, אבל אחרי זה צריך לעשות את זה, כי את הילד צריך לחנך, מי ילמד את הילד איך להתנהג, זה נכון שזה חייב להיות מתוך חינוך וישוב הדעת, אם הבן שלי יתחצף והמלמד ילטף אותו, אני לא אמחל לו, כי ילד יכול לגדול בריא רק כשנחנך אותו, חס ושלום לא נותנים מכות אכזריות, אבל נותנים סטירה קטנה כשהוא מתחצף, חושך שבטו שונא בנו, גם מוהרא"ש היה נותן סטירה בישיבה, כשזה הגיע לדרך ארץ.

כששמעתי אתמול את הסיפור לא רציתי לעשות כלום, כי מאוד בער בקרבי, ואמרתי אני חייב לישון על זה לילה, אבל עכשיו אני יגיד לך, שלא מלטפים ילד שהתחצף, לא מחנכים אותם למען המטרה שלנו, החינוך הוא שלהם, אנחנו חייבים לחנך אותם למענם, לכתחילה צריך לכבד את המנהל במצוה זו, ואם הוא לא מצליח אז צריך הרבי לעשות את

- אני רוצה לחזק את המלמדים, שידעו שזה עבודת קודש, מלאכה קדושה מאוד, הרי כל אחד עובד קשה, ומי שמלמד דרדקי לפחות נשאר משהו שהוא יכול לקחת הביתה לנצח נצחים, זה לא קל, אבל תחשבו שכאן בכתה יושבים מנהיגי ישראל של הדור הבא, והם יספרו עליכם, הם יגידו שהיה להם מלמד ששר איתם מהקב"ה, שהכניס בנו טעם בתורה ומצוות.
- מוהרא"ש כותב בקונטרסים למלמדים, שכל מלמד יחשוב שהוא עכשיו יושב עם החזון איש והחפץ חיים, הרי בוודאי היה מדבר איתם בכבוד הראוי.
- לא לפחד מלחנך את הילדים לדרך ארץ, אני קצת מחולק עם המנהל, אני סובר שילד שמתחצף למלמד צריך לקבל סטירה, המנהל מספר לי כל דבר קטן שקורה בחדר, אני חושב שילד שמתחצף אם לא נחנך אותו, הוא יכול ח"ו לצאת לתרבות רעה, זה נכון שלא עושים

בלי דרך ארץ הילדים יכולים לגדול ח"ו בן סורר ומורה, ילד שהוא יכול להתחצף כעת בסוף שנה לרבי שלו, זה אומר שלא חינוכו אותו כל השנה, הרי בתחילת השנה היו צריכים לחנך אותו.

• זה, ואם אתה צריך אתה יכול לקרוא לי לחדר לעשות את זה, אני מוכן לעשות הכל שיגדלו כאן דור של יראי השם, ומי שחושב אחרת יכול בכל רגע להוציא את הילדים מהחדר, שהשי"ת יתן לכם הרבה כוחות.

גיטין דף ס"ד

עולה עוד חבילת בגדים, בחול המועד עדיף לקנות מאשר לכבס, כי בחוה"מ כל האיסור הוא מלאכה, אבל בתשעת הימים אסור לקנות ועדיף כבר לכבס, כי אסור דברים חדשים, אבל ירא השם צריך להכין מראש שיהיה לו מספיק לכל הימים, ובכלל מי שקונה בגדים חדשים באמצע השנה, שישים את הישנים באיזה פינה שיהיה לו מוכן לתשעת הימים, ד' יעזור שכבר ניגאל בישועת עולם.

דיברנו אתמול על דרך ארץ, הבעיה שיש מלמדים שכל דבר קטן נחשב אצלם לחוצפה, הרבה פעמים התבוננתי למה מוהרא"ש לא אמר בפירוש בשיעורים שכשמגיע מקרה של דרך ארץ צריך לתת לילד סטירה, והגעתי למסקנא שמוהרא"ש ברוב חכמתו הבין שיהיו כאלו שיחליטו על כל דבר שזה חוצפה, הילד לא יכול ללמוד או להתפלל, והוא כבר חוצפן כי הרבי אמר לו ללמוד, במכתבים הוא כן כתב את זה, אבל ברבים אמר, לא להרביץ לילדים אף פעם.

אתה שואל כמה המלמד צריך לשתף את ההורים בבעיות הילדים. האמת שזה תלוי מי האבא, אם מדובר באבא עם הארץ, ברגע שתספר משהו נגד הבן שלו, הוא מיד יתחיל לעשות מרד נגדך, יאסוף את ההורים והילדים נגדך, אבל אם הוא ירא שמים תשתף אותו, ובטח שכשזה מגיע לעניני דרך ארץ, זה הרבה יותר טוב לשניהם כשעובדים בשיתוף פעולה, אבל אצל אבא עם הארץ, תמיד הבן שלו צודק, ועדיף לא להגיד לו כלום, ואם המלמד יכול להסתדר לבד הוא לא חייב להגיד כלום להורים, אני הייתי מלמד ולא

• אם זוכים וקמים בבוקר ומתחילים את היום עם דף גמרא, יהיה יום אחר לגמרי בעבודה, עם הרבה שפע, אתם תראו את זה, לפעמים עובדים קשה מאוד וכשמגיע סוף היום פתאום רואים שלא חשבו על משהו, או שנפלו במשהו והפסידו, ולפעמים רואים ברכה, ובמה זה תלוי? בלימוד התורה, אם מגיעים לבית מדרש ולומדים ומתפללים, אזי מצליחים.

• אתה שואל בנוגע לבגדים על תשעת הימים, העיקר זה החולצה, אבל הבגדים שמתחת לזה, מותר להחליף בגלל הבריאות, סבא שלי פוסק שאברכים שעובדים ומזיעים יכולים להתרחץ, אבל להיזהר שזה לא יהיה מתוך כיף וחוויה, יש אנשים שנשארים לעמוד תחת למים, זה אסור, רק מה שצריך, להיכנס ולצאת, ואת החולצות מכינים כל אחד כפי שהוא עושה, זה מאוד קשה להלביש את כל החולצות, אבל אפשר לפתוח הכל לפני ראש חודש, שלא יהיה מגוהץ ומקופל יפה.

• אברכי כולל שלא מזיעים, אני לא יודע אם מותר להם להתרחץ, שילכו לשאול.

• אסור לכבס בגדים בתשעת הימים, כל שנה יש אותם חכמים שמגיעים לשאול את השאלה, שנגמר להם הבגדים בארון ורוצים לכבס, הרי ידעתם שיהיה עכשיו תשע ימים שאסור לכבס, למה לא הכנתם מראש, וככה זה בכל חול המועד, פתאום באמצע חול המועד מתקשרים אם מותר לכבס כי אין בגדים, הרי אסור, כתוב בשו"ע שאסור, אני לא מדבר על בגדי ילדים שכתוב בשו"ע שמותר כי הקטנים מלכלכים, אבל בגדים של מבוגרים, כמה כבר

תפילות שהילדים יגדלו יראי השם, לפעמים הילד מוצא חבר רע שמנתק אותו מהיהדות, לא הכל תלוי במלמד ולא הכל תלוי בהורים, אבל הכל תלוי ברחמי שמים.

הייתי צריך עזרה מההורים.

- על ההורים מוטל חובה ללכת למלמד ולשאול אותו שיגיד את האמת מה קורה עם הבן שלהם, האם הוא מתנהג בדרך ארץ.
- ואחרי כל החוכמות, חייבים המון המון

גיטין דף ס"ה

לגאולה, לפחות לא נפריע לגאולה, רבינו אומר שלכן אנחנו יושבים וכוכים על הרצפה ביום תשעה באב, וזה לא על משהו ישן מפעם, אלא כי אנחנו כעת מפריעים לגאולה, כל דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו.

אנחנו נעשה את מה שאנחנו יכולים לעשות, נעזוב את הדאגה לרוחניות של האחרים, ולדאוג רק לגשמיות של האחרים, תמיד היה לי עול ממה שכתוב בשו"ע 'וגוערין בו' על מי שמדבר בתפילה, הרי אני חייב לצעוק על אנשים, וכשהגעתי למוהרא"ש שמעתי שהוא אומר בשם ר' שמואל וויטאל, בנו של ר' חיים וויטאל זי"ע, שאמר שכל ההלכה של 'גוערין בו' הולך רק על רב הבית מדרש או על הגבאי, אחרי זה כשהוא מינה אותי לגבאי כבר היה בעיה... אבל כל אחד צריך לדעת שיש גבאי וזה לא קשור אליו, הוא צריך לראות איפה הסיפור ולהתעטף בטלית ולדבר אל הקב"ה, ושלא יהיה מעניין אותו מי עושה מה.

אתמול הלכתי לבקר בכלא, יש כאן אברכים יקרים שעוסקים בזה, ואני מבקר שם אחד מהאסירים, ומספר לי שהיה להם שם רב, ככה זה בממשל האמריקאי שבתוך הכלא הכבד שולחים רב, רבינו אומר שאפילו לרוצח הכי גרוע, יש קצת ישרות, גם הם כמה שהם מענים את האסירים מביאים להם רב, והיה להם רב חסידי, משלנו, עם דם של סאטמאר בעורקים, ודאג להם רק לגשמיות שלהם, מתי שהוא יכל הוא הבריח להם אוכל וכל מיני מטעמים, והאסיר מתלונן שכעת הביאו להם רב חדש, שאומר שכל תפקידו ללמד תורה לאסירים, והאסיר בוכה שאין

נכנסנו עכשיו בימי חודש אב, וכבר דיברנו אתמול קצת מההלכות, ונדגיש שוב, כל מה שאסרו רחיצה, הכוונה רחיצה לתענוג, שזה בריכה, ולשבת באמבטיה, אבל מי שיש לו צער ומזיע וזה מציק לו, זה משהו אחר לגמרי, וככה זה גם עם בחורים שלא יושבים על מקום אחד, ככה סבא שלי פסק, וככה מוהרא"ש אמר לבחורים.

יש את המטפלים שלא למדו תורה, והם קראו רק את הספרים של אומות העולם, ולכן המטפל אומר, שהטיפול הוא לעמוד תחת המקלחת ולשיר שם, סוג של הרפיה, המטפל לא יודע מהסוד שיהודי יכול לגשת אל הקב"ה ולהתפלל, הוא אומר לו לשיר במקלחת, את זה אסור לעשות בתשעת הימים, כל השנה זה לא מומלץ אבל בתשעת הימים זה אסור.

מספרים שראו פעם איזה גוי שוכב על הרצפה, ורואים שהוא לא נושם, והאוזניות ליד על הרצפה, ושומעים שהמטפל אומר קח נשימה פנימה, ועכשיו תנשום החוצה, ולפני שהמטפל אמר לו לנשום שוב, נפלו האוזניות, ולכן לא נשם שוב, ומת על הרצפה.

חז"ל אומרים שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום היו הכרובים פניהם זה לזה, אבל בזמן שאין עושין רצונו של מקום היו הופכים את פניהם זה לזה, וכשנכנסו הגויים לקדשי קדשים בשעת החורבן, ראו את פני הכרובים זה לזה חבוקים זה בזה, וביארו הצדיקים, שעל אף שחטאנו והקב"ה גירש אותנו לגלות, בכל זאת הוא אוהב אותנו וחפץ בנו.

אנחנו נקיים את כל ההלכות, וד' יעזור שנזכה

לחתוך כמה קטעים מהתפילה.

אבל שוב לא זה הכוונה היכל הקודש, היכל הקודש זה געגועים עזים להיות קרוב להקב"ה, היכל הקודש זה לדבר אל השם יתברך, היכל הקודש זה ללמוד את התורה הקדושה, והיכל הקודש הכוונה הוא להיות סבלן בבית, גם אם היא צועקת עליך אתה תמשיך להעריך אותה, ותבין אותה, ותדון אותה לכף זכות, ועדיין אתה תשאיר את הבית באהבה ואחווה, ועדיין אתה תמשיך להודות להקב"ה על זה שאתה נשוי, זה הנקודה של היכל הקודש, כל הדברים מסביב צריך לעשות, כל מה ששמעתם ממוהרא"ש תקיימו, אבל תזכרו מה הנקודה של היכל הקודש.

אם אתם רוצים לעשות סיום בבית, נו, אבל לעשות גריל בחוץ באמצע תשעת הימים זה כבר חילול השם, סבא שלי ז"ל היה עושה כל שנה סיום בתשעת הימים, בדרך כלל עשה את זה בה' אב ביארציט של האריז"ל, והיה מסיים את המסכת, והוא היה עושה את הסיום אצלו בבית לבד, בשנים האחרונות ההורים שלי גרו איתו יחד, וההורים שלי הזמינו אותי לסיום, ומביאים לי מנה עם בשר, ואני יושב יחד עם אבא שלי וסבא שלי, ומה אני יגיד? אני יגיד שאצלינו לא אוכלים? כמובן שאוכלים במצב כזה.

כל מי שהמטפל שלו אמר לו לשיר במקלחת, שלא ישיר בימים אלו, ויתלבש מהר ויצא החוצה, ואז הוא יכול לשבת ולשיר לרבש"ע הרבה שירים וזה יהיה טיפול יותר טוב בשבילו.

אחד האסירים אמר לי שהוא רוצה לשיר, ואני חושב לעצמי הוא הרי יושב שם לבד, אין לו שום אפשרות לשיר עם אנשים, ואין לו שום אפשרות לשמוע שירים, התחלתי לשיר איתו וראיתי כמה השיר הזה מרומם אותו ומעלה אותו עשרות מדרגות.

אמרתי לו שהיום בבוקר קמתי ואמרתי לעצמי איך אני ניגש להתפלל, ונזכרתי בדברי רבינו שיש לקחת שיר להתעורר לתפילה, ולקחת את השיר של רשב"י, לכבוד התנא האלוקי

שם מזגן וכל כך קשה שם ומתחננים לרב שיעשה משהו, כי לרב יש כח רשמי מטעם הממשל, אבל הרב אומר להם שהתפקיד שלו לא קשור לגשמיות שלהם, הוא דואג רק לרוחניות שלהם, אחד מהאסירים אומר לי תדבר לאנשים שלך שיראו לעזור לאחרים בגשמיות, לא רק לדאוג כל הזמן שהשני ילמד תורה, כי אנחנו רואים כאן איך נראה מישהו שדואג רק לרוחניות של האחרים.

אין ספק שחייבים לחזק יהודים לתורה ולתפילה, אבל כשאתה רואה יהודי בעת צרה ברעב ובמצוק אתה חייב לעזור לו בגשמיות, אתה רואה יהודי שמחכה לעזרה להחליף גלגל ברכב תעזור לו, אתה רואה יהודי שמחכה לחיוך, תעצור ותתן לו, תן לו מילה טובה, ככה בונים את הבית המקדש.

לא אוכלים בשרי בתשעת הימים, גם לא במוצאי תענית, בכל מוצאי תענית לא רק בט' באב, זה נכון שאצל חסידים הקילו בזה, ועשו סיומים ואכלו בשר והיה בזה ענין שלם, נו נו.

מוהרא"ש היה אומר כדאי הוא שריפת בית אלוקינו שלא יאכלו בעבורו בשר בתשעת הימים, אבל אני אומר לכם שוב, לא זה הנקודה של היכל הקודש, אני לעצמי בוודאי שמציית למוהרא"ש ולא אוכל בשר בתשעת הימים, אבל אם אחד רוצה לעשות סיום ומרגיש צורך לאכול בשר, שלא יחשוב שבזה הוא כבר לא תלמיד היכל הקודש, כי היכל הקודש הכוונה זה להסתובב עם לב מלא בגעגועים להקב"ה, גם אחרי שנפל מתגעגעים וצועקים להקב"ה אני רוצה להיות יהודי, זה היכל הקודש.

כבר אמרתי פעם שמוהרא"ש הכניס את הציצית של הטלית בתוך הגארטל, אני לא הולך ככה, אני עוד יסביר לכם בפעם אחרת למה, אבל האם משום זה אני לא נחשב להיכל הקודש.

יש הרבה דברים קלים שאתם יכולים לעשות ממה שמוהרא"ש עשה, למשל הוא לא אמר קוה אל ד' חזק ויאמץ לבך וגו' הוא היה מתחיל מיד אין כאלוקינו, הרבה אנשים ישמחו לציית למוהרא"ש איפה שאפשר

והוא הוה והוא יהיה בתפארה, כל המילים האלו יש להם משמעות אחרת לגמרי בתוך כותלי הכלא, תהיו בריאים יהודים יקרים עם הרבה הצלחה.

רבי שמעון בר יוחאי, והתחלתי לשיר את זה על תיבת אדון עולם אשר מלך, ושרתי את זה יחד איתו, ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא, הרי כל מילה חודרת לעצמות, והוא היה

גימין דף ס"ו

עושה הקב"ה, ועונים להם שהקב"ה מתעסק בדברים שהוא אוהב, ממשיכים לשאול מה אוהב הקב"ה, ומשיב בזוה"ק שהקב"ה אוהב לב נשבר, יהודי שעובר עליו מה שעובר, אין לו כסף לאוכל לשבת, והוא הולך להקב"ה ובוכה אליו, ואז מגיעים כל מיני חברי הנהלה וראשי קהילה ואומרים למה הוא צריך לגשת להקב"ה אנחנו כבר נעזור לו, עונה להם הקב"ה, אני לא רוצה לראות אף אחד חוץ ממנו, אנא והוא בלחודוהי, רק אני איתו ביחד, וזה כל סוד התבודדות ותפילה.

בן אדם נמצא ברכב שלו ומדליק שיר שפותח לו את הלב, והוא מתחיל להגיד: רבש"ע אני רוצה להיות יהודי, אני לא רוצה לראות עבירות, אני לא רוצה ליפול בעבירות, אני רוצה שלום בית, אני רוצה את השכינה אצלי בבית, אני רוצה להיות בשמחה.

כשהייתי ילד קראתי את הסיפורים של הקליפות, שבן אדם נתפס אצל הקליפות, הרוחות תפסו מישהו, וחשבתי שהיום זה לא שייך, אבל זה שייך ועוד איך, אנשים התחננו והיו מרוצים, ופתאום הקליפות תפסו אותם והם לא בשמחה, אין לו מוח, אין לו סבלנות לאשתו, וחושב שעם אחרים היה לו יותר טוב, והרי היית מרוצה בבית, מה קרה לך, זה רק הקליפות שתפסו אותך, תבקש מהקב"ה שיוציא אותך מהם, תבקש מהקב"ה שתהיה מרוצה.

הייתי השבוע לבקר בכלא, כל אחד חייב לצאת מהנוחות שלו ולעשות חסד עם אחרים, אחד האסירים שאל אותי מה התקנות של הקריה, אמרתי לו שיש תקנה אחת, שלום בית, זה טריק של מוהרא"ש, כי מי שיש לו

חשבתי לעצמי, אתם יודעים כשמגיעים קצת לגיל מבוגר מגיע הזמן הזה שמתחילים לחשוב חידושי תורה, מי אומר שצריך לחשוב אבל ככה זה, אז חשבתי לפרש את דברי הגמרא 'מילי לא מימסרן לשליח', בן אדם שמדבר מילים להקב"ה זה עולה מיד להקב"ה בלי שליחים ומלאכים, ר' נתן אומר שכל מילה שבן אדם מדבר להקב"ה, עולה מיד למעלה להקב"ה בעצמו פנים בפנים.

וישגם אופן של 'אומר אמרו' שהולכים לצדיק ומבקשים מהצדיק שהוא יגיד להקב"ה, אז זה הולך דרך השליח.

זה אולי פורים תורה אבל מספרים שהיה יהודי שהיה לו רק דבר תורה אחד להגיד, וכל ליל שבת הוא הביא אורחים מהבית מדרש, וכל פעם הביא אורחים אחרים, ואף אחד לא ידע שהוא אומר כל שבוע את אותם דברי תורה, היה לו ווארט מאוד מעניין על פרשת קורח, ואיך הוא היה יכול להגיד משהו על פרשת קורח באמצע פרשת פנחס, הוא היה זורק משהו על הרצפה, והיה אומר כמו שזה נפל ככה נפלו כולם אצל קורח, ואז היה אומר אם כבר מדברים מקורח יש ווארט מעניין על קורח, אני עושה את אותו דבר, קודם עשיתי את הווארט על מילי לא מימסרן לשליח, שצריך לדבר אל השי"ת, ועכשיו אני כבר יכול להגיד שאם כבר מדברים מזה, אז זה הזמן לתת קצת חיזוק על הנושא הזה.

צריך לדעת שכשיהודי מדבר אל השי"ת, כל מילה עולה להשי"ת, והקב"ה מקשיב לו, ובזוה"ק כתוב על זה 'אנא והוא בלחודוהי', הקב"ה והיהודי השבור נמצאים ביחד לבד, בזוה"ק מביא שהמלאכים שואלים מה

להיות מסודר, אם אין לך שלום בית ירחם השם לאן אתה יכול להגיע עם כל הלבוש החסידי והרבני, ואף אם לא חוטא ממש, הרי הרהורי עבירה קשים מעבירה, וכשאין שלום בית המוח לא נקי, שיהיה לכם הרבה הצלחה.

שלום בית יכול להישאר יהודי, מי שאין לו שלום בית יכול להגיע להיות נואף בקלות, הרי אין דרך לעשות תקנה שלא יעשו עבירות, לכן יש טריק, שהתקנה היא שחייב שיהיה לך שלום בית, כי אם יש לך שלום בית אתה יכול להיות שמור, אם יש שלום בית אתה יכול

גיטין דף ס"ח

ומי מדבר אם ח"ו נופלים אצל מטפל שידין המלאים בדם, שאומר קודם להיפרד, אנשים מוצצי דם, אנחנו יושבים כאן בהיכל הקודש ולא יודעים מה אנשים עוברים בטיפולים, אנחנו הוצאנו את עצמינו מכל עולם הטיפול ולא יודעים מה עובר על אנשים היום בחדר הטיפולים, אברך עובר משהו קטן עם אשתו והולך לדיין, והדיין לא יודע מה לעשות הוא אומר לו לך תפנה למומחים, והמומחים האלו מילאו את ראשם בספרי הגויים הטמאים, ודבר ראשון המומחה אומר שיש להיפרד לכמה ימים, ואחרי זה נשארים כבר ככה, ואחרי זה חייבים לבוא הרבה פעמים למומחה כי זה הפרנסה שלו, וכל עוד שהמומחה לא מצא דג יותר שמן הוא לא יתן לו לחזור לאשתו כי הוא חייב פרנסה.

אתם יודעים כמה עולה פגישה כזאת אצל המומחה? מי שיודע שלא יענה, כי אז כולם יקלטו שהוא היה בטיפול, יש דברים שאסור להגיד בציבור שיוודעים כי מיד עולים עליך, יש בחורים שלפעמים זורקים שיוודעים משהו מהתקשורת... אבל אפשר לשאול האם מישהו שמע פעם מ'חבר שלו' כמה עולה פגישה.

כשצריך ללכת לטיפול הולכים למישהו שלא לוקח כסף, ומדבר מה שהתורה אומרת, אומר לאברך לדבר יפה לאשתו, לבוא הביתה לעזור קצת וכו', אל מטפל כזו צריך ללכת.

אני פעם כתבתי למוהרא"ש כזה נוסח של 'דיינו', על כל הדברים שקיבלנו ממוהרא"ש בהיכל הקודש, כתבתי את זה יחד עם אברהם

- מהגמרא היום אפשר ללמוד הרבה דברים מעניינים, בואו נשמע ממכם מה אפשר ללמוד, הוא אומר שאפשר ללמוד שמבן אדם לא נשאר כלום, מה יתרון לאדם מכל עמלו שיעמול תחת השמש, וכי בגלל זה נשאר לישון ולא נלך לעבוד, חס ושלום הקב"ה אמר שצריך ללכת להביא פרנסה, אבל מה שנשאר מהאדם זה הזקן והפאות.
- הוא ראה את הגמרא, לשון רכה תשבר גרם, דיבורים רכים יכולים לשבור עצמות, הוא למד שאי אפשר לרמות את הצדיק, כמו שעשו לרב ששת, הוא למד גדולה שימושה, לשמש את הצדיק כמו העיור, אתם יכולים לקחת את הסיפור של אשמדאי ולספר את זה בשבת לילדים, אפשר להאריך את הסיפור לכמה שבועות, סיפור בהמשכים.
- הוא למד מהגמרא שלא לדאוג לשנים קדימה, הבן אדם רצה נעל לשבע שנים ואין לו שבוע לחיות.
- אני רציתי לדבר על הנקודה שהגמרא אומרת שאשמדאי אמר שמתחת לבן אדם יש אוצר של זהב והוא אומר לאחרים מה לעשות ולא יודע לטפל באוצר של עצמו, רבינו אומר שיש אנשים שאומרים לאחרים מה לעשות וכאילו יכולים לעזור לאחרים, והרי לעצמם הם אינם יכולים לעזור, איך הם יכולים לעזור לאחרים, בשלמא אם אתה מביא עצות של צדיק, ובשלמא אם אתה אומר לי ללכת להקב"ה, ניחא, אבל מה זה העצות המזוייפות שאתה נותן והרי אתה לא מסוגל לעזור לעצמך בעת צרה, אין בדיחה יותר גדולה מזו.

- צריך להיזהר לא להיות בעצבות, באלו הימים, עוד מעט נוסעים כבר לרבינו, אנחנו ניסע להגיד תודה לרבינו על כל מה שהוא עושה איתנו.
- יש מקומות ששרים לכה דודי בשבת חזון, בניגון איכה, וגם הבעל קורא כשמגיע לפסוק איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם, אבל אנחנו יודעים שבשבת צריכים להיות בשמחה, אסור להראות כלפי חוץ שום הלכה של אבילות, אבילות בפרהסיא נאסרה בשבת. הוא דייק יפה בסוגיא, שכל הבעיה עם אשמדאי היתה, כששלמה המלך התחיל להתוכח איתו מי יותר גדול, שם מתחילים כל הבעיות.
- יש כאלו שמנסים להסביר את כל הסוגיא בבחינות גבוהות, ושזה לא באמת היה כמו שכתוב, אבל אני לא רוצה אפילו להגיד מה הם אומרים, כי רבינו היה מאוד נגד זה, יש כאלו שמסבירים ככה המון את דברי החומש, כמו למשל דיבור האתון לבלעם לא היה ממש שאתון דיבר, זה היה משהו רוחני וגבוה כמו חלום, רבינו יצא נגד זה באש קודש, הוא אמר שמי שמדבר ככה, בסוף ירד לגמרי מדרך התורה, מי שמתחיל בדברים האלו, ידרדר מהר מאוד, אנחנו צריכים לדעת שהכל היה כמו שכתוב, ויפתח ד' את פי האתון, כפשוטו, היה שם אתון והאתון דיבר.
- רבינו אומר שמי שיש לו אמונה חייו חיים, השורה היפה ביותר בספרי רבינו, מי שמאמין בדברי התורה כפשוטם יהיה לו חיים טובים, מי שמתחיל להשתמש בשכל שלו מסכן גדול, ד' יעזור שיהיה לכם שבת מלא שמחה.
- משה, רשימה שלימה של דברים שעל כל דבר לבד היה שווה להגיע להיכל הקודש, אילו לא באנו למוהרא"ש אלא לדעת שאני יכול ללמוד דיינו, אילו לא באנו וכו' על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת.
- ואני חושב תמיד על הזמנים של השנה, איזה מתנה קיבלנו על כל תקופה, למשל תשעת הימים, היה אחד התקופות הקשות ביותר שהיה לי לפני שהתקרבת להיכל הקודש, כי רציתי להיות יהודי טוב, וכשראיתי את דברי חז"ל כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, וכל שאינו מתאבל על ירושלים אינו זוכה ורואה בשמחתה, היה לי כל כך קשה, כי לא ידעתי ש'כל המתאבל' הכוונה לקיים את מה שכתוב בשו"ע, אלא צריך להתאבל, ולא הרגשתי באבילות, לא ידעתי שאם אני מקיים את מה שכתוב בשו"ע אני מקיים את דברי חז"ל, חשבתי שצריך להתאבל כמו הסיפורים על זקני ירושלים שאוכלים קש וכו', ומה אני הקטן יעשה, וזה רק דוגמא אחת.
- גם היום כשאני כבר בהיכל הקודש מעל 18 שנה, אני צריך להזכיר לעצמי שוב ושוב, מה הכוונה כל המתאבל, מגיע תשעה באב מה חובתי כעת, לצום ולשבת על הרצפה עד חצות ולעשות את כל מה שכתוב בשו"ע, אתם לא יודעים על מה אני מדבר, כי נולדתם כאן, אני חייב להזכיר לעצמי שוב, אני עושה את מה שכתוב בשו"ע והכל יהיה בסדר.
- תשאלו מה קורה בקעמפ בליל תשעה באב בכל החדרים ובתי הספר, מביאים שם דרשנים מפחדים וכולם בוכים, וזה לא בכי על חורבן הבית וגלות השכינה, ולא בכי על השתוקקות וגעגוע שרוצים להתקרב להקב"ה, ולא בכי על זה שמדברים נגד צדיקים שמגלים את הקב"ה בעולם.
- כעת אני אומר אילו לא באתי להיכל הקודש אלא בשביל תשעה באב דיינו, ועוד מעט מגיע אלול ואני נזכר איך היה נראה אלול בלי צדיק, וגם על זה אגיד דיינו, וככה על כל יו"ט.

גימיון דף ס"ט

ונהיה קצת עייף ונלך לישון, ונקום ונלמד שוב משניות, אבל מי שאין לו דרך הלימוד הוא כזה מסכן כשמגיע לגיל מבוגר, כאן בארה"ב קוראים לזה משבר גיל האמצע, יושבים וסופרים רכבים ורבים כל היום.

בכל גיל צריך את דרך הלימוד, הצעירים צריכים את זה עוד יותר, כי מה בחור יעשה בישיבה בלי דרך הלימוד, הוא משתגע ואין לו מה לעשות, הוא עומד על הראש מחוסר מעש, טאטע אין הימל, אני לא מדבר על הבן שלך שהוא מאוד חשוב, אבל אנחנו השתגענו בישיבה, אם היה לנו דרך הלימוד היינו עושים חיים, אני למדתי שנתיים אצל הגאון הרב מסרדעלי, ואחרי זה כאן בקאנטרי, ולא ידעתי בכלל מה רוצים ממני בישיבה, אחרי זה כשהלכתי ללמוד אצל הרב מצעלהים, כבר לא הסתובבתי בחוץ אבל לא ידעתי מה עושים כל היום בישיבה, 4 שעות הוא נתן שיעור כל יום בעיון, 10 בבוקר עד 2 בצהריים, וכל זה היה על שורה אחת של ואם תאמר בתוס', לא רציתי להיות מהבחורים בחוץ, אז נשארתי בפנים וניסיתי להחזיק ראש, הלוואי שהיה מישהו שהיה אומר לי תתחיל להגיד משניות וגמרא ויהיה לך טוב.

ומגידי השיעור והמשגיחים מתעקשים על שלהם, ואם הם מוצאים בחור שלומד בדרך הלימוד זורקים אותו מהישיבה, מוהרא"ש מספר שכשהוא היה בחור הוא למד בקאשוי וכשאמר משניות זרקו אותו, אבל את הבחור שקרא עיתונים ואכל פיצוחים לא זרקו כי זה לא כזה נורא, רק להגיד משניות זה נורא.

דרך הלימוד הוא מתנה, ולא נחזיק את הסוד לעצמינו, צריך להודיע לאחרים שיכולים לצאת מהצרה שלהם, לא להשתגע כל היום, אשרינו שזכינו ויש לנו את רבינו.

היום לא משתמשים עם כל הרפואות שלמדנו היום, חז"ל אומרים שחזקיהו גנז את ספר הרפואות, ושיבחו אותו מאוד על זה כי אנשים שכחו להתפלל להקב"ה, ושואלים למה רב אשי כאן כן מביא את כל סוגי הרפואות ולא עשה כמו חזקיהו המלך, בתחילת השיעור אמרתי שעשו את כל הרפואות המוזרות האלו, כדי שהאדם יהיה עסוק במשהו אחר ויצא מהצרות שלו, הוא צריך לחפש גדי לבן וכל העשבים וכו', בקיצור כמו שאומרים לבן אדם, לך לעבוד ויהיה לך טוב.

היה מישהו שהגיע כל יום לרופא שמהו אחר כואב לו, ופתאום עבר כמה ימים והוא לא הגיע לרופא, אחרי זה כשחזר שוב שאל אותו הרופא איפה היית, הוא ענה שהוא לא הרגיש טוב ולא יכל לבוא.

לרבינו יש רפואה מאוד טובה, רבינו אומר שהרופאים אומרים שכל המחלות מגיעים מעצבות ומרה שחורה, ומי שיהיה בשמחה יוצא מכל המחלות שלו, עד כדי כך שרבינו אמר אפילו לעשות לפעמים מילי דשטותא כדי להיות בשמחה, כי ברגע שהבן אדם בשמחה הכל מסודר.

ומי מדבר על האנשים האלו שמתחילים לחשוב שלוחץ להם כאן ולוחץ להם שם, ומרגישים פתאום איזה בלוטה ונכנסים ללחץ, מי שבשמחה, כל הדברים האלו יעלמו לו.

מי שיש לו דרך הלימוד לא יהיה כל כך מהר חולה ומשועמם, תאר לעצמך שאנחנו בני 60 ואף אחד לא מסתכל עלינו, מניחים אותנו באיזה מרפסת, הרי יהיה לנו הרבה תעסוקה, נפתח גמרא ונתחיל ללמוד דף אחרי דף, א מחיה, ניקח את המשקפיים הגדולים והמשניות הגדולות ונלמד כל היום, הילדים כבר יהיו נשואים, ואנחנו רק נלך לשמחות פה ושם, והסבתא תבשל דייסה, ובינתיים לומדים מדרש, והנכדים יריבו ביניהם מי מצא משניות עם אותיות יותר גדולות לסבא,

גיטין דף ע'

מאוד סחוט ומיוגע מותר לו ללמוד ככה. הרבה יהודים טובים היו מחיים את נפשם אם היה להם דרך הלימוד, והם פשוט סובלים משעמום, בעבודה כבר שמו אותם בצד, הם ידעו קודם כל בורג איפה זה, והיום אמרו לו שיש אברך צעיר נמרץ שיודע קצת יותר טוב, והוא יעמוד בצד ולא יפריע, הוא עומד שם כמו משהו מיותר, כמו שהרבי שלי בחדר היה אומר, אתה לא תוכל לעשות כלום, אתה תעמוד במשרדי הדואר עם הלשון בחוץ, ויעבירו ליד הפה שלך מעטפות וידביקו את הבולים, וככה היהודי מרגיש כשקצת התבגר, ואין לו מה לעשות עם היום, הוא מפחד לקחת חברותא ואז יקלטו שהוא לא יודע ללמוד.

אני אמרתי בבית שאני כל כך מחכה לחתן את הילדים, אולי יקראו לי פעם לדרשה כי נתנו לי את התואר ראש ישיבה, אבל אני ישב בבית עם משניות עם אותיות ענקיות, והיא תעשה לי כוס תה, ואני יקח את המגדלת ואלמד עוד משנה ועוד משנה, יעלה איזה נכד ואתן לו סוכריה, יהיה ממש א מחיה, גן עדן ממש, אבל אי אפשר לחכות עד אז, צריך להתחיל עכשיו.

אתם שמעתם את הציפורים מצייצים? זה מסר משמים, הם אומרים שהקב"ה אוהב אותנו, עוד כמה דקות סוף זמן קר"ש, הריני מקבל עלי עול מלכות שמים.

- אשרינו שאנחנו יכולים להתחיל את היום עם דף גמרא, אבל את זה צריך לעשות כל יום, לא רק כשראש הישיבה כאן בקריה, למדנו היום שיש דברים שעושה את הבן אדם חלש, והיינו 'פחדים', הגמרא אומרת בבבא בתרא שיש י' דברים חזקים, אולי אתם מכירים את זה מהשיר, אחד מהדברים גוף קשה, פחד שוברו, בן אדם יושב בלילה והראש שלו מתחיל לרוץ עם פחדים ולא יודע מה לעשות, הוא נשבר לרסיסים, מתחיל לחשוב שאולי הוא חולה, וכבר לא מסוגל לזוז, ואז הוא חושב מה יהיה אחרי זה וכו' והראש כואב לו, ואשתו מבקשת עזרה והוא לא מסוגל לזוז.

- מי שיש לו התבודדות יודע לעצור את זה בשניה, הוא מספר אל הקב"ה הכל, הוא לא משאיר שזה יחפור לו במוח, אלא אומר את זה להקב"ה, רבש"ע אולי אני לא מרגיש טוב תעזור לי, אני לא יודע את כל המחשבות שנכנס לבן אדם, אבל מה שרק לא יהיה תוציא את זה מהפה ותבקש על זה מהקב"ה, ואם אתה לא יודע להגיד, אז תגיד לרבש"ע אני לא יודע איך לדבר.

- ויש עוד עצה לפחדים, לקחת את הגמרא לכורסא במפרסת ולהתחיל להגיד, יש שאלה בהלכה אם מותר ללמוד על כורסא, כי תורה צריכים ללמוד כמו במעמד הר סיני, ברתת ובזיע, אבל בבן איש חי כתב שכשבן אדם

גיטין דף ע"א

מתכוין לחדר היכל הקודש, כי היום זה כבר כבוד להיקרא חסיד ברסלב, אני מדבר איפה שזה עוד בזיון, כאן אצלינו.

יש כאן אברך שהתקרב לאחרונה, ומחלקים לו כאלו צרות, אני לא יודע אם יהיה לו כוחות לשרוד את זה, הוא התחיל לחיות חיים טובים, השלום בית השתנה לו לטובה, הכל

- אין לנו השגה כמה אנחנו מאושרים שזכינו להתקרב לרבינו, כמה אנחנו צריכים להודות להקב"ה שנתן לנו את הכוחות לעבור את המניעות הקשות בתחילת הדרך, אברך רוצה להתקרב ויש איזה דוד שעושה לו פרצוף והוא כבר נבהל ועוזב את רבינו, יש כזה התנגדות על רבינו, וכשאני אומר רבינו, אני

ממש נתפס בכת, ובדיוק על זה אנחנו הולכים לבכות בליל תשעה באב, נבכה להקב"ה מה רוצים מרבינו הקדוש, למה הוא כל כך מבוזה בגלות.

אתה שואל אם להביא את אחיך לאומן, כשהוא אומר שהוא מגיע רק אם תשלם לו. תראה, יש דיבור מר' נתן שרבינו לא צריך חיילים שכירים בתשלום, מישוהו שלח מכתב למוהרא"ש שיש לו הרבה כסף והוא רוצה לחלק כרטיסים לאומן לאנשים שעוד לא היו באומן, מוהרא"ש אומר לו שהוא יתן את הכסף לאנשים שאין להם מה לאכול, רבינו לא צריך חיילים שכירים, אבל כשיש אח ואתה יודע שצריך לחזק אותו קצת באידישקייט, ולהדליק לו את הנשמה, אז כמו שאתה היית לוקח אותו אליך הביתה לסעודה והיית יוצא איתו קצת לטייל להראות לו שהקב"ה לא נושך ושהתורה מתוק מדבש, זה כבר משהו אחר

מזל טוב מחותן, לעשות שידוך בתשעת הימים זה ממש בנין בית המקדש, בנה אחת מחורבות ירושלים, מה היית עושה בלי רבינו אם היית צריך לקנות יותר ממגש אחת מזונות, אני גם צריך לעשות עכשיו שידוך, אבל תאר לעצמך שהייתי צריך לחפש עכשיו אלפיים דולר לתכשיט לכלה, ב"ה שיש לי כסף, אבל מאיפה הייתי משיג את זה, כי הכסף עכשיו מושקע, איך כולם אומרים, עכשיו המשכנתא גבוהה ואסור לקחת הלוואות, ולכן כל כסף שיש מזומן חייבים להשקיע, המחירים יורדים כי אנשים לא קונים בגלל הריביות וצריך לקנות הרבה נכסים.

אבא שלך הגיע לאירוסין והיה מאוד מרוגש, הוא לחץ את היד בכזה רגש מלא בהכרת הטוב, ככה זה, אנשים פתאום משתנים כשמתבגרים, אברכים צעירים ששומעים שהבן שלהם נתפס לברסלב הם מתחילים ללחום מלחמת חורמה, מתבגרים קצת ורואים מה זה החיים, והם רואים איזה דורות ישירים צנועים וכשרים ויראי השם גדלים כאן, הרי אבא שלך חסיד סאטמאר מובהק, הוא ממש

נהיה לו טוב, וכל המשפחה התאגדה נגדו, כי הוא הגיע רחמנא ליצלן לרוטה, למה רבינו כל כך מבוייש?

אנחנו כבר לא כל כך מבויישים עכשיו כי יש לנו כבר סופרמרקט, אני פוגש אנשים שעשרים שנה לא דיברו איתי ופתאום הם כבר מתחילים להעריך אותי כי יש כאן מכולת, זה שמדברים כאן מהקב"ה זה בכלל לא מעניין, סתם משוגע, זה שמקרבים נשמות ישראל להשם יתברך זה לא מעניין, סתם א משוגענער, אבל זה שיש מכולת זה כבר משהו חשוב.

חברים ובני משפחה שמאז שנתפסתי רח"ל להרב שיק הם לא מדברים איתי, אבל עכשיו שיש סופרמרקט הם מתחילים לדבר איתי, זה שאנחנו לומדים תורה זה כלום, זה שאנחנו מתגעגעים להקב"ה זה כלום, כי לכל אחד היה שאיפות בתור בחור וזה עובר, אבל זה שיש לנו סופרמרקט זה דבר עצום, אתמול פגשתי מישהו דיין ואומר לי כל כך יפה שיש לנו סופרמרקט, אמרתי לו, כן, תתפוצץ שיש לנו סופרמרקט, עשרים שנה אתה לא נותן לי את היד כי נהייתי ברסלב ופתאום הכל בסדר בגלל מכולת, מה יש לי עם הסופרמרקט, ומה יש לסופרמרקט עם ברסלב, אברך מהקהילה ב"ה יש לו פרנסה ושיצליח בעז"ה, ואנחנו כבר יכולים לנסוע לאומן כי יש לנו כבר סופרמרקט.

זה שלומדים ומתפללים זה כלום, כי הם לא מאמינים בכלום, איך בחור אחד אמר לי, אבא שלו אמר לו, אל תספר לי סיפורים שבכל מקום מרמים, אם כולם מרמים תרמה גם אתה, מה עושים עם מה שחז"ל אומרים אין אדם מורישי שקר לבניו, אשרינו שהגענו לרבינו.

אברך מספר לי שכל פעם כשהוא עובר לחצים בבית זה נכנס לו למעיים, יש כזה דבר, וכבר כמה שבועות שיש לו עם המעיים, כי כל פעם שהוא מזכיר את המילה אומן, מזהירים אותו שכל המשפחה תתאסף נגדו להציל אותו מהכת של רוטה, הוא בצרה צרורה, הוא

אז פלא גדול כשאחד ההורים התקשר אלי שהבחור שלו רוצה לבוא לישיבה שאקח אותו, שאלתי אותו מה הסיפור איתך, למה אתה לא נלחם איתי, הוא אמר לי: אברך, זה הילד השתים עשרה שלי, אם הוא רוצה ללכת אליך והוא מרוצה, שילך, אני לא הולך לחפש עכשיו ישיבה בשבילו, אלו שהיה להם הבן הראשון הם אלו שלחמו בחרב ובחנית, אבל עם הזמן כשראו את הנחת כולם הגיעו להודות.

רצה להגיד שהיכל הקודש זה ההמשך של סאטמאר, הוא כמעט אמר את זה, אני קראתי את זה עליו.

- כשפתחתי את הישיבה והגיעו אלי בחורים שלא ברשות, רק ההורים שהבן שלהם היה הגדול במשפחה, היו אלו שרבו איתי ולחמו, כי היה להם איזה תמונה בראש שהמשפחה שלהם תראה ככה וככה, יש להם תוכנית מסודרת איך הילדים שלהם יראו, אבל אלו שכבר חיתנו כמה ילדים אמרו לבן שלהם, לך לישיבה ותניח תפילין והכל טוב, היה לי

ניטין דף ע"ב

ומי מדבר על המבחנים הפומביים שעושים היום, שגעון חדש שנכנס למנהלים ומשגיחים שרוצים להראות לאחרים כמה הם גדולים וחשובים, כמה בחורים נעלבים מזה, וכמה בחורים נופלים מהלימודים בגלל זה, תביאו לי גדולי הדור שגדלו ממבחנים אלו, זה ענין של גאווה ואין לזה שום קשר לרבש"ע.

יש אלפי אברכים שלא פותחים גמרא ולא חולמים שהם יכולים ללמוד במצב שהם נמצאים, תפתחו גמרא ותתחילו להגיד את המילים, לך לשיעור תשמע כמה מילים, אשרינו שיש לנו את דרך הלימוד, הלוואי והייתם הולכים הפצה להפיץ את זה לעוד אנשים, אל תפחדו, בחורים מספרים לי שדופקים בבתיים ואנשים צוחקים עליהם שאומרים משניות, לא צריך להיבהל בסוף גם הם יגידו משניות.

יש בישיבות אלפי בחורים שרוצים להיות יראי השם, לא יודעים מה לעשות עם היום הארוך בישיבה, 7 בבוקר עד 10 בלילה, מה רוצים מהבחור הקטן הזה, וכי למשגיח יש סבלנות להיות בישיבה 7 בבוקר עד 10 בלילה, הרי הוא גם מבין שצריך מגיד שיעור בבוקר שמסוגל לשבת רק עד 1, ומגיד שיעור אחה"צ שמסוגל לשבת רק עד 7 ועוד מגיד שיעור בלילה, והמשגיח מבין שהמגי"ש

- אשרי מי שזוכה כל בוקר ללמוד דף גמרא, וזה לא רק בבוקר, עכשיו בקיץ לומדים בבוקר, אבל זה בכל שעות היום, אשרי יהודי שזוכה ללמוד דף גמרא ביום, הלומד דף גמרא מדבק את עצמו לרבש"ע, כי הרבש"ע נמצא בתוך התורה הקדושה, וגם אם הוא לא מבין מה שהוא לומד, אבל אומרים את המילים, או שומעים שיעור, נכנס כמה מילים של הגמרא למוח, כן מבינים לא מבינים, אבל לומדים גמרא.

- יש אברכים שהיו בחורים למדנים מצויינים, אבל אחרי החתונה לא פותחים ספר, כי אין להם את המסגרת ואת המבחנים הפומביים, ועובר כמה שנים ולא פתחו ספר, ואחרי זה לא יודעים איך מתחילים ללמוד, הוא לא יודע מה ללמוד ועם מי ללמוד, והוא זוכר מהישיבה שאם הוא לא לומד עם הקובץ מפרשים העבה זה לא נחשב ללימוד, יש את המגידי שיעור הנפלאים שכשבחור מגיע אליהם ואומר להם שכבר סיימו את הלימוד ורוצים לצאת לעשות קפה ולקנות סנדוויץ, אומר להם המגי"ש אני יראה לך שאתה לא הבנת כלום, ומראה לו איזה שורה בתוס' שהוא לא הבין, ואז הבחור אומר הרי למדתי הרבה ואני בין כה לא מבין כלום, אם ככה אפשר לסגור את הגמרא, זה לא בשבילי.

- חייבים מנוחה ולא יכולים לשרוד כל היום, ובמה הבחור שונה.
- בשעה 1 מגיע המגיד שיעור של אחה"צ אחרי שינה טובה, ואומר לבחור שהוא ממש לא מבין למה הוא לא רוצה ללמוד, אחרי שהבחור כבר נמצא פה 6 שבועות, ומשתגע כבר שעות וניסה ללמוד, הרי אם הוא היה אברך שיש לו שיעור כמה שעות ביום הוא נחשב לאברך חשוב, ומה הוא אשם שהוא בחור, ואז מגיע המגיד שיעור בלילה ואומר שהוא ממש לא מבין את הבחור למה הוא לא יושב על המקום, חייבים לדבר עם אבא שלו, הרי הבחור ישב כאן כבר 12 שעות, וכי המגיד שיעור יכול לשבת 12 שעות, אצלינו יש כאן ראש ישיבה שיושב בישיבה עם הבחורים מהבוקר עד הלילה, וכשרואה בחור שכבר למד כמה שעות וחייב שחרור הוא יודע לשחרר אותו כשצריך.
- השיטה הזאת לא היתה פעם במקומות מושבותינו, הגיעו לרבינו מסאטמאר זי"ע ואמרו לו שהבחורים ילכו למקומות אחרים וחייבים לעשות כמו שמה, מגיד שיעור בבוקר ומגיד שיעור אחה"צ, ומגיד שיעור בלילה, פעם היה ראש ישיבה אחד שישב כל היום עם בחורים, וחלקם למדו בבוקר וחלקם למדו אחה"צ, והראש ישיבה ראה מי למד מתי, וידע שכל אחד עשה את המקסימום שלו.
- ואם תפסו בחור בן 24 עושה רשיון זורקים אותו מהישיבה, ואם הוא היה אברך זה בסדר, ורק בגלל שעוד לא הגיע הרגע מהשמים הוא צריך לסבול, אני יגיד לך, שבחור בן 24 שלא עשה רשיון זה נשמע חסר דעה, וצריך טוב לבדוק אותו אם הוא בסדר, ד' יעזור שאנחנו נוכל להמשיך בדרך הלימוד, וככה יהיה לנו טוב.

גימין דף ע"ג

- שום דבר מזה שבוכים סתם.
- רבינו אומר ב'שמך יגילון כ'ל היום ר"ת בכיה, כי אף בשעה שבוכים צריך להיות בשמחה, אין שום ערך לדמעות מעצבות או מהרגשת חוסר אונים ואיבוד עשתונות, צריך לבכות מתוך תקוה להקב"ה שיעזור לנו.
- מגיע עכשיו תשעה באב, צריכים לדעת שצריך להתאבל אבל אסור שיהיה עצבות, וחובה לשמור על כל ההלכות של תשעה באב, אבל לזכור כל הזמן שהקב"ה איתנו, לא צריך לקרוא סתם לבעלי דרשנים להפחיד ילדים על שחיטות שהיו בדורות קודמים, אין

גימין דף ע"ד

- הקדוש, רבינו כאן, ורבינו מלמד אותנו עצות כאלו מתוקות.
- הייתי רוצה לדבר יותר למלמדים, אני מחכה כל השנה להגיע לקיץ כדי לדבר למלמדים ואני לא רואה אותם כאן, אבל אתה מלמד ואגיד לך שוב ושוב מה שאני אומר תמיד, הגיע אלי אברך שכולם מקנאים בו, כולם הכוונה לכל הטפשים, אני לא מקנא בו,
- תשעה באב עבר ועכשיו הקב"ה מנחם אותנו, מה הנחמה שיהודי יכול לנחם את עצמו? נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם, כשיש אמירה לאלוקיכם, כשיהודי מדבר אל השי"ת הוא יכול להתנחם, מי שמדבר אל השם הוא יהודי מנוחם.
- וכפל הלשון נחמו נחמו, הכוונה להתנחם עם השם נחמן, להתנחם בזה שיש לנו את רבינו

אברך שמתייגע, אבל עם דברים שנשארים לנצח נצחים, כל פעולה וכל דיבור זה משהו שנשאר לעולמים.

אתה גם מלמד, כי אתה משגיח עליהם באכילה, אני אומר תמיד שיש ילדים שאפשר להשפיע עליהם הכי הרבה בעת האכילה, כי יש ילדים שברגע שנכנסים לשיעור המוח שלהם נסגר ולא קולט כלום, אבל כשמשחקים ואוכלים המוח שלהם נפתח לקבל דברים, וזה הזמן להכניס בהם אמונה ואמונת צדיקים, ד' יעזור שנוכל לעשות דברים טובים.

אבל הוא אברך שיש לו השקעות לרוב, עוד מהזמנים שהיה זול, הוא קנה המון, ואומר לי שמישהו גנב אותו בבית שהוא קנה, והתברר שזה בכלל לא שייך למוכר, וכבר שנתיים שזה בבית משפט, ובינתיים הוא משלם רבית דרבית על הלוואות שלקח על זה במיליונים, ואת כל זה הוא לא יקבל בחזרה, והוא מרגיש ממש שהוא יוצא מדעתו, והוא שואל מה לעשות, ואני חושב שומו שמים אף אחד לא יודע כמה הוא נפל וכמה הוא עובד קשה, וכמה הוא מתייגע וכמה גנבו ממנו, ואין לו מזה לא עולם הזה ולא עולם הבא, וכאן יושב

גיטין דף ע"ה

זה לא סתם סעודה, זה תוכניה מסודרת, אחרי זה מכניסים דגים, זה משהו מאוד מעניין, זה שבתון משפחתי בלבד, בין הדגים למרק יש תוכנית של שיר מיוחד לשבתון, שיר אזמר בשבחין.

אנחנו חייבים לעשות חוזק מהשבתונים האלו, כי זה לא מכניס שמחה לאף אחד, בן אדם רואה שהחבר שלו נסע לאיזה מקום, והוא לא יודע את המצב רוח של החבר שלו, הוא לא יודע כמה החבר שלו שבור, אז הוא מעתיק את החבר שלו ונוסע למקום אחר, והוא לא מבין למה זה לא משמח אותו, יושבים שם אנשים מבוגרים עם זקנים אפורים ומסתכלים על איזה קוסם, באיזה יד החביא את הצעצוע, לא יאומן, כמו ילדים קטנים, ואחרי זה השבתון נגמר וחוזרים לכל מה שהיה, אבל אם תדברו יפה בבית יהיה לכם באמת שבתון.

נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם, הקב"ה מנחם אותנו, אנחנו נמצאים בזמן מיוחד אחרי תשעה באב, הקב"ה מנחם אותנו ואומר לנו שהוא לא הלך מאיתנו והוא נשאר לדינו, זה שבת נחמו, לא צריך שום שבתון, עם כל מיני תוכניות מופלאות, אני יודע שהקב"ה מנחם אותי ואומר לי שהוא אוהב אותי, אני לא צריך כלום יותר מזה.

כתוב בתהלים מזמור לאסף אלוקים באו גויים בנחלתך טמאו את היכל קדשך, ושואלים חז"ל וכי מתאים על זה להגיד מזמור לאסף, על מה בדיוק יש לזמר ולשיר, והלא קינה לאסף מיבעי ליה, אלא כשמתבוננים טוב רואים כאן אהבת ד', האבא כועס על הבן שלו, ולא רוצה להזיק לבן אז הוא שופך את חמתו על עצים ועל אבנים, זה השבתון שלנו, לזכור שהקב"ה איתנו.

יש לי שבתון ותוכניות כל שבוע אצלי בבית, התוכנית הוא כשאני מגיע הביתה מושיבים את כולם ליד השולחן, ואחרי זה לפי התוכנית מתחילים שלום עליכם, ואחרי זה בתוכנית עושים קידוש, ככה התוכנית, ואחרי זה מתיישיבים שוב, ואחרי זה לפי השבתון מקבל כל אחד קצת מהמיץ ענבים, ואחרי זה לפי התוכנית הולכים כולם לברז ליטול ידיים,

גימין דף ע"ו

מה אתה עושה היום? יום ראשון אתה לא עובד, אתה יכול לסיים את כל מסכת ברכות, תשב כאן ביער ותלמד דף אחרי דף, כל הנשים גאות בזה שבעליהם לומדים תורה, היא תוותר על כל הטיוולים, אתה שומע את הציפורים מצפצפים? הם מדברים אליך, הם אומרים עכשיו, קח גמרא ותלמד תורה.

ממחר ביום שני בעוד שבעה שבועות אנחנו נוסעים לרבינו. אוי צום ציון צום ציון, מ'פארט צום רעבין'ס ציון.

- הדרן עלך פרק מי שאחזו, נשאר שני פרקים לסיום המסכת, וזה ההכנה הכי טובה לימים הנוראים, החל מחמשה עשר באב מרגישים כבר את אויר ימי הסליחות.
- אצל צדיקים נהגו בימים הנוראים לעשות הפסקות באמצע התפילה, וכשנכנסו לחדרם ראו שהם לומדים גמרא בזמן ההפסקה, ככה ראו אצל הרה"ק מצאנו ועוד, כי אין משהו ששורף כל כך את הקליפות כמו דף גמרא, וכשיש לנו את דרך הלימוד של רבינו אז אנחנו ממש מאושרים.

גימין דף ע"ז

אוהל גדול עם פארענצס ומישהו עקב שם אחרי הבן שלי, עד שמגיע לשירותים הניידים מאחורי כל האוהל, והוא מתחיל לגעת בו ורוצה לטמא אותו, והילד נזכר בדרשות של הרבי בחדר וברח משם כל עוד נשמתו בו, והאבא אומר אני שם לב פתאום שהבן השמח שלי נכנס לשקט, והוא לא מדבר כלום, עד שבסוף הילד סיפר בדיוק מה היה, ושנזכר מהדרשות של הרבי וברח, ולכן אומר האבא למלמד, אני חייב לך את חיי, כי אם הילד שלי לא היה שומע את הדרשות שלך בחדר, הייתי צריך להיסחב איתו לטיפולים שנים רבות, וזה לא היה עוזר כלום, ואחרי החתונה הוא היה חוזר הביתה רח"ל.

מלמדים יקרים, תדברו עם הילדים מיראת שמים, תגידו להם פעם אחת ועוד פעם ועוד פעם, תגיד להם שיש אנשים חולים בחוץ, ושיצעקו עליהם ויברחו, הילד הזה סיפר שהרבי שלו אמר בדרשות שאם מישהו נוגע בך תצעק עליו ותברח, והילד הזה חשב תמיד שאם זה יקרה אצלו הוא מיד יצעק, אבל כשהגיע הרגע האמת הוא נהיה קפוא ונאלם פיו, הוא לא יכול לפתוח את הפה, ויכל רק

- בעז"ה עוד שבועיים נעשה סיום יפה, ביום שני פרשת שופטים נזכה לסיים את מסכת גיטין.
- אני רואה היום הגיעו מלמדים ב"ה, אני כל השנה חושב שאני יגיע לקריה לימות הקיץ אוכל לדבר בבוקר למלמדים, צריך לדבר לילדים מיראת שמים, ומקדושה, אפשר בזה להציל חייו של ילד, פשוטו וכמשמעו, אם תגיד לו את הדבר הפשוט שיש אנשים חולים שעוקבים אחרי ילדים, אתה יכול פשוט להציל אותו, תגיד לו שאם מישהו רוצה לגעת בו שיברח ממנו ויצעק עליו, אם אתה אומר את זה לילד אתה פשוט מציל אותו, וזה לא מספיק דרשה אחת, כי לילדים צריך לדבר כמה וכמה פעמים עד שמבינים ועד שזה נכנס להם, ומי שלא אומר את זה לילדים יכול לגרום שהילד יהיה חולה נפש כל ימיו, ולא רק חולה נפש, אלא שהוא יאמלל אחרים.
- אתמול סיפר לי אברך מתלמידי היכל הקודש שהוא מלמד במוסד אחר, שהוא קיבל טלפון מאבא של ילד, והאבא אומר לו אני חייב לך את חיי ואת החיים של הבן שלי, ומספר שבשבת הגיע אדמו"ר לעיר שלו, והקימו שם

בדיוק הם רוצים לגעת בו, ואחרי זה יבין כל פעם כשתגיד לו שאסור לגעת בגופו.

וכמובן שצריך להגיד לילדים, שהם בעצמם אסור להם לגעת בעצמם, שיהיו ילדים קדושים, זה עסק לא קל לדבר מזה, אבל זה אחריות של מלמדים, נכון שלא צריך לדבר על זה כל יום, אבל גם לא פעם בחצי שנה, המלמד צריך לקלוט לבד מתי זה הזמן לדבר מזה, כמו שמלמד שמדבר מדרך ארץ כשרואה שיש רפיון, כשיש ילד חוצפן יוצא מזה תועלת כי אז זמן טוב למלמד לדבר מזה, כשיש ריב בכתה זה לתועלת, כי אז המלמד מתחיל לדבר ממידות טובות, וככה זה בעניני קדושה, הוא התקשר אלי בתחילת שנה שראה שני ילדים מסתתרים, אמרתי לו שזה הזדמנות מצויינת לדבר על זה, כי לפי התוכנית יש לו חומש רש"י ומשניות ואין לו תוכנית לדבר על קדושה, ועכשיו משמים נתנו לו הזדמנות. איך נהיה ספר נ"ך? אם עם ישראל היה נכנס עם יהושע ומקשיבים למצוות ד' כל הזמן, אין ספר נ"ך, כל הספרים זה רק מהבעיות והעבירות והתשובה והעונשים, כשיש מקרה של עבירה יש כאן ספר מוסר ולומדים מה לעשות, וזה חיזוק גדול למלמדים, לפעמים מלמד חושב שיש הרבה בעיות בכתה שלו, אז שידע שזה לתועלת, על ידי זה הוא יכול לדבר מזה.

מוהרא"ש אמר לי לדבר עם הבחורים ממצות כיבוד אב ואם, ומתי אני מדבר איתם על זה? כשמגיע אלי אבא ומתלונן שהבן שלו צועק עליו או על אשתו, על ידי זה הבחורים זוכים לקבל שיחה מכיבוד אב ואם.

מלמדים יקרים אתם באמת עובדים קשה, אבל נראה לכם על האברכים שעובדים שהם עושים חיים קלים, אין לכם מושג מה הם עוברים, עד שמשלמים להם על העבודה שעשו, והם חייבים לשלם לעובדים שלהם, ניגש אלי אחד מהגבירים ואומר שהוא רוצה להיכנס לכולל ללמוד, ולסגור את העסק, הבנתי שהמצב בעסקים קשה מאוד, כי כשיש כסף מזומן הוא לא חושב בכל להיכנס

לברוח וזה מה שעשה, והמלמד אומר לי שהתודה מגיע לראש ישיבה שכל הזמן דופק למלמדים בראש, שידברו על זה עם הילדים.

האבא סיפר למלמד שהוא מגיד שיעור, ואצלו זה כבר לאחר המעשה, וכבר אין את מי להציל, אבל ילדים עוד אפשר להציל מהמנוולים, כי אחרי שזה קרה, נדיר שאפשר לעזור לילד, אבל אם מכינים את הילד בריא נפשית, אף אחד לא יוכל לגעת בו, לא צריך להגיד להם הסברים עמוקים, אומרים להם שיש אנשים חולים שרוצים להוריד מכנסיים ולגעת בהם, זהו, לא צריך להגיד כלום יותר, אם ישאלו למה, התשובה היא כי האנשים האלו חולים ומשוגעים.

סבא שלך עולה אלי ושואל אותי למה אני מדבר מהעניינים האלו, אחרי זה הוא אומר לי מה כבר קרה, הרי כל הילדים נפגעים והכל בסדר אפשר לחיות ככה, אמרתי לו שאין לי מושג על מה הוא מדבר, אבא שלי הכין אותי טוב בחיים ואני לא יודע על מה אתה מדבר, וכל הילדים שהכינו אותם לא טובלים מזה, ואני מבקש ממכם מלמדים יקרים תדברו על זה ותצילו אותם.

ב"ה אצלינו בבית ספר לא לומדים ביוגרפיה של חתולות, לדעת כמה שערות יש לחתול, מלמדים אותן איך לבשל ואיך לתפור ואיך להיות נשים טובות לבעליהן, אז מה יקרה אם לא ידעו כמה שערות יש בזנב של חתול, אני אומר דוגמא של שערות לחתול, כי הוא מחפש כותרת לחיזוק יומי, אי אפשר לשלוח סתם חיזוק יומי כשמדברים מהשי"ת, צריך לשלוח כותרת מוזרה, כמה רגליים יש לתולעת, זה דברים מאוד חשובים לדעת בחיים.

צריך להיזהר בזה, כי הילדים נשמות טהורות ונקיות ולא מבינים לבד, ואם תגיד להם שאסור לגעת בהם, הם יחשבו שאם איזה דוד נתן להם לטיפה זה כבר בעיה, או שמישהו אמר לו שלום עליכם זה כבר בעיה כי אמרו שאסור לגעת, אז פעם ב-צריך להגיד מאוד ברור לילד בדיוק מה הם רוצים ממנו, ואיפה

ללמוד בכולל.

שלו קשה והוצאנו את הכסף. צריך לדעת לא להתרגש מילד שלא מציית, זה נכון שחובתינו לחנך אותו שיציית, ודרך ארץ הוא כלל ראשון, אבל לא להכניס את זה לתוך הרגשות שלנו, זה ילד, הוא לא ילד רע בזה שלא ציית, ולא מתכוין לפגוע בנו, גם אם הוא צוחק לך בפרצוף, כמובן שהוא צריך לדעת שאסור לעשות את זה, אבל אנחנו לא צריכים שהילדים יהיו חסידים שלנו, ד' יעזור שיהיה לכם המון הצלחה.

- מספרים שהיה איזה בעל גמ"ח מאוד גדול, שהמון אנשים הפקידו אצלו כסף רב, ויום אחד פשט את הרגל, והיה פלא לאנשים ששני אנשים הוציאו יום אחד לפני זה את כל הכסף שהפקידו אצלו, ושאלו אותם איך ידעו את המצב, אז הם ענו, שהם הולכים איתו כל יום למקוה, ובחיים הוא לא מדבר למשיח, וביומיים האחרונים הוא התחיל להגיד מתי משיח כבר יגיע, קיבלנו הבנה ברורה שהמצב

גיטין דף ע"ח

גמרא, ולקום בבוקר זה סגולה לפרנסה. שמעתי פעם מה'ברך משה' שהסגולה של הרה"ק מרימנוב זי"ע להגיד כל יום פרשת המן, זה רק כשאומרים את זה עד 9 בבוקר, ואז כל היום הוא אחרת.

- אשרינו אשרינו, דף גמרא מקרבת את הלב להקב"ה, וכל דף גמרא זה השקעה לעתיד לכל החיים, ויש מקום לאן להתרחב בחיים, עוד מעט כבר נוסעים הביתה, הייתי בטוח שכשאהיה כאן בקיץ, יהיה לפחות מאה אברכים בשיעור, אין משהו יותר טוב מדף

גיטין דף ע"ט

לדעת שהקב"ה רואה בדיוק כמה הם עובדים בשבילו, כי הקב"ה נמצא יחד איתם בכתה, וכשמלמד מקשר את עצמו לרבש"ע נהיה לו הכל יותר קל.

בן אדם קם בבוקר בלי כוחות להתפלל, אבל כשהוא נזכר שהקב"ה כאן ומחכה לו שיבא להתפלל אליו, זה נותן לו כח להתפלל, ככה זה בכל דבר, ברגע שנקשרים לרבש"ע הכל הולך יותר טוב, כשיש למישהו נסיון ואין לו כח להתגבר, ברגע שהוא נזכר שהקב"ה עמו איתו ואצלו ומחכה ממנו שיתגבר, הוא מקבל כוחות.

אתמול קיבלתי מכתב ממלמד, 2 דפים בו הוא שופך את לבו, שהוא הקריב את כל הרוחניות שלו עבור החדר, לפני שהוא היה מלמד הוא למד כל יום ח"י פרקים משניות, למד

- צריך לתת קצת חיזוק למלמדים, אין לנו השגה מה המלמדים עושים, גם לי אין השגה, אפילו שאני עובד קשה עם הבחורים, בכל זאת אין לי מושג כמה קשה עובדים המלמדים עם הילדים שלי, המלמדים עובדים כל כך קשה ואני לא מדבר על זה שאף אחד לא אומר להם תודה, כי לא יודעים בכלל על מה להגיד תודה, הרי הוא מחזיק את הילד שלך כל היום, הורים לא מבינים מה זה.
- ואם הילד חוזר הביתה ומתלונן שהרבי אמר לו משהו, מיד האבא רץ לרבי לשאול מה היה, ואולי הרבי יגלה לו מה היה, מה היה אתמול ושלשום, כמה הרבי מתאפק עם סבלנות עצומה.
- אבל המלמדים צריכים לדעת שהם עובדים בשביל הקב"ה, עושים מלאכת ד', הם צריכים

ושצריך לקום כשהאבא נכנס או כשהרבי נכנס, ונראה לך שהוא לא יקלוט את זה, תגיד לו שוב, קלוטה כמי שהונחה, הרי רק ילד שיש לו דרך ארץ יכול לגדול ילד יהודי ירא השם, הצלחנו להכניס את זה בגמרא ב"ה, אפשר כבר לעשות מזה קובץ מפרשים.

דרך ארץ זה הדבר הכי חשוב, אפילו רבינו הקדוש, הרבי מברסלב שיש לו חיזוק לכל יהודי באשר הוא, לא משנה מה המצב שלו, בכל זאת הוא אמר שיש אחד שהוא לא יכול לעזור לו, מי שהוא עז פנים.

אני התקרבתי בדיוק באותה תקופה כשמצאו שמכרו נבילות וטריפות במאנסי, וסבתא שלי שאלה אותי אם אני אקח אותו לקהילה שלנו כשירצה לשוב בתשובה, האם בברסלב לוקחים אותו, עניתי בהחלט שכן, יש דרך לכל אחד לשוב בתשובה, כמובן שזה מאוד קשה לו לרצות לשוב, כי הרמב"ם אומר שאחד מכ"ד דברים המעכבים את התשובה זה חוטא ומחטיא, תמיד אפשר לשוב בתשובה, כל אחד יכול לדחוף את עצמו, אבל זה קשה שירצה לשוב בתשובה.

ילדים אוהבים סיפורים, והמלמדים צריכים להכין כל יום על מה מדברים, הם גם צריכים לשוחח עם הילדים שיחה זורמת, אבל גם להכין את עצמם, אם אתה רוצה לדבר היום מקדושה, הכי טוב שתעשה את זה בתוך סיפור, ואז אתה לא תצטרך להשתיק את הילדים כל הזמן, הם רק יבקשו שתספר עוד, ובאמצע הסיפור אתה משחיל להם מושגים שאתה רוצה להנחיל בהם ואתה ממשיך את הסיפור.

אתה לא חייב לספר סיפור של צדיק, אתה יכול לספר סתם סיפור של קדושה, משהו שהוא ירצה לשמוע, אפשר לספר דבר מפחיד, אבל לא מה שמפחיד את הילד, שלא יהיה משהו שהוא יכול לחשוב שזה יכול לקרות לו.

למשל, כשאני הייתי מלמד בכתה ט', סיפרתי להם שהייתי עד במקוה בירושלים, שהיה שם אחד שפגע בילדים, והגיעו שם שני אברכים וגזזו לו את הזקן באמצע המקלחת, והיה שם

כל שבוע את כל המדרש רבה, ואת המדרש תנחומא, וזוהר הקדוש, והוא קם כל לילה בחצות, לא שהוא נשאר ער, אלא קם בחצות, אני מכיר טוב את המלמד והוא מונה את כל מה שהספיק לפני זה, והיום אחרי שהוא מלמד, הוא בקושי מצליח להגיד איזה פרק משניות, וכל היום עסוק עם הילדים, ההוא עשה לההוא, ואחרי זה ההוא החזיר לו, והוא השלים ביניהם, ועכשיו צריך להגיד זה וזה.

החזרתי לו מכתב מלא מוסר, שלא משנה כמה הוא יספיק ללמוד, וכמה תיקוני חצות יערוך, ואיזה צדיק גדול הוא יגדל, עדיין זה לא מגיע לדבר העצום הזה, של ללמד את תורת ד' לילדי ישראל, ללמד לילדי ישראל שיש בורא עולם, וכמה יפה זה הציצית.

הרי אין הזדמנות כמעט להגיד לאנשים כמה טוב זה הציצית, אני לא מדבר על האחוזים הקטנים של עם ישראל שהולכים עם ציצית צמר בחוץ, אני מדבר על רוב רובו של עם ישראל שאמורים ללכת עם ציצית מתחת לחולצה, מה יתן להם כוחות לעשות את זה, כל הקרדיט לזה מגיע למלמדים שמסבירים לילדים כמה נחת רוח יש לבורא עולם בזה שאנחנו לובשים ציצית, ומספרים סיפורים על ציצית.

וחשבתי בזה להסביר את הגמרא של היום, קלוטה כמי שהונחה דמיא, אף שלפי ההלכה פוסקים שבשבת אם מישהו זרק חפץ מרשות הרבים לרשות הרבים, ובאוויר זה נקלט בתוך אוויר של רשות היחיד, ההלכה היא שלא פוסקים בזה כרבי, ולא אומרים קלוטה כמי שהונחה דמיא, ולא חייבים על זה בשבת, אבל כאן בגיטין מודים חכמים קלוטה כמי שהונחה דמיא, ואם הגט היה באוויר חצרה של האשה היא מגורשת, אבל רבי פוסק תמיד קלוטה כמי שהונחה דמיא, והכוונה ש'רבי' בחדר צריך לדעת שגם אם הוא מדבר לילד ונראה שהוא לא מבין כלום, תדע שאם זה נקלט באוויר זה כמונח דמיא, זה בסוף יכנס בו.

גם אם כבר אמרת אתמול שלא מדברים בשעה שהרבי מדבר, ולא מדברים כשהאבא מדבר,

- מלמדים יקרים, יהי חלקי עמכם, שד' יתן לכם כוחות, אשרינו מה טוב חלקינו.
- הוא סיפר לי שאחד מבני המשפחה שלו אמר לו, שבקהילה שלו אף אחד לא רוצה להיות מלמד, וכל החלשים נהיים מלמדים, ב"ה שאצלינו מי שרוצה להיות קצת מוערך בקהילה, נהיה מלמד, זה הדבר החשוב בהיכל הקודש.
- לא רק במוסדות שלנו, אלא כל מי שיכול לעסוק עם ילדים בכל מוסד שהוא זה הצלה לדורות, גם להיות רק מלווה באוטובוס יכול להציל חיי דורות, אני שומע סיפורים מהבחורים שעובדים באוטובוסים של מוסדות אחרים, והם מספרים לי מה המלווה עושה שם לילדים שמשתוללים, מכות רצח הם נותנים, הרי מי יסכים להיות שם, כשמשלמים שם חמש עשרה דולר לשעה, משהו שנולד בנש"ק ולא זכה להיות דיין הוא נהיה כלי קודש, ורב עם הילדים, אבל אם נכנס אברך שמקורב לרבינו, הוא ידע איך לעשות את כל הילדים ליהודים בזמן הזה שהוא איתם באוטובוס.
- מלמד יקר האם אתה רוצה להתחלף עם מוכר נעליים, נכנסו אצלו לחנות אמא ובת והיא מדדה על הבת שלה את כל סוגי הנעליים שרק יש לו בחנות, ובסוף היא יצאה בלי לקנות, היא עוד צריכה לחשוב על זה, שעתיים היא שרפה לו, אם הוא יודע מרבינו הוא לפחות ניצל את השעתיים האלו לדבר עם השי"ת.
- מהפכה, יהודי הדרת פנים נשאר בלי זקן, וכולם צעקו על היהודי הזה מנובל, כשתספר את זה אף ילד לא ילך לדבר עם מישהו אחר, אלא ירצה רק לשמוע מהרבי בדיוק מה היה שם, ומה אסור לעשות, וכל הסיפורים האלו זה אמת לאמיתו.
- אם אתה רוצה לדבר עם הילדים על נטילת ידים, ואתה תגיד בחדר שחייבים להכין קערה לנטילת ידים, יהיו כמה ילדים תמימים שיקשיבו לך, אבל אם תספר סיפור על איזה מיליונר ותתאר איזה רכוש היה לו, וכמה יראת שמים היה לו, ולכן בכל מקום שהלך לקח אתו ספל וקערה, כי הוא ידע שבלי נטילת ידים לא יהיה לו הצלחה, והילד חושב על ההצלחה ועל הרכב והבית מפואר, ועל הגביר והכסף, והוא מבין שזה קשור לנטילת ידים וזה נכנס לו לראש.
- הצלחת לעבוד על הילד ולתת לו זריקה לנטילת ידים, לא שיקרת לו בכלום, כי באמת מי שלא נוטל ידים לא יכול להצליח, גם אם הוא עשה כסף, הוא יפסיד את זה אחרי זה.
- לפעמים יש מלמדים שכבר מספרים יותר מדי סיפורים ארוכים, מכניסים אותם לעולם התווה, אני זוכר שהייתי ילד היה ספר שלושת הרועים, אי אפשר היה לישון בלילה מכל הדמיונות שהיה שם, וכן צריך להיזהר לא לספר סיפורים הזויים, כגון משהו שהסתכל על הלבנה ועלה ללבנה וכו', אבל סיפורים יפים וכן מילתא דבדיחותא מאוד מומלץ לספר.

גיטין דף פ'

- אני לא יכול לחייב אני מקוה שאוכל להשפיע עליכם.
- אמרתי ל-ארי, שאם אני יראה בקמפיין שהאברכים מכניסים כסף של עצמם, אין שום נסיעה ושום שבת התוועדות, זה לא מעניין, אני רוצה שיעסקו בגיוס כסף, האברך הזה כאן הביא מיליון דולר למוסד, וכי אני אסע
- אני רוצה לחזק אתכם בללכת לגייס כספים לצדקה, אני יודע שזה קשה, אני רואה את זה עלי, כשאני הולך לגייס כסף, כמה זה קשה לי, אבל יהודי חייב ללכת לגייס כסף, הלוואי שאוכל לפעול את זה אצלכם, זה מזכך את הבהמיות והחומריות, את הבחורים אני מחייב ללכת לגייס כסף, אבל את האברכים

מי שאוסף כסף לבאווארפן או לשבת שבע ברכות, ב"ה שהצלחנו להוריד את זה, שבת באווארפן היה רעיון שלי, אבל שבת שבע ברכות, היה רעיון של אחד התושבים כאן, והוא הצליח לבטל את זה, כל מחותן אוכל אצלו בבית.

• אני כל כך רוצה שכל אחד יעסוק בגיוס כספים, ואני לא מדבר על מי שאין לו הוצאת חייו, שבודאי צריך ללכת לגייס כסף, ולא לקחת הלוואות מאנשים, ילך יחד עם חבר, כל אחד יגייס עבור חברו, ויחלקו את הכסף ביניהם.

מגיע עוד מעט ימים טובים, ויש המון הוצאות, לוקחים חבר והולכים יחד עם גדלות המוחין ומדברים בדרך דיבורי התחזקות, ומגייסים כסף למשפחות נצרכות, לא משתמשים עם הכסף הזה לדברים מיותרים, אלא לדברים שצריכים באמת לחג.

• רבינו אמר פעם אתם לא עושים מצוות, ור' נתן הבין שכוונת רבינו היתה שלא הולכים לאסוף כסף לצדקה.

יש קטנות מוחין של גבאי בתי כנסת שמפחדים שאם יכניסו עוד אנשים לגייס כסף יחסר להם דולר בקופה, אני לא רוצה להזכיר שמות של בתי כנסת, אבל זה קטנות המוחין, אני אמרתי כאן לגבאי ר' אברהם הערש, ברגע שאתה רואה שמגיעים לכאן לבקש כסף מקהילה אחרת, תכבד אותם בכבוד הראוי, ב"ה שכל הבית כנסת מלא באברכים שמגייסים כסף, ומי שיש לו נותן ומי שאין לו אומר שאין לו, ואם זה מעצבן אותך לך ותתבודד ותבקש מהשי"ת שזה לא יעצבן אותך.

• כל עוד שהבן אדם לא הולך בעצמו לגייס כסף, הוא לא יכול להבין מה האברך הזה שמגייס כסף מרגיש ועושה, אני רוצה שכולם ילכו לאסוף כסף, אם מישהו אין לו שום צורך לאסוף בשבילו, שיבוא אלי, יש לי רשימה שלימה של דברים, אני יכול למנות אותו לגבאי על משהו מסויים לאסוף על זה כסף, תהיו גבאי צדקה.

איתו לשבת התוועדות, שבת התוועדות מגיע למי שמזכך את עצמו ועושה עבודה קשה, ולכן חייבים להבטיח איזה ממתק ופרס לזה.

• אם מישהו אומר לך משהו אל תענה, אם מישהו אומר לך מה זה שהם מתחננים צעיר, תבלע את זה, אם ענית לו זה כבר לא בזיון, כבר אי אפשר להשתמש בזה.

• רבינו אומר שעיקר התשובה הוא ישמע בזיונו וידום וישתוק, ולכן לא כדאי לענות.

• גם אם אתה רואה שהוא באמת רוצה להבין הרי אין לך מה לענות לו על כל השאלות שלו, אם הוא שואל אותך למה מחתנים צעיר, תשאל אותו למה הוא מאמין לכל לשון הרע שאומרים לו, תגיד לו כשיש צורך עושים את זה וכי מה רוצים שיעשו עבירות, וכששואל אותך למה מחתנים בבית כנסת, תגיד לו שזה רק לעניים שאין להם כסף וכל היום הם מוציאים הלוואות מאנשים, ואין להם ברירה, הגבירים הנורמלים לא עושים את זה, הרי אי אפשר להוכיח כלום לאף אחד, אין מה להתווכח.

• צריך לעשות קמפיין בכל השנה, לא רק שבוע אחד, כל אברך חייב לעסוק בצדקה, אתם זוכרים את ר' הערשל שרייבר הגביר, הוא היה הולך עם חמיו לעסוק בצדקה, הייתי בחור או אברך צעיר וישבתי בחתונה ואני רואה אותם, שני חסידי סאטמאר עשירים שהולכים לגייס כסף מיד ליד, כי הרבי שלהם אמר להם שככה צריך לעשות.

• היום כבר נדיר לראות אנשים שמגייסים כסף לצדקה, אני מדבר נקי לצדקה, המגייסים היום עובדים כל אחד לאיזה מוסד ועושים אחוזים גדולים, אבל אלו שעבדו לשם שמים כבר כמעט לא נשאר.

• מיניתי כאן אברך שילך יחד עם החתנים, הוא עובר איתם כאן באיזור הקאנטרי, ומגייס כל יום שהוא הולך, אלף דולר עבור החתן, כל יום הוא הולך עם חתן אחר, בין 4 ל 8 אחה"צ, הוא מספר לאנשים שהכסף לא הולך לתזמורת ולא לשבת באווארפן, אלא להוצאות אמיתיות של החתונה, שיתבייש

גימיון דף פ"א

כל כך קדוש וחשוב מה שעושים בר מצוה, עושים ברית מילה, עושים חתונה, שולחים את הילדים למוסדות התורה, הבנים בנפרד והבנות בנפרד, אין לנו מושג כמה רעש זה עושה במרומים.

עכשיו נפטר במונסי יהודי מאוד חשוב, האדמו"ר משינאווא זצ"ל, הבן שלו הספיד אותו כל כך יפה, הוא מחותן איתנו, כי הדוד שלי הגאון ר' לייביש טייטלבוים זצ"ל, הדיין, היה אח של אמי תבלחט"א, והוא היה חתן שלו, ואמא שלי היתה בלוייה וסיפרה לי מה הספידו שם, ומאוד התעוררתי מזה, היהודי הזה מאוד סבל בחיים כמה מילדיו נפטרו לו בחיי חיותו, והבן הספיד ואמר, מה אבא היה אומר עכשיו, הרי בלוייה של ילד פלוני, אמרת: רבש"ע אין לי עליך תרעומות, ואחרי זה כשהלכת ללויה של הילד הזה אמרת שוב, רבש"ע אין לי עליך תרעומות, וגם אצל הנכד הזה וכו', ולכן כנראה שגם עכשיו ההספד שלך היתה, רבש"ע אין לי עליך תרעומות, באחד מהלויות הוא אמר, ש'כח רבש"ע שאני יכול לקבור את הילד שלי, הרי את הוריי לא זכיתי לקבור, הם נפלו בשואה ואף אחד לא יודע איפה העצמות שלהם, זוהי גדלות של יהודי, שאין לו קושיות על הקב"ה.

מה זה צדיק? צדיק הוא מי שיש לו בעקישטע מזהב? מי שיש לו רכב עם אורות? הפסוק אומר בא חבקוק והעמידו על אחת, צדיק באמונתו יחיה, צדיק זה יהודי עם אמונה, שאין לו טענות על הקב"ה, ותמיד אומר שהקב"ה טוב אליו.

זה מושגים שאפשר לשמוע כאן מהאברכים הפשוטים ביותר, זה הכח של רבינו, הוא מכניס בנו מושגים של צדיקים גדולים, אתה פוגש כאן אברך פשוט ואתה שואל אותו מה שלומך, הוא יענה לך שהרבש"ע כל כך טוב אליו, וזה גם כשאין לו כסף להוצאות שבת, ואף אחד לא יכול לדעת שמהו חסר לו.

- הדרן עלך פרק הזורק, זכינו לסיים עוד פרק, למדנו היום דבר מעניין, הגמרא אומרת שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים, בדורות הראשונים היה יותר יראת שמים, אבל יש שיחה מרבינו, רבינו אומר שהקב"ה מנהל את העולם אחרת מבשר ודם, בן אדם קונה בגד חדש אז הוא שמח עם זה מיד בתחלה, וכל יום שעובר הוא נהיה פחות שמח מזה, בן אדם קונה רכב חדש אז הוא מאוד מרוגש רק בהתחלה, וככה זה גם בבית חדש, אבל אצל הקב"ה אינו כן, הוא בנה את העולם, קודם היה אלפיים שנה עולם תוהו בלי תורה, תרח דור המבול והפלגה, אחרי זה אלפיים שנה של תורה, ואחרי זה אלפיים שנה של ימות המשיח, ונהיה רק יותר ויותר טוב בעולמו.
- ר' חיים ויטאל שאל את רבו האריז"ל הרי הדורות נחלשים יותר, ואיך אפשר לעבוד ככה את ד', ענה לו רבו הארי הקדוש, שידע שכל דור מאוחר יותר, יוכלו במיעוט פעולות להגיע יותר גבוה מדורות הקודמים.
- יש בעלי דרשנים שיגידו לכם שהדורות של היום כל כך חלשים וכו', אבל אני יגיד לכן שאתם לא יודעים מה זה אומר ללכת לבית הכנסת ולהתפלל בדור הזה, זה הרבה הרבה יותר גבוה מדורות הקודמים.
- יש שיחה מרבינו, שעוד יהיה זמן שאיש פשוט יהיה חידוש כמו הבעל שם טוב, יהודי יטול ידיו לפני ברכת המוציא, הוא יהיה חידוש כמו הבעל שם טוב, כי מתרבה כל כך הרבה טומאה וליברליות והפקרות, ולכן יש חידוש לקדושה, מוהרא"ש אומר את זה בפרשת השבוע, השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם, יהודי יסור מד' כשהכל חופשי ומשוחרר, ויש הכל ומותר הכל, ולכן כשיהודי מתאמץ בזמן זה לעשות סעודת שבת בשמחה, אין משהו יותר גדול מזה, יהודי סוגר את הרכב ואת הטלפון ויושב בסעודת שבת יש לזה חשיבות עצומה בשמים, אין לנו אפילו מושג בזה.

תמיד מזכיר לו את זה. לאבא שלו נהיה כל כך רע כשהוא שמע שהבן שלו מסתובב אצל מוהרא"ש, זה היה עוד לפני שהתקרבותי, אבא שלו היה חסיד גדול מסבא שלי, והיום הוא מהמעריצים הגדולים של אבי שליט"א, והוא הלך לסבא שלי ובכה בדמעות שלישי שהבן שלו נהיה ברסלבר, סבא שלי כל כך חיזק אותו ואמר לו להודות להקב"ה שזכה לכך.

הוא גם עזר לנו בקעמפ הראשון בתשס"ט, ואחרי זה בשנה השניה והשלישית, הוא ידע טוב לנהל משא ומתן.

למוהרא"ש לא היה הרבה הוצאות במכולת, לא היה לו אז בית עם ילדים, אני מדבר בסוף ימיו, אבל לא היה לו לשלם את הדולרים הבודדים האלו, אבל בהיכל הקודש רואים את זה גם אצל האברכים הפשוטים, האברכים לא יודעים איך יהיה להם לשלם את החשבון שצריכים לשלם עוד כמה דקות, אבל לא דואגים סומכים על הקב"ה, אשרינו.

• אי אפשר היה לחלום שלמוהרא"ש אין כסף לשלם את המכולת, שאין לו את המאה דולר לקנות צרכי שבת, אני לא ידעתי מזה אף פעם, יום אחד הייתי בחתונה, וניגש אלי ר' יוסל ואומר שהוא אוסף כסף להוצאות מכולת של מוהרא"ש, ואני הייתי בהלם ואמרתי לו, מה? אין למוהרא"ש כסף לשלם למכולת? ואתה הולך ואוסף ככה כסף מיד ליד? מהיום אני ישלם את הוצאות המכולת של מוהרא"ש, זה היה כזה זכות בשבילי, סך הכל היה כמה שנים שזכיתי לזה, תשאל את ר' מנדל הוא היה האמצעי להביא את הכסף, ולא היית יכול לראות על מוהרא"ש כלום.

• ר' יוסל הוא אברך יקר מאוד, הוא עזר לנו המון בישיבה, היה פעם סיפור שהיה לו בעיה רצינית בעינים, היה נראה שהוא הולך לאבד עין אחת, הוא הלך למוהרא"ש ושאל אותו מה הוא יכול לעשות להחזיר את מאור עיניו, מוהרא"ש אמר לו, לך ותעזור לר' יואל שיוכל למצוא מקום לישיבה, והוא היה זה שהביא את המקום בסקילמאן, על הטוב יזכר, אני

גיטין רף פ"ב

אבל הקב"ה לא אומר זאת לעולם, ולא יעזוב אותנו לעולם, פסוקים נוראיים, וכל כך מנחמים.

• השבוע אני לא אתפלל בהאשקי, נלך רגלי לבקר את אליהו הנביא בברית באילן החיים, אולי נתפלל מוקדם יותר, כי אני לא יכול לשיר אסדר לסעודתא בצפרא דשבתא 3 אחה"צ, זה כבר מזמן לא צפרא דשבתא, אני חייב לחזור אחרי הברית דרך של שעה הליכה, אולי נתחיל 9, אבל זה יכול להיות הכוונה שב9 נתחיל כבר הודו [אפשר לעשות שם אחרי זה עוד מנין, אני אתפלל בחדר צדדין, 7 וחצי בבוקר בעז"ה נתחיל את השיעור באילן החיים, ובעז"ה בשעה 6 נצא מכאן, נלך יחד לאליהו הנביא, כאן בהאשקי אני יכול להתפלל יותר מאוחר מאשר

• יש טעות אצל אנשים, וחושבים שרק שבוע שעבר היה שבת נחמו, והאמת היא ששבעה שבועות זה שבת נחמו, לא קוראים בשבועות אלו את ההפטורה הקשורה לפרשה, אלא רק הפטורות של נחמה, כל כך יפה הפסוקים בהפטורה השבוע, ותאמר ציון וגו', שבעה דנחמתא.

• כל השבתון והתוכניות זה רק שבת נחמו, בשבוע אחד, אבל הניחומים שהקב"ה מנחם אותנו הם נמשכים שבעה שבועות, הנביא אומר התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה, גם אלה תשכחנה, ואנוכי לא אשכחך, יכול להיות מקרה שאמא תשכח מהילד, אבל הקב"ה אינו שוכח לעולם, מי שעובד עם ציבור יכול לראות מקרי קיצון כאלו שאמהות אומרות שאין להן יותר כח לילדים שלהם,

לעיר, כשאביך או חמיך עושים שמחה, לך ותשתתף, אין משהו יותר יפה מללכת לשמחות.

בויליאמסבורג, כי בעיר אני צריך ללכת חצי שעה הליכה.

- אתה תהיה בשבת בעיר? מצויין שאתה נוסע

גיטין דף פ"ג

מה הוא יעשה? שלא יפתח בכלל את הגמרא בגלל זה? אז רבינו נתן לו עצה לתקן לו את המוח, שיתחיל להגיד את המילים עד שהמוח יחזור אליו ויבין את מה שלומד.

ראו אצל צדיקים את ההכנה לתקיעת שופר, שהם מכינים את עצמם עם דף גמרא, נהוג אצל חסידים לעשות הפסקה לפני התקיעות, כי מתפללים ארוך, חלק מהאנשים עושים קידוש וכו', אבל הצדיקים היו נכנסים לחדרם, והיו מציצים ורואים שלומדים גמרא, ככה ראו אצל הרה"ק מצאנו ועוד צדיקים.

מוהרא"ש היה זורק את הטלית על ראשו לפני תקיעת שופר, מה היה עושה שם? הוא היה מדבר אל ד' ואומר דפי גמרא.

מלמדים יקרים תתחזקו בעבודתכם הקדושה, יש כאן עוד שבועיים בקיץ, תגיד שוב ושוב לילדים שיש אלוקים בעולם, וכמה קדוש וטוב הציצית והמזוזה, ושהקב"ה מקשיב לתפילותיהם, ושסור לפגוע בחברים, וכל עניני הקדושה, כל הדברים האלו חייבים להגיד שוב ושוב, אי אפשר להגיד כבר אמרתי להם פעם, ואתם חייבים לשמור על דרך ארץ בכתה, כשרבי מדבר אף אחד לא מדבר, חייב שיהיה משמעת בכתה, ד' יעזור לכם ויתן לכם הרבה הצלחה וסייעתא דשמיא.

המצב נהיה יותר ויותר רציני, כי מתקרבים לאלול, שבוע הבא כבר יהיה ראש חודש אלול.

מוהרא"ש היה מספר שהרה"ק ר' מנדל מרימנוב זי"ע היה הבעל תפילה אצל מורו ורבו הרבי ר' אלימלך זי"ע, בשנה אחת בר"ה ר' מנדל התחבא והוא חשב שיקחו משהו אחר לפני העמוד, אבל הרבי ר' אלימלך אמר שלא הולכים להתפלל לפני שמוצאים את ר' מנדל, ליזענסק אינה עיר גדולה, ומצאו אותו, ואמרו לו שהרבי לא מוכן ללכת להתפלל רק אם הוא יגש לעמוד, אחרי התפילה שאלו אותו למה הוא לא רצה לגשת, הוא אמר קיבלתי ממורי ורבי שכל בעל תפילה ובעל תוקע חייב כל יום מחמשה עשר באב, ללמוד גמרא, ומטלטול הדרך לא הצלחתי ללמוד כל יום, ולכן הבנתי שאני לא ראוי להתפלל לפני העמוד.

תראו מזה מה זה דף גמרא, אנחנו מתכוננים לר"ה עם דף גמרא, ואם לא מבינים לפחות נגיד את המילים, אנשים עושים חוזק מה זה הדבר הזה להגיד מילים, אבל האמת היא שאין ספק שצריך להבין ואין ספק שצריך ללמוד טוב, אף אחד לא חולק על עיון התורה, אבל לאנשים אין מוח לזה, מי שפוגם בברית משתבש לו משהו במוח בהבנת התורה, אז

גיטין דף פ"ד

וקללה, כשהיינו ילדים לימדו אותנו את הברכה אשר תשמעו וגו', מי ששומע בקול ד' ומקיים את מצוות התורה יקבל ברכה, ומי

ההכנה הטובה ביותר לימים הנוראים זה הדף גמרא, אנחנו כבר עומדים לפני שבת מברכים אלול, ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה

חיל, שכל אנשי שלומינו גייסו כסף, בדרך כלל בקמפיין כל אחד תורם מכיסו, וכאן כל אחד הלך וגייס כסף מאחרים, קהילה שלימה של גבאי צדקה, ב"ה כל הכסף כבר איננו, שילמנו את החובות, הקופה התרוקנה ב"ה.

עצה טובה למלמד, אל תחשוב מה אתה הולך לעשות עם הילדים כל השנה, אלא תחשוב מה אתה הולך לעשות איתם מ9 בבוקר עד ההפסקה, רבינו אמר פעם למישהו אל תחשוב שאתה צריך לכוין את כל התפילה, תחשוב שאתה הגעת לעולם לכוין רק עד ברוך שאמר, מלמדים חושבים איך אסתדר כל השבוע עם הילדים, אבל אם יבקשו מהם רק להיות ממלא מקום בחדר לשעתיים יש להם כח, אז תכניסו לראש שיש לכם רק את השעתיים הקרובים, לשחר אותם בסיפורים ולשמח אותם כמו ממלא מקום, זה עצה טובה.

שלא, יהיה הפוך, אבל כשמתבגרים רואים שהפשט הוא, את הברכה אשר תשמעו, הברכה הגדולה שיכול להיות לאדם, זה שהוא שומע למצוות ד', מי שמקשיב להקב"ה ומקיים את מצוותיו, הוא בברכה, טוב לו בחיים, ומי שלא מקיים את המצוות הוא בקללה, הכל רע לו, בן אדם שעושה עבירות מר לו בחיים.

אפשר להינצל מעבירות רק על ידי התורה הקדושה, כפי שרבינו אומר שכשילמד האדם 'כך וכך', כח התורה גדול כל כך להוציא אותו מהשאול, אחרת הבן אדם בסכנה גדולה מהיצר הרע.

מלמדים יקרים תתחזקו בעבודת הקודש שלכם, השבוע יש לכם את הסימנים של בהמה טמאה וטהורה, זה זמן טוב להכניס להם מושגים של כשרות.

מאוד נהייתי אתמול מהמסיבה של אנשי

גיטין דף פ"ה

שהקב"ה עושה איתם.

הכסף לוקח את המוח של האדם, והוא שוכח לגמרי שיש הקב"ה בעולם, אנשים חושבים כל היום מכסף, אין ספק שצריך לעבוד וצריך לפרנס משפחה, אבל חייבים לזכור כל הזמן שיש בורא עולם, שהכסף לא יתפוס את המוח.

כל אמריקה עכשיו עסוקה עם הלוטו הגדול, מליוני אנשים רצים לקנות לוטו, אתם לא מעודכנים בחדשות, אברכים אומרים שהם שומעים את החדשות מהראש ישיבה, אני לא יודע בדיוק מה היה סכום הלוטו שאפשר היה לזכות כי זה לא מעניין אותי, אבל אמרו לי שמדובר בסכום ענק, אנשים מדמיינים מה יעשו עם הכסף כשיזכו, שוכחים שיש הקב"ה בעולם שוכחים משחרית מנחה מעריב, רבינו רצה שירויהו כסף אבל שלא יעשו מזה עבודה זרה, בחורים יוצאים מהישיבה ואברכים מהכולל ונופלים בתוך הסיפור של הכסף

מה אפשר ללמוד מהגמרא היום? יש דבר מעניין בשם בעל התניא, למה גט נקרא גט, כי בכל פסוקי התנ"ך לא מצאנו שהאותיות ג' וט' קרובים זה לזה, כי הן שתי אותיות של הפרדה הם אף פעם לא מחוברים.

מוהרא"ש היה אומר שאם לוקחים את תיבת 'גאט' ומוציאים משם את הא', את אלופו של עולם, נהיה שם גט, בלי הקב"ה בבית יש הפרדה.

כל יום שומעים סיפורים על אנשים שנפרדו, כמה אנחנו צריכים להודות להקב"ה ב"ה שאנחנו יכולים לחיות יחד, אם הבת שלך לא הגיעה הביתה תודה להקב"ה על כך, זה נס, אנשים לוקחים את החיים למוכן מאליו, נס שאנחנו בריאים, כל היום מלא בניסים ואנשים לא קולטים כמה צריכים להודות להקב"ה, נולד ילד בריא, זה נס, נולד נכד זה נסי נסים מה אשיב לד', אנשים רק מתלוננים שחסר להם דברים ולא רואים את הנסים

אבל ידבר מזה ויעשה מזה מצב גדול, עם כרטיסים וסודות וכו' זה יעניין את הילד פי אלף.

אני רוצה שיהיה לכם את הרכב הכי יפה ויקר, אבל אם תדברו מזה כל הזמן בבית, הילדים יבינו שזה הדבר החשוב ביותר, אברכים אומרים לי שלא מבינים איך האברכים בקריה כל כך מוצלחים, יש להם מה שרוצים, יש להם רכב ובית, שומו שמים, וכי זה נקרא הצלחה? זה נכון שצריך בית, מוהרא"ש היה נותן לנו מוסר על זה, שלא נשלם שכירות כל החיים למישהו, אלא לקנות בית, הוא היה אומר לזרוק את האברכים לתוך המים שיקנו בית, שיקחו הלוואות ויקנו בית, אבל וכי זה נקרא הצלחה? הצלחה זה מי שפותר כל יום גמרא, מוצלח הוא זה שמגיע כל יום הביתה, וכל יום מדבר יפה לאשתו, ואף פעם לא צועק עליה, ב"ה שאני לא צעקתי בבית אף פעם בחיים, אפילו לפני מוהרא"ש, וב"ה שמוהרא"ש נתן לי את המושגים של כבוד השכינה בבית, לעזור בבית שוב ושוב, לשמוע ולהקשיב ולחזק, הצלחה רבה.

ירחם השם, רבינו אמר על זה לשון של זוהר הקדוש שבהתחלה הכסף מחייך לאנשים ואחרי זה הכסף הורג את האנשים.

- אין לנו השגה מה זה גמרא, גם הדף בכל יום, וגם לקחת מסכת נוספת לקראת הימים הנוראים, אם זה מסכת ראש השנה, או יומא, או סוכה, אלול תשרי אלו זמנים קדושים, מגיע שבת מברכים אלול, הולכים לחזור להקב"ה, מגיעים התפילות היפות של אלול תשרי, סליחות וסעודות, א מחיה, כזו התרוממות, תקחו לעצמכם שיעורים בגמרא, אולי ש"ס כסדרן, זה מזכך ומטהר.
- ומלמדים יקרים תיכנסו לכיתות מתוך שמחה, ותשירו ברוך הוא אלוקינו שבראנו לכבודו, שנתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכינו, זכות עצומה לשבת עם ילדים, נשמות ישראל, להכניס בהם אהבה למזוזה ולציצית ולשבת וליו"ט, לזקן ולפיאות.
- כל מה שתעשה מעניין לילדים זה מה שיהיה להם מעניין, אם מלמד יחלק את המתנה הכי יקרה והוא לא יעשה מזה מצב, זה לא יעניין את הילד, אבל אם יביא דבר פשוט מאוד,

גימין דף פ"ו

לבנות אפשר להגיד אותו דבר, להגיד להם שיהיו בצניעות ושיצייתו בבית, ועושים להם מבצע, אני עושה מבצע לנסיעה לאומן, הרי כל אחד חייב להיות פעם אחת בחייו אצל רבינו באומן, אנשים נשים וטף, וזה הזדמנות לנצל את זה לטובת צניעותם והעזרה שלהם בבית.

כשרואים שהילדים מסיימים מסכתות שלמות ביום אל תעשו להם מבצעים ואל תדבר מזה, וכשתראו שמתחיל להיות להם קשה, אז תדברו איתם על זה, ואפשר לעשות כל מבצע שאתם חושבים, העיקר להמריץ אותם לתורה.

אני לא יודע מתי נוכל לעשות השנה את

- ד' יעזור שנוכל ללמוד את התורה, ושנוכל להעביר לילדים שלנו את הגדלות של התורה הקדושה, זה מצויין שההורים עושים מבצעים לילדים שיסיימו ש"ס לפני הבר מצוה, אני עשיתי עם הילדים שלי שכל מי שסיים ש"ס לפני הבר מצוה, לקחתי אותם לארץ ישראל, אני לא לוחץ עליהם, אבל מפעם לפעם אני מזכיר להם את זה.
- נכון שארץ ישראל זה משהו יקר, אבל אני בין כה הייתי לוקח אותם לארץ ישראל, לקברי הצדיקים, ולמוהרא"ש, ולכן אני מנצל את זה לטובת סיום הש"ס, אם הילד יגיד בגיל 9 שסיים את הש"ס, אני בעז"ה יקח אותו לארץ ישראל, אבל לא בגיל הזה... עוד כמה שנים.

שיעור הדף בבוקר.

הסיומים באומן, אין מלוה מלכה, אולי אחרי

גימין דף פ"ז

אני מקוה שבשנה הבאה נוכל להמריא בנמל תעופה שקרוב לכאן, יש כאן שדה תעופה חצי שעה מהקרריה, מקום רגוע ושקט ויש שם טיסות בינלאומיות, משתלם גם לאנשים מהעיר לבוא לכאן בגלל השקט, יש כאן אולי טיסה אחת ביום.

אנחנו ננחת בעז"ה בשלישי ב2 בצהריים ברישא, וכשלושת רבעי שעה משם זה הציון של הרה"ק הרבי ר' אלימלך, ואחרי זה חצי שעה משם זה הרכבת בפשעמישל, בעזרת השם שהכל ילך כשורה.

תבואו לרבינו הוא ינתח אתכם, זה לא סתם נסיעה למקומות הקדושים, סבא שלי לקח אותי לראשונה לאומן, כשהייתי בחור, ובפעם השניה נסעתי איתו יחד עם אבי.

אלו שנוסעים כבר הרבה שנים, חייבים להתפלל שיגיעו כמו שהגיעו בשנה הראשונה, עם כאלו כיסופין וגעגועים, לא יכלו לדבר איתי בשנה הראשונה, 24 שעות הייתי עסוק עם אומן ורבינו, לא ראיתי שום דבר אחר, ועם הזמן מתרגלים וצריך לבקש שנזכה להתחדש.

אנשים רוצים ללכת לישון מר"ח אלול ולקום ביום שני פרשת נח, זה הרי הזמנים היפים ביותר בשנה, אבל אנשים קיבלו את זה בילדותם בצורה מאוד לא נכונה, הכל מעורבב אצלו כפרות עם תשליך ושאר הצרות שלו.

יש יום שנקרא י"ג מידות, אין משהו מסויים שהוא חייב לעשות כל היום הזה, אבל האברך הזה שכבר כאן בברסלב עשר שנים, לא מצליח למצוא את עצמו ביום הזה, זה הרי י"ג מידות, הוא לא יודע מה קורה איתו, סך הכל אומרים קרבנות, ותשליך למי שעוד לא אמר בר"ה, הכל כי הוא קיבל את זה בצורה מעוותת.

כבר מגיע ראש השנה, השבוע כבר מברכים חודש אלול, בשנה זו אנחנו רואים את גדולתם של החכמים, כל העולם כולו מחכה לתקיעת שופר, אבל כשחל בשבת לא תוקעים, כי חכמים חוששים שאולי משהו יטלטל את השופר כשירצה ללמוד את התקיעות, ולכן ביטלו את התקיעות בשנה זו, זה הכח של החכמים.

ב"ה ישבנו עם אלי, ועשו את כל התוכניות על הנסיעה לאומן, מקוים מאוד שנוכל להגיע לליזענסק, ד' יעזור, בתוך כמה שעות אנחנו צריכים לקבל תשובה אם נקבל את הרכבת לפי תוכנית זו, אם לא, נצטרך לנסוע עם רכבת בצורה אחרת, אולי נצטרך לנסוע דרך חלם, אמיתי, לא בצחוק, אם עובדים בתחנת רכבת של פשעמישל, שתיכנונו מראש, נצטרך ללכת דרך חלם.

איך אפשר להיות ירא שמים? אם נלמד כל יום גמרא, נגיד את המילים של הגמרא, תודיע לכולם שבעז"ה ביום ראשון הקרוב, נעשה סיום על מסכת גיטין, ביומא דהילולא של הרה"ק מסאטמאר זי"ע.

יש שני יארצייטין שמוהרא"ש אמר לא להגיד בהם תחנון, ביארצייט של הרבי ר' אלימלך מליזענסק בכ"א אדר, ובכ"ו אב ביארצייט של הרה"ק מסאטמאר, יש כל יום יומא דהילולא של צדיקים, אבל רק בשני אלו אמר מוהרא"ש לא להגיד תחנון, זה לא רק מימרות בעל פה, זה כתוב באשר בנחל במכתב.

הרב מסאטמאר הציל את כל כלל ישראל אחרי השואה.

ביום שני לפני ר"ה נוסעים בעז"ה לאומן, אני רוצה שיהיה חדר רגיל באותו יום, יש זמן לצאת מכאן ב6 בערב, הטיסה שיוצאת ביום שני זה רובו ככולו רק תלמידי היכל הקודש,

- אני כל כך מחכה לימים האלו, מוצ"ש מתחילים סליחות ונכנסים לאוירה אחרת לגמרי, ומי מדבר על מה שאנחנו זוכים לנסוע בימים האלו לאומן, והתפילות של ימים נוראים, יש בזה כל הטעמים.
- מלמדים עכשיו את השיר קל אדון לר"ה, לא צריך שכל הציבור ילמד את זה, מספיק 20 ילדים 10 בחורים שישירו, זה שיר מאוד חזק וחודר לכבות, אולי נעשה גם חמול, צריך מקהלה טובה שידעו את זה, והשאר כבר יזמזמו, ד' יעזור לנו להתכונן כראוי.

גיטין דף פ"ח

- הדבר היפה ביותר שיש, שקמים מוקדם ולוקחים כמה דקות, ולומדים דף גמרא, בין אם מבינים ובין אם לא מבינים, זה מה שמקרב אותנו להקב"ה.
- אני מתחיל קמפיין, מגיע חודש אלול, כל אחד יקח יעד, דף, דף גמרא ליום, בעז"ה ביום שני מסיימים מסכת גיטין, וביום שלישי מתחילים מסכת קידושין, יום לפני ערב ראש חודש אלול.
- אצלינו אומרים בכל החדשים יו"כ קטן, אבל בכל העולם עושים עסק גדול בערב ראש חודש אלול מיו"כ קטן, זה זמן להתעורר, מה אפשר לעשות לקראת יום הדין? זה לא פשוט, הולכים לשפוט אותנו, נתכונן עם דף גמרא, וככה יבוא רב משרשיא עם אביי ורב יוסף, ורב נחמן ושמואל, ויבואו להמליץ טוב עלינו.

גיטין דף פ"ט

- ועשה עבירה בשוגג ורצח איש, ומגיע גואל הדם ורוצה להרוג אותו, הקב"ה נותן לו מקום מקלט לברוח, זה המקום הראשון בתורה שמרומז שם אלול, בפרשת משפטים, מגיע אלול הקב"ה נותן לכל אחד מקום לצאת מהעבירות שלו ולחזור להקב"ה.
- אני מזמין את כולכם לסיום, הדף האחרון הוא דף מאוד חשוב, מתי מותר לבן אדם להתגרש אם מותר, ד' יעזור כשמתחילים מסכת קידושין, יתחילו הרבה שמחות ושידוכים.
- השבוע הוא ההפטורה עניה סוערה, הקב"ה מנחם אותנו, פסוקים כאלו יפים.
- השבוע הוא שבת מברכים אלול, לאנשים יש פחד מאלול, אני מקבל מכתבים מילדים ובחורים שהם לא יכולים לקבל את זה, הם פשוט נכנסים לפחדים, המלמדים צריכים להכניס לילדים את הכוחות לאלול, נכון שצריך להכניס אותם למצב של אלול, אבל לתת להם כלים, לא להשאיר אותם במים מפוחדים מאלול, אלא להגיד להם שבאלול הקב"ה נמצא לידם, אני לדודי ודודי לי.
- נלמד כל יום קצת גמרא, קצת משניות, קצת חומש, נעבור על הפרשה, זה חיוב בשו"ע וכל הסוד של יראת שמים טמון בחומש רש"י, אינה לידו וישמתי לך מקום, ראשי תיבות אלול, כי זה הסוד של אלול, בן אדם חטא

כתוב 'מיום ראשון ואילך נקרא עם הציבור', כל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו.

• זה נכון שלפי האריז"ל יש לעבור על הפרשה ביום שישי דייקא, אבל זה ליחידי סגולה, וככה סבא שלי היה עושה, כל מי שנכנס ביום שישי לביהמ"ד בקארלסבורג היה יכול לראות את זה, סבא שלי עומד שם עם תפילין שימושא רבא וספר תורה פתוח, ובצד היה לו חומש לתרגום, אבל זה ליחידי סגולה ממש, ואילו אנחנו אנשים פשוטים נתחיל ביום ראשון.

• יש מכתב בעצתו אמונה השבוע, האם מישהו ששנים עובר על הפרשה ביום שישי, ולא מפספס אף פעם, האם גם הוא חייב להתחיל מיום ראשון, עונים לו שלימוד רש"י בכל יום זה מביא יראת שמים.

• ד' יעזור שיהיה שבת שמחה ומאירה.

תנסה לתפוס שיחה עם כל החברים של הכתה שלך, כל האברכים הנשואים, ותשאל אותם אם מישהו מהם עובר על הסדרה כל שבוע, מאז ישיבה קטנה לא פתחו את החומש, מכניסים את זה לבחורים שהם צריכים לעבור שנים מקרא ואחד תרגום דווקא ביום שישי, ורק הבנש"קים המסכנים נשארים עם זה לתמיד.

• את מי אפשר לראות בבית מדרש עובר על הפרשה, או אחד שכבר יצא לפנסיה, או מישהו שכבר לקח הלוואות מכל העיר ופשט את הרגל וכבר אין לו מה לעשות, ואז רואים אותו עם מקראות גדולות בבית מדרש, אבל מישהו שעוד מתכנן לעשות כסף לא לוקח חומש, זה משהו מאוד מיושן, ואשרי מי שמקשיב לרבינו ולוקח חומש מתחילת שבוע, ביום ראשון עד שני וביום שני עד שלישי וכן הלאה, ואפשר גם ללכת קצת קדימה, לא חייבים לחכות עד שבת, בהלכה

**גיטין דף צ'
סיום מסכת גיטין**

וצמאון לתורה, וכשנותנים לנשמה דפי גמרא, הנשמה נרגעת.

• וכל הבית של האדם משתנה ברגע שהוא לומד תורה, כל האדם משתנה, הגישה לאנשים משתנה, בן אדם שלומד גמרא נהיה בן אדם מיושב ובר דעת, בפרט מי שלומד דרך הלימוד, כי אז זה תורה לשמה ממש, לא לשם להיבחן ולהתפאר, אלא לשם ד' קל עולם שציוונו ללמוד את התורה, וכשלומדים את זה בבית, הילדים קולטים מה חשוב להורים, אחרת רואים כמה האבא עסוק בלספור את הכסף שוב ושוב, זה נכנס להם לעצמות, גם לילדים קטנים מאוד, אבל כשילדים רואים שהאבא פותח גמרא והוא עסוק עם הגמרא, זה נכנס לו לעצמות, גם אם הוא יושן בחדר, הוא יראה את זה וישים לב לכך.

• מן השמים יצא שהסיום חל ביומא דהילולא

• חסדי השם שזכינו לסיים מסכת גיטין, וזה זמן טוב עכשיו לעשות התחלה, ולהתחיל ללמוד מסכת קידושין, דף בכל יום, אין משהו שמדביק את האדם לרבש"ע כמו דף גמרא, ועל זה יש את כל התירושים שבעולם למה לא ללמוד, אולי אחרי זה, אולי מחר, אולי חברותא, אולי שיעור, העיקר לא לפתוח את הגמרא, כל פעם שהוא רוצה ללמוד, ממציא לו הס"מ דברים ועיסוקים מתחת לקרקע.

• צריך גם להתחזק על הדף בכל יום, וגם על לימוד נוסף, יש לכל בן אדם כל כך הרבה זמן, והוא יכול לדחוף עשרות דפי גמרא ביום, המינימום זה דף אחד, אבל כשבן אדם יקח עוד דף ועוד דף זה ישביע אותו וזה ירווה לו את צמאונו, נשמת האדם צמאה ונמשכת לדברים, והוא לא יודע למה הוא נמשך לעבירות, כי בפנים בוער ויש רעב

שממורמר רואה רק את הבעיות של אשתו, וכשמתחיל ללמוד נהיה לו טוב, והכל טוב לו גם בביתו, פתאום היא כבר לא צריכה ללכת לטיפול והכל בסדר.

ד' יעזור שזכות הצדיקים האלו שמסרו את נפשם עבור כלל ישראל יגן עלינו, אני לא יודע כמה צדיקים בהיסטוריית הדורות קיימו כפשוטו את דברי רבינו מוהר"ן על אחד היה אברהם, כמו הרבי מסאטמאר, כפי שמתחיל בחלק השני בליקוטי מוהר"ן שכשמגיע לעבודת השם לא מסתכלים על אף אחד, הוא היה יחיד בדורו ולחם נגד כולם להכניס את האמונה הטהורה בלבות ישראל, אמונה פשוטה.

כשפתח את הישיבה כאן באמריקה, היה נהוג שבכל ישיבה אחרת כשראש ישיבה רצה לצעוק על בחור, הוא היה אומר לו: אתה לא רוצה ללמוד, לך לסאטמאר, ככה היו אומרים, שבסאטמאר לא לומדים, הרב מסאטמאר הקים מפעל של יהודים מאמינים בד', למדן גדול או קטן לא כל כך חשוב, אבל האמונה הכי חשובה.

אם חסר לנו קצת חלב בקפה אנחנו כבר פטורים מתפילה, ככה המטפל אומר, הוא אומר שמותר לחלל שבת ולכתוב את מה שמרגישים על הפנקס בשבת, אחד מהסיפורי צ'אדעלע באדעלע שחייבים לכתוב את כל הרגשות, אברך אומר לי שלאשתו יש ארונות שלמים עם ספרים שכתבה, הכל פרטי ואסור לו להסתכל, פעם אחת הציץ שם, וכתוב שם עכשיו הרגשתי ככה, ואחרי זה נשמתי עמוק והוצאתי את האויר והרגשתי ככה, ואילו הצדיקים האלו והסבים שלנו איבדו את הכל, ואף פעם לא היה להם תרעומות, לא חשבו לוותר על תפילה אחת.

הרב מסאטמאר היה מדבר תמיד בפשטות, אבל בפורים כשהיה בגילופין, הוא היה קצת מגלה את עצמו, פעם אחת הוא אמר בפורים, מיום עמדי על דעתי לא היה לי רגע שהסחתי דעתי מהקב"ה, לא היה לי רגע שהיה לי תרעומות על הקב"ה, וזה היה אחרי שאיבד

קדישא של צדיק כזה קדוש, הרבי מסאטמאר, כ"ו אב, אנשים אומרים לי שהם מאוד מתבלבלים, כי מצד אחד מדברים מהרב מסאטמאר בכזו הערצה, ומצד שני אומרים ללמוד את הדף, זה נראה כאילו סתירה.

מוהרא"ש היה תלמיד סאטמאר, והיה קורא לעצמו תלמיד סאטמאר, ואעפ"כ בכל שיעור הוא היה מדבר מגדולת לימוד הדף גמרא, מוהרא"ש סיפר שבהתחלה כשהקימו את כל המפלגות שרצו למצוא חן בעיני אנשים, אז הם החליטו שהם חייבים קודם להגיד שהם רוצים להכניס את לימוד התורה בכלל ישראל, כדי שלאט לאט יוכלו להכניס את כל הדעות שלהם, ארגוני אגודה וכדומה שרק רצו להתחבר עם הערב רב, אבל היום כל הלומדים דף גמרא אין לזה שום קשר למפלגות האלו ולציונים, אנחנו לומדים לעצמינו ללא קשר לאף אחד, ואדרבה כל טיפת גמרא שלומדים אנחנו מכניעים את הקליפה הטמאה שלהם.

עכשיו הולכים לבקש על זה בימים הנוראים, כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ, מגיע אלול, ר' נתן היה אומר מגיע אלול ואנשים בוערים 'אלול אלול' ולא עושים כלום, יש כאלו שלא אומרים ש'לא עושים כלום', כי לפי הדקדוק אומרים ש'עושים כלום'.

מגיע אלול ולכן אקח כל יום את הדף גמרא, ואגיד את המילים, עוד דף ועוד דף, ומתקרבים בזה להשי"ת, אני לא יודע מי נתן כאן את השם 'גן עדן התחתון', אבל ככה אמר הרה"ק השר שלום מבעלזא, דף גמרא בימות החול לפני התפילה זה גן עדן התחתון, ודף גמרא בשבת לפני התפילה זה גן עדן העליון, ניקח גמרא כל בוקר ונרגיש את המתקנות של הקב"ה, זה טעם גן עדן ממש.

נשארנו כמה שבועות לסיום התורה, שופטים, כי תצא, כי תבוא לאומן, נצבים וילך, האזינו, ושמחת תורה, ואנחנו כבר עמוק בתשפ"ד, האזינו זה כבר שבת שובה, כל יום ניקח קצת חומש, קצת תהלים, קצת משניות, וקצת גמרא, וזה יכניס לנו שמחה, כל השלום בית של האדם מסתדר כשהוא לומד, כי בן אדם

ולבקר חולים, הגיע אז איזה עשיר לרכינו, ושאל אותו כמה כסף הרבי רוצה אני יביא לרבי, רק שלא ישלח את הבחורים לגייס כסף, הרבי ענה לו אני לא צריך בכלל כסף, אני רק צריך שהבן שלך ילך ויגייס כסף, ויעשה משהו למען אחרים, וגם אתה בעצמך לך ותגייס כסף, זה הדברים שאנחנו צריכים ללמוד ביום כזה, שכל אחד יהיה גבאי צדקה, ואם זה קשה לך אולי זה הדבר הנכון שצריך לעשות, כל אחד יקח לעצמו איזה צורך מסויים ללכת לזה לאסוף כסף.

• זכותו יגן עלינו, ד' יעזור לנו ללמוד את התורה ושיהיה לנו כתיבה וחתמה טובה ושנה טובה ומתוקה.

אשתו וילדיו, ואנחנו מגיעים הביתה ורואים שהמזגן לא עובד, כבר אי אפשר לדבר איתנו, כל אלו שעברו את המלחמה לקחו להם את הבית ואת כל השטחים שלהם, כל אחד מהם איבד לפחות מאה נפשות של קרובי משפחה, כל אחד ברח עם מקלו ותרמילו, ואעפ"כ התחזקו כל הזמן.

• הוא היה אומר בשנים הראשונות בדרשות כל נדרי, איבדנו את הכל, אבל את הקב"ה לא איבדנו, בבכיות בדמעות שלישי הוא אמר את זה, מרוב געגועים ואמונה פשוטה בבורא עולם.

• כל ארגוני החסד שרואים היום, הכל התחיל אצלו, רק רצה שהבחורים ילכו לגייס כסף

***